

שהיה חזרה והטמנה

בדברי רש"י דיסוד האיסור הוי משום מוסיף הבל

מוסיף הבל דאסור מחמת ההטמנה, ואיכא מוסיף הבל מחמת המעשה דמשתמש בדבר המוסיף הבל ואפי' בכה"ג דאינו הטמנה והנה לכא' נחלקו בזה הראשונים בהבנת דברי רש"י דהרמב"ן והרשב"א ביארו בדעת רש"י דכונתו לומר דמתני' מירי גם בכה"ג דהוי ע"י הטמנה, ולא דכונת רש"י דכל שהיה ע"ג הוי הטמנה, ולכא' קשה לדבריהם דאם רש"י גם מודה דאיכא איסור נוסף ורק דס"ל דגרופ וקטום מהני גם לענין הטמנה, צ"ב מ"ט כתב רש"י בתורת טעם דאיסור מתני' הוי משום מוסיף הבל, דהרי ודאי איכא איסור נוסף, [ויעוין בפנ"י מאי דביאר בדעת רש"י] אמנם בדברי התוס' דהקשו דהרי חנניה מודה דשרי להשהות בשאינה גו"ק ולא אסרו מוסיף הבל אלא בהטמנה גרידא, לכא' נראה דס"ל דכל האיסור כאן הוי רק משום הטמנה דס"ל בדברי רש"י דהאיסור שהיה ע"ג כירה הוי משום הטמנה [והרמב"ן לא הקשה קושית התוס']

עוד יל"ע בדברי רש"י דכאן בפ' כירה כתב דהאיסור בכירה הוא משום דבר המוסיף הבל, ובדף לד' כתב אדרבה דיסוד האיסור במוסיף הבל הוא שמא יבא לחתות בגחלים, וא"כ צ"ב מ"ט רש"י לא כתב כפשוטו דהאיסור הוא שמא יבא לחתות בגחלים וצ"ב ואפ"ל בדעת רש"י דיסוד האיסור הוא דשהיה והטמנה הוי חדא איסור דיסוד הדין הוא

רש"י כתב עד שיגרופ הגחלים משום דמוסיף הבל והראשונים הקשו ב' קושיות על רש"י א' דאפי' גרופ וקטום מוסיף הבל ב' ובתוס' הקשו דחנניה שרי בנתבשל כמאב"ד והנה רש"י כתב כן בעוד כמה מקומות:

א. בגמ' לד' ד"ה הינו דשני בין תוכה לגבה דכי משהי לתוכה מטמין ממש ברמץ ומבואר דאם משהה בתוכה הוי כהטמנה ברמץ

ב. וכן לח' ע"ב ד"ה מחזירין כתב והו"ל כמטמין לכתחלה, ומזה נראה דס"ל דיסוד האיסור דחזרה הוא משום דהו"ל כמטמין

ג. ובדף כ' ד"ה קטום כתב מפזרים אפר למעלה כיד להפיג חומו שלא יוסיף הבל [ובזה מבואר דס"ל לרש"י להדיא דע"י הגרופ והקטום חשיב לאינו מוסיף הבל ודו"ק]

ד. ובדף לד' ג"כ כתב שם לענין גזירת הטמנה וגזרו אף בבישלה כל צרכה עד שיגרופ או שיקטום והכי מסקינן פרק כירה דאמר רבי קטמה והובערה וכו' ומבואר דכל יסוד הגזירה בהטמנה הוי מחמת הגזירה דאסרו עד שיגרופ או שיקטום

והנה לכא' צ"ב דברי רש"י דמדברי הגמ' דף לד' דאסר רש"י בתוכה משום דהוי הטמנה א"כ לכא' מבואר דע"ג אינו הטמנה דדוקא בתוכה הוי משום הטמנה וצ"ע דמשמעות דברי רש"י דף לד' לכא' נראה דכל האיסור בחזרה הוי משום מוסיף הבל [ורק אם נחדש דגם לרש"י איכא ב' גדרים במוסיף הבל איכא

דאסור להשתמש להחם כירה ע"י חום דמוסיף
הבל בין ע"י שהיה ובין ע"י הטמנה דאפי' לא
בהטמנה אסור להשתמש אם דבר המוסיף הבל
והנה הראשונים הקשו על דעת רש"י דהרי
גרוף וקטום אכתי מוסיף הבל וי"ל דס"ל
לרש"י דענין מוסיף הבל אינו תליא לפי
המציאות אם מוסיף הבל או לאו אלא דתליא
אם נתנו בתורת מוסיף הבל וע"כ ס"ל לרש"י
דע"י מה דנותן ע"ז אפר שוב חשיב כאינו

מוסיף הבל כיון דעשה מעשה דלא יוסיף הבל,
ולפי"ז י"ל דע"כ כתב רש"י משום דמוסיף
הבל דבא רש"י לומר מ"ט מותר אם הוי
גרו"ק, וע"ז ביאר רש"י דכיון דגדר הדבר
ד,,אסור מוסיף הבל" ע"כ אם גרו"ק דחשיב
אינו מוסיף הבל בזה שרי דלעולם גדר האיסור
הוא דאסרו משום דמוסיף הבל דזהו גדר
האיסור

האם צריך לגרוף הכל ולקטום לגמרי

א. עד שיגרוף או יקטום והנה לענין גריפה
נחלקו הראשונים אם צריך לגרוף הכל או לאו,
דדעת הרמב"ן והרשב"א דצריך לגרוף כל
הגחלים, וכן הביאו מדברי הירושלמי דהגורף
צריך לגרוף לגמרי ולענין לקטום סגי בקטימה
כל דהו, והרז"ה והר"ן כתבו דמהני לגרוף לצד
וכתבו להוכיח דאם גרף הכל א"כ מ"ט בתנור
אסור הרי גרף כל הגחלים
והראשונים תירצו בג' אופנים:

א. הרמב"ם כתב בפ"ג ה"ו ולמה אסרו
לשהות אע"פ שגורף מפני שהגורף אינו גורף
אלא רוב האש ועצמה וא"א לגרוף כל האש עד
שלא תשאר ניצוצה אחת ומפני שהבלו חם
שמה יחתה כדי לבער הניצוצת הנשארות
בתנור עכ"ל, נובחילוק מתנור לכירה ברשב"א
כתב לפי דעת הרמב"ם דבכירה א"א לחתוי
ע"י הניצוצת המועטין משא"כ בתנור אפשר
לחתוי ע"י הניצוצת המועטין, אמנם מלשון
הרמב"ם נראה דבכירה דהבלה מועט ליכא
חשש שמה יחתה כיון דמסח דעתיה מיניה,

משא"כ תנור דהבלו רב שוב לא מסח דעתיה,
אמנם מצד המציאות י"ל דבתוריהו אפשר
לחתות ע"י מקצת הניצוצות דנשאר ודו"ק
ב. והרמב"ן כתב לפי שהבלה גדול ומרתיח
אינו נראה כגורף ואתי להשהות ע"ג כירה של
גחלים דאינה גרופה ואתי לחתוי
ג. יעוין בחידושי הר"ן דכתב בטעם ב"ש
דאוסרים חמין דאפליו בגרופה איכא למיגזר
דלמא יכניס הגחלים לכריה שהוציא חוץ
לכירה ע"ש אמנם כתב זאת בטעם דב"ש
נ"ל"ע לדברי הראשונים דחיפשו טעמים מ"ט
אסור כיון דאין חשש חיתוי, אם יהא מבואר
מדבריהם דכל מקום דליכא חשש חיתוי שוב
ליכא גזירה או דדילמא לאחר דאסרו גם בגורף
שוב נימא דלא פלוג ולעולם יהא אסור גם
בכה"ג דליכא חשש חיתוי ויל"ע
ב. ולענין קטום הביאו הראשונים דברי
הירושלמי דא"צ לקטום לגמרי והטעם נתבאר
בראשונים בכמה דרכים:

א. רמב"ן כתב לפי שהמערב האפר ואש לגמרי סליק דעתיה מחתויה האש וכבר קלקלו והסיח דעתו ממנו ורש"י ג"כ כתב או עד שיתן את האפר ע"ג גחלים לכסותם ו,,לצננס" ונראה בדבריו דהביאור הוא דהסיח דעתו מהאש לחתות

ב. הרמב"ם כתב שהרי,,הסיח דעתו מזה התבשיל" ואין גוזרין שמא יחתה באש וכ"כ בחידושי הר"ן דגלי דעתיה דלא ניחא ליה בחמימות הקדירה ונראה דההיסח הדעת הוי מהתבשיל דאינו חפץ יותר להחם את התבשיל ג. והכס"מ הביאר בשם הרמ"ך דהקשה צ"ע היאך הסיח דעתו שהרי בדעתו לאוכלו בלילה והטעם הנכון משום דעביד היכר כיון דגרף וקטם ולא אתי לחתוי

והנה בגמ' לקמן דף לז' מבואר דגחלים דעממו מאליהן ג"כ דינו כקטום ומבואר דא"צ דיקטום דוקא אלא זהו עצמו דהאש הוי במצב דקטומה ג"כ סגי ולטעם הרמב"ן ודאי א"ש ד"ל דתליא בהא דהאש מקולקלת, ולדעת הרמב"ם והרמ"ך צ"ל דמ"מ איכא היסח הדעת והכירא בעצם המצב דהגחלים עוממות

ג. וברשב"א דהקשה על השיטות דס"ל דמהני גריפה לצד אחד א"כ מאי ספק הגמ' מהו לסמוך דאם מהני בכה"ג דגרף הגחלים לצד אחד כ"ש דמהני אם הגחלים הוי מבחוץ לכירה לגמרי והר"ן כתב ע"ז לאו קושיא הוא דהתם לא עביד מעשה להיכרא והכא עביד מעשה להכירא, ולכא' היה נראה דס"ל להר"ן דגרף מהני משום הכירא וכמו דהבאנו מהרמ"ך אמנם צ"ב מדברי הגמ' דהבאנו

דקטמה והובערה ג"כ חשיב לגו"ק ומבואר דמהני מחמת המציאות גם בלא מעשה להכירא, ורק אם נימא דתרויהו מהני בין אם איכא הכירא מחמת המציאות, ובין אם איכא הכירא מחמת המעשה

ד ויל"ע לדעת הר"ן דסגי לגרף לצד אחד א' אם היה כבר גרף מחצה אם יהני או לאו, ואם לא מהני א"כ לכא' יל"ע אם יהני דיעביר את כל הגחלים כולם לצד הב' ויל"ע.

ורש"י ד"ה אבל לא תבשיל דניחא ליה בבישולי ואתי לחתוי א"נ נתקימה מחשבתו ומיחזי כמבשל והנה הטעם הראשון דכתב צ"ב דלכא' מירי בגרף למש"כ רש"י בד"ה ב"ש אומרים דמירי בגרף וא"כ מאי שיך אתי לחתוי ובחידושי הר"ן איכא למיגזר שמא יכניס גחלים לכירה שהוציא חוץ לכירה עי"ש והנה מבואר בחידושי הר"ן דגם בכה"ג דגרף מ"מ שיך גזירת חיתוי דיכניס הגחלים [אמנם כתב זאת רק בדברי ב"ש

וברמב"ן וברשב"א נסתפקו אם מאכל דהוי פחות ממאב"ד אם מותר להשהותו ע"ג כירה גו"ק וכתבו הרמב"ן וז"ל ואע"ג דכולה מתני' כמאב"ד הוא לשהות בגו"ק אפי' פחות מכן מותר דהא אשכחן כל היכא דליכא למיחש לחיתוי דשרי כדתנן וכו' וכ"כ הרשב"א משום דבגרף מיהא בכירה ליכא למיחש למידי וכו' ומבואר דס"ל דבגרף ליכא כלל חשש חיטוי ונראה דמסברא ס"ל דלא שיך וזהו דלא כהר"ן

בטעם איסור חזרה

וע"כ קיל טפוי וכ"כ במג"א ס"ק כו' וכן לכא' צ"ל לכל הנך שיטות דס"ל דאסור מע"ש ולכא' בע"ש ליכא לאסור משום מיחזי כמבשל, אמנם הרא"ש כתב דהטעם הוא משום דגזרינן ע"ש אטו שבת, ולפי"ז י"ל דהוי אטו שבת דאסור משום מיחזי כמבשל ודו"ק [עוד יש להוכיח מהראשונים דכתבו בגמ' לעינין סמיכה דאע"ג דהתם הוי לר"י דס"ל דלשהות תנן והוכיחו בגמ' דכמו דמותר סמיכה לענין לשהות אליבא דר"י ה"ה דמותר חזרה אליבא דידן דנקטינן כחנינה ואם נימא דהוי ב' טעמים שונים צ"ב איך אפשר להוכיח משהיה דהטעם הוא משום חשש חיתוי, לחזרה דהאיסור הוא משום מיחזי כמבשל וצ"ב [אמנם יעוין לקמן דכתבו לישב באופ"א]

[עוד היה אפ"ל דהנה המשנ"ב ס"ק סח' הביא בשם הישעו"י לחלק דלענין שהיה בעינין לגרוף כל הגחלים משא"כ לענין חזרה סגי לגרוף לצד אחד והחזו"א כתב דליכא טעם לחלק ההדדי והישעו"י כתב זאת מטעמא אחרינא דחלוק החשש דאתי לחתוי דשהיה דהוי לאחר זמן לבין האיסור שהיה דחזרה דהוי בשעתו אמנם לכא' אם הנידון הוא משום מיחזי כמבשל ודאי עכ"פ די"ל דלא תליא ההדדי כלל ויל"ע,

רש"י כתב במתני' ד"ה לא מחזירין דמיחזי כמבשל ומבואר בדבריו דיסוד האיסור חזרה הוא מחמת טעמא אחרינא משהיה, דשהיה הוי משום חשש חיתוי משא"כ חזרה הוי משום דמיחזי כמבשל, ומדברי רש"י הנ"ל יש לדחות דרש"י כתב זאת לב"ש, אמנם בד"ה אף מחזירין הואיל וגרוף משמע דגם לב"ה באינו גרוף הוי מהאי טעמא ודו"ק [אמנם יעוין במהר"ם דכתב בדברי רש"י להיפך דע"כ האיסור משום אתי לחתוי דאם מיחזי כמבשל מ"ש גו"ק מאינו גו"ק עי"ש] וי"ל דס"ל דכיון דגרוף א"כ ליכא לאסור משום אתי לחתוי, אלא ע"כ האיסור הוא משום מיחזי כמבשל [וכן לכא' צ"ל בדעת הרמב"ן והרשב"א דס"ל דליכא חשש חיתוי בגו"ק, ועוד כתבו דכשאין חשש חיתוי ודאי דמותר, וברשב"א ובר"ן לקמן דף מ' כתבו להדיא דטעם איסור חזרה הוי משום דמיחזי כמבשל, עי"ש בדבריהם דכתבו להתיר כנגד המדורה משום דליכא מיחזי כמבשל]

אמנם בר"ת בספר הישר כתב להדיא דיסוד האיסור הוא משום דאתי לחתוי, וכתב דהחילוק בין שהיה לחזרה דבחזרה חישינן טפי לחיתוי, הוא משום דבחזרה כיון דנצטננה דע"כ מחזירה, א"כ איכא טפי חשש חיתוי משא"כ שהיה דהיא במקומה א"כ היא רותחת

שהיה בלא נתבשל כמאב"ד בגו"ק

דהסחת דעת הוי מהאש א"כ קושית הרמ"ך
ניחא דאכתי ניוחש דילמא יגיס, אמנם למאי
דביאר הרמב"ם דהסח הדעת הוי מהתבשיל
א"כ י"ל דמהני גם לענין חשש שמא יגיס
דמ"מ הסיח דעתו מהתבשיל ודו"ק
[ויל"ע להרמ"ך לשיטתו דביאר דטעמא דגו"ק
הוי משום היכר א"כ מ"ט לא מהני להגיס
וצ"ל דההיכר הוי רק באש לענין חשש חיתוי
ולא מהני לחשש הגסה]

והנה הרשב"א כתב דמותר כיון דבגרוף לא
שיך לאסור כיון דא"א לחתוי ונראה מתוך
דבריו דאפ' דבקטום שיך לחתוי מ"מ כיון
דמותר בגרוף ה"ה דמותר גם בקטום, ויל"ע
בטעמא דמגלן דאם מהני בגרוף מהני גם
בקטום הרי בגרוף הוי רק מחמת המציאות
דליכא חשש

עוד יל"ע בדברי הרשב"א דנראה מדבריו
דבדבר הגרוף לא שיך כלל חשש חיתוי
דהרשב"א גופיה כתב ב"ש אומרים חמין אבל
לא תבשיל מדקאסרי ב"ש תבשיל שמע מינה
דאפ' בגרופה אית ליה גזירת חיתוי וכו'
ומבואר דגם בגרוף שיך חיתוי וכ"כ רש"י
במתני' דטעם דב"ש דאסרי תבשיל משום
דאתי לחתוי אע"ג דמירי בגרוף וצ"ל דזהו
דוקא אליבא דב"ש ובוזה גופא פליגי ב"ה
ודו"ק [אמנם צ"ע מנ"ל להרשב"א דכיון
דמצאנו דב"ש גזרי חיתוי גם בגרוף דילמא גם
ב"ה אסרי בכה"ג דלא נתבשל כמאב"ד, ורק

א. ברמב"ן וברשב"א נסתפקו אם בכירה גו"ק
מותר להשהות בלא הגיע למאכל בן דורסאי
וכתבו דנראה דמותר דכיון דגרוף ליכא חשש
חיתוי ולא שיך לגזור וברעק"א בהגהות
בשו"ע הקשה מדברי הרשב"א לעיל דף יט'
דכתב תירץ דהא דלא חישנין שמא יגיס משום
דלאחר שנתבשל כבן דורסאי ליכא בזה משום
בישול ולכא' וא"כ להך סברא ממילא בפחות
ממאב"ד יהא אסור שמא יגיס

וכ"כ בחזו"א [אמנם יעוין שם ברשב"א דלא
כתב זאות בתורת תירוצ' דע"כ מותר בגו"ק
אלא רק על קושיתו איך מותר להוציא בכף
מקדירה מ"ט ליכא בזה משום מגיס וע"ז תירץ
דלאחר מאב"ד ליכא משום בישול ורק בתירוצ'
קמא כתב דע"כ מותר בגו"ק וליכא חשש
דהגסה משום דליכא הגסה לאחר הגסה עי"ש
]והנה לכא' גם למאי דננקוט דאסור משום
חשש הגסה לכא' בדברים דאין בהם הגסה
לכא' יהא שרי כגון במים למאי דצידד באב"נ
דליכא הגסה וכן ביבש לגמרי נסתפק הפמ"ג
ס"ב לב' אם שיך בזה מגיס ולפי"ז יהא מותר

ב. והכס"מ ריש פ"ט הביא דברי הרמ"ך
דהקשה על הרמב"ם דכתב דאיכא בישול עד
שיתבשל כ"צ והקשה עליו דא"כ אמאי מותר
להשהות ע"ג כירה גו"ק ניוחש דילמא מגיס
וכתב להוכיח דלאחר מאב"ד ליכא משום
בישול, וראיתי לתרץ [בפתח"ד] די"ל
דתליא בטעמא דגו"ק דלמהרמב"ן והרשב"א

אם נימא דאם הוי סברי דגם בגרופ איכא חשש
חיתוי הוי אסרי גם בגרופ ודו"ק

ג. ובתוס' דף לז' ד"ה מהו מבואר דשרי עי"ש
[וכן נראה להביא מדברי הראשונים דהביאו
ראיה דהלכה כרבנן מהא דמיתי ברייתא לקמן
כירה שהסיקוה בגפת ובעצים סומכין לה ואין
מקימין והביאו ראיה דהלכה כרבנן וצ"ב מ"ט
לא העמידו בכה"ג דלא נתבשל אפי' כמאב"ד
דמ"מ סמיכה מותרת ואם נימא
דכה"ג אסור אפי' בגו"פ א"ש דבבריתא איתא
אלא א"כ גו"פ וע"כ מירי דנתבשל כמאב"ד
ודו"ק]

ד. והנה יש לעין לענין חזרה אם בגו"ק אם
מותר בלא נתבשל כמאב"ד ומשכחת לה
בכה"ג דליכא משום בישול או בחזרה בער"ש
להנך שיטות האוסרות או אם החזיר קוף די"ל
דליכא משום בישול אם יהא בזה משום איסור
חזרה [למאי דנקט החזו"א דמשום איסור חזרה
איכא בהחזרת קוף או קטן ויל"ע

ה. ושמעתי להקשות דלכא' הרעק"א והחזו"א
יצאו לידון דיהא אסור בכה"ג דלא נתבשל
כמאב"ד אפי' בגו"ק מחמת שמא יגיס
[וברעק"א י"ל דאינו מטעם שמא יגיס ורק
בדברי הרשב"א הקשה דיהא אסור לשיטתו
מדין מגיס] ולכא' תמוה מאוד דאם
נימא דגם בגו"ק איכא למיחש למגיס א"כ
לכא' גם בנתבשל כמאב"ד יהא אסור לפי

הדעה הא' בשו"ע דהרי השו"ע ס"ל דגם
לאחר מאב"ד איכא דין בישול מדאורייתא,
וא"כ לכא' מ"ט התיר השו"ע להשהות בגו"ק
בלא נתבשל כ"צ דלכא' יהא אסור משום חשש
מגיס , וע"כ מבואר בדברי השו"ע או דלא
חשינן כלל למגיס או דגו"ק מהני גם למגיס,
וא"כ לכא' מבואר דאין לחשוש למגיס בגו"ק
ומ"ט ס"ל להו לאסור וצ"ג

[ושמעתי לישב די"ל דכונתם דבשלמא לאחר
מאב"ד י"ל דלא שייך לאסור משום מ"מ
דמהא דמותרת שהיה מוכח אחת מהשתים או
דליכא בישול או דלא חשינן למגיס אמנם
בפחות ממאב"ד י"ל דבעינן להחמיר דדילמא
יש מגיס וע"כ יש לאסור לחומרא ועדין
הדברים צ"ב]

ו. לענין עצם הדברים מ"ט לא חשינן למגיס
לכא' מצאנו בזה ג' טעמים :

א. הרמב"ן דף יח' די"ל דאין להגיס רק
בתחילת הבישול ורק בצמר הדרך להגיס אח"כ
[אמנם השו"ע לכא' פסק בשיח' דחשינן
למגיס וא"כ צ"ע לדידין

ב. עוד אופן י"ל ע"פ דברי הרמב"ם דהטעם
דגו"ק מהני משום דהסיח דעתו מהתבשיל
וי"ל דזה מהני גם לענין חשש הגסה ד"מ
מסיח דעתו ודו"ק

ג. עוד י"ל ע"פ דברי הרמ"ך דגו"ק מהני
משום היכר א"כ י"ל דמהני גם לענין מגיס
דמ"מ איכא הכירא ודו"ק

בטעם דמותר כמאב"ד

והביאו ראיה דהתוס' והרא"ש בריש במה
טומנין הביאו דברי הרשב"ם דכתב דמותר
לתת פירות חיים סמוך לאש כיון דהם יותר
ראוין לאוכלם חיים ממאכל דנתבשל כמאב"ד
ומבואר לכא' דטעם מאב"ד הוי כמו הצד הא'
דיאכלנו [אמנם יעוין בסי' רנ"ד דחלק
דהאחרונים כתבו דהוי יותר טוב ממאב"ד,
אמנם אכתי איכא ראיה מהראשונים דדימו
זאות למאב"ד [ועוד דנו בזה דהנה החזו"א
ביאר דמאב"ד הוי לא חצי מהאיכות אלא חצי
מזמן הבישול ולכא' לענין הא דנאכל ע"י
הדחק לכא' אינו מוכרח דכל כה"ג דחצי מזמן
הבישול נאכל ע"י הדחק, וכן במים אם נימא
דנתבשל כ"צ הוי יד סולדת לכא' חצי מהאי
שיעורא לא חזי למידי]

ובטעם הדבר דלחנניה מותר בנתבשל
כמאב"ד, בשיטה להר"ן לעיל דף כ' כתב ב'
טעמים א' כיון דהוא כ"כ מבושל והא בר
אכילה קצת לא קפיד לי ולא אתי לחתוי, וכן
הוא לכא' פשטות הגמ' לעיל דף כ' דמיתי התם
כל שהוא משום מאב"ד אין בו משום בישולי
נכרים, והינו לכא' משום דחשיב למבושל.
ב' עוד כתב דכל ההיתר הוי דוקא בצלי
שממהר להתבשל מאיליו ובלא חיתוי וראוי
לאוכלו בלילה, ומבואר טעם אחר כיון
דבלא"ה יתבשל ע"כ לא אתי לחתוי וכ"כ גם
הרא"ש בתוך דבריו כיון דבשיל כמאב"ד
מטיא קדירה בעידנא ולא אתי לחתוי בגחלים
ע"ש ובגר"ז רנ"ג ס' ח' כתב ב' הטעמים
ובמשנ"ב ס"ק לז' הביא רק טעם הא'

איסור שהיה וחזרה בצונן

דמקפיד על חומה משא"כ חזרה גלי דעתיה
דמקפיד על חומה ע"ש]
ולכא' נראה להביא ראיה דהנה התוס'
והרא"ש כתבו דאסור חזרה ג"כ מע"ש וכתבו
דשיעורא הוא כדי דירתיה קודם השבת ואח"כ
כתבו דתליא בזמן ולא בפועל אם הוי רותח או
לאו, וא"כ לכא' לצד הא' דתליא אם ירתח עד
השבת או לאו לכא' מבואר דכל האיסור הוא
רק באינו גו"ק אבל בגו"ק שריא ומבואר
להדיא דבגו"ק מותר להשהות אפי' צונן קודם
דרתח, וכן עוד נראה בדבריהם דגם באינו גו"ק
כל האיסור הוא מחמת החזרה אמנם בכה"ג

והנה באוכל צונן יל"ע אם איכא איסורא
דשהיה או לאו ובחזו"א נקט דליכא איסורא
דשהיה בצונן אמנם הביאו דברי הר"ת בספר
הישר כתב בסי' רלד' השהיה ודאי קלה
משניהם שהשהיה משמע שמההיה את הקדירה
במקום בישולה ולא הזיזה משו ולזו ודאי לא
אתי לחתוי כי ודאי רותחת היא שלא
נסתלקה מעל הכיר לפיכך מותר לשהות אע"פ
שאינה גו"ק עכ"ל ומבואר לכא' דהטעם
דשהיה קיל כיון דהיא רותחת [אמנם בס'
רלד' כתב שם באופ"א דשהיה לא גלי דעתה

דיהא שרי מחמת החזרה לכא' יהא מותר גם מצד שהיה אפי' באינו גוי'ק [וכגון דהחזירו קוף אם נימא דלא כהחזו'א דלא חשיב לחזרה יהא מותר מחמת דין שהיה ודו"ק] ומבואר דאפי' צונן מותר אמנם צ"ב מדברי התוס' לעיל דף יח' ד"ה לא ימלא נחתום כדמסיק גזירה שמא יחתה אף ע"פ שיש שהות הרבה להתחמם חישנין שמא

יצטנן לפי שרגילים לחמם על אש רפה והיא צריך לחתות, ולכא' מבואר דאפי' בדבר דכבר נתבשל איכא חשש שמא יחתה כיון דנצטנן [ואם נימא דבלח איכא בישול אחר בישול י"ל דזהו הכונה דיצטנן וע"כ שוב חשיב כלא בשיל דאסור משום שמא יחתה ועכ"פ יהא מוכח דלא כהחזו'א לקמן

מח' האחרונים לענין חזרה בצונן

ולענין חזרה אם מותר בצונן בכה"ג דליכא משום בישול יעוין במג"א ס"ק לו' דכתב ואפי' בדבר שאין בו מרק דלית ביה משום בישול אסור אם נצטנן דה"ל כמניח לכירה לכתחילה בשבת דאסור דלא התירו אלא חזרה ובביאורו"ל שם כתב דהגר"א פליג וס"ל דכל האיסור שם הוא מחמת בישול אמנם בדבר דלית ביה בישול מותרת חזרה אפי' בצונן בכה"ג דאיכא לתנאי חזרה

בריטב"א לקמן דף מ' ע"ב בד"ה איכא ביניהו כלאחר יד וכו' ואסיקנא וכו' מעתה כל דבר שהוא מבושל כבר הרי אין בו משום בישול אחרי כן כגון איפאנאדאס או תבשיל של מחבת ושום כלי ושום תבשיל אחר מותר לחממו כנגד המדורה, אבל לא על גבי כירה אע"פ שהיא גוי'ק אם,, התבשיל צונן" מפני שנראה כמבשל עכ"ל [ועוד נראה קצת בדברי הריטב"א התם מ"ט הוצרך לומר דהוי צונן לכא' היה צריך לומר כיון דנותן בתחילה,

ונראה קצת בדבריו דכל יסוד האיסור דנתינתה בתחילה הינו משום דהוי צונן ויל"ע] עוד לכא' נר' להוכיח מדברי הרא"ש כאן בסי' ב' דכתב דאסור לתת בע"ש אם לא ירתיח עד שבת דזהו השיעור דאיכא איסורא דחזרה בע"ש והקשה ע"ז דא"כ ע"ש חלוקה משבת דבשבת אפי' הוא רותח אסור למאן דאסר דאי לאו הכא מנא ליה דר' אושעיא דאסר וכו' אלא ודאי מאן דאסר אסר אפי' רותח עי"ש ומשמע דרותח ואינו רותח שוין אמנם יש לדחות דכל דברי המג"א הוי דוקא בכה"ג דנצטנן לגמרי דאפי' לדעת השו"ע דאיכא בישול אם אינו רותח, מ"מ י"ל דלענין חזרה תליא דוקא בנצטנן לגמרי דרק בכה"ג מיקרי נתינה בתחילה ודו"ק

ובבאורו"ל הביא ראייה להיפך מדברי הרא"ש לקמן ס' י' דכתב שם ולעיל אסרינן להשים ע"ג כירה אע"פ שגוי'ק אע"פ שהתבשיל נתבשל מע"ש ולית ביה משום בישול כדאמרין לעיל כל שבא בחמין מע"ש שורין אותו בחמין

בשבת וכו' ומבואר דבלא"ה אית ליה ס"ד דאיכא איסורא דבישול ולכא' צ"ב דא"כ מ"ט אם דעתו להחזיר ועודו בידו מותר והרי איכא איסורא דבישול וע"כ צ"ל דהתם מירי בחם וע"כ ליכא איסורא דבישול, והוצרך להוכיח דגם בנצטנן מ"מ ליכא איסורא דבישול, ומבואר דלכ' דכל מאי דשרינן הוא דוקא בכה"ג דהוי חם [אמנם יש לומר דכונת הרא"ש רק דאפ"ל דמירי בחם, וע"כ למסקנא דהוכיח מכל שבא בחמין דליכא משום בישול שוב י"ל דמירי אפי' בצונן]

לח שנצטנן לאיסור חזרה

הראשונים נחלקו לענין לח שנצטנן אם אמרינן בזה דאין בישול אחר בישול או דלח לאחר דנצטנן שוב איכא איסור בישול והנה לענין איסור שהיה דמתירין תבשיל דנתבשל כ"צ יל"ע אם גם לח שנצטנן מתירין או לאו ושורש הנידון אם לח שנצטנן חשיב כבשיל או כלא בשיל, ונחלקו בזה האחרונים הפמ"ג ס"ק מא' כתב דלכא' אם חשיב כבשיל תליא במח' דהתם דלהנך שיטות דיש בישול שוב חשיב

כלא נתבשל ויהא דינו כלא בשיל דאסור בו שהיה, אמנם החזו"א ס' לז' כז' מבואר דגם להרא"ש אע"ג דיש בו משום בישול מ"מ לא אתי לחתוי כיון דכבר הוא מבושל [וצ"ב הדברים בסברא] וכן הוכיחו מדברי הרמ"א סע' ה' בשם התה"ד דכתב שמותר לתת תבשיל לח שנצטנן ע"ג התנור ע"י אינו יהודי קודם שהוסק התנור ואח"כ מבעירו האיני יהודי בשביל להחם את הבית ע"ש דאע"ג דהוי פ"ר מ"מ מותר וצ"ע מ"ט לא יהא אסור מחמת איסור שהיה [ואע"ג דשם על כירה צוננת מ"מ בחזו"א ס' לז' ס"ק כא' ביאר דיסוד איסור שהיה אינו מחמת הנתינה אלא גם אם יתן קוף ג"כ יהא אסור דיסוד האיסור הוא במצב דהשהיה ואינו תלוי בנתינה וע"כ מבואר דגם בלח שנצטנן ליכא בזה משום איסור שהיה אע"ג דאיכא בזה משום בישול [והנה יל"ע לדברי החזו"א אם גם באיסור חזרה בכה"ג דנתבשל כבר יהא מותר ונפק"מ בכה"ג דהניחו קוף דליכא בזה משום בישול אם יהא אסור מדין חזרה או לאו]

ביסוד איסור חזרה דע"ש

בזה סתירה בדברי הרא"ש דבבמה טומנין ס' ב' מבואר בדבריו דע"ש שוה לשבת לגמרי ובעי בזה ג"כ התנאים דדעתו להחזיר ועודו בידו אמנם בפרק כירה סוף ס' ב' כתב דבע"ש מחזירין בכל ענין ומבואר דע"ש דומה רק לענין דבעי גו"ק ולא לענין שאר התנאים

ד' בתוס' ד"ה מחזירין כתבו דעיקר המח' אם מחזירין הוי בחול וע"ז אמרינן בגמ' דנחלקו אף בשבת ע"ש וכ"כ הרא"ש, והנה דברי התוס' הוי לענין דאיכא איסורא באינה גו"ק בע"ש ולענין שאר התנאים הנצרכים בגמ' לענין חזרה דדעתו להחזיר ועודו בידו מצאנו

ובמשנ"ב ס"ק עב' הביא בשם התו"ש והגר"א להקל דלא בעינן הנך תנאים [ועיין עוד בביאור הגר"א דכתב דהרא"ש דהרא"ש בבמה טומנין רק העתיק דברי התוס' ולא ס"ל כן] והנה להך צד דע"ש שוה לשבת לכא' י"ל כמו דנתבאר לעיל דהחשש הוא שמא יבא לחתות, וצ"ל דאע"ג דהא דבעי התנאי דדעתו להחזיר הוא כדי דלא יחשב כנותן לכתחילה, [וא"כ צ"ב להנך שיטות דהצריכו ג"כ את התנאים בע"ש] מ"מ י"ל דגם בזה יסוד האיסור דנתינה לכתחילה הוא ג"כ משום דאתי לחתוי דכה"ג דנותן לכתחילה טפי חישנין דיבא לחתות [כיון דהוי קר טפי וע"כ י"ל דחישנין טפי מחיתוי ודו"ק] אמנם יש לומר דהצד להצריך בע"ש הוי מטעמא אחרינא דאטו שבת אמנם יעוין בק"א להגר"ז ס' ח' דנראה מדבריו דגם בער"ש שייך לאסור משום מיחזי כמבשל וכתב דע"כ בעינן לכל הנך תנאים דלא יהא בזה מיחזי כמבשל וכתב שם דגם קדירה חיתא אסור לתת סמוך לחשיכה בשעה שאסור להחזיר משום איסורא דמיחזי כמבשל אע"ג דלא שייך בקדירה חיתא הטעם דאתי לחתוי אמנם בדברי הרא"ש מבואר באופ"א את כל יסוד האיסור דע"ש דכתב אבל כל זמן שלא נתבשלה כ"צ נוטל ומחזיר כל היום ויעוין

ברא"ש שם בריש במה טומנין דכתב ונ"ל דלא אסרינן חזרה מבעו"י אלא היכא דנטלה מעל גבי כירה שעתידי להשהות עליה ולהחזירה עליה משום שהיה שאם אתה מתיר להחזירה מבעו"י אתי להחזירה משחשיכה ומבואר גדר אחד דיסוד האיסור דע"ש הוא משום אטו שבת וע"כ כתב להיפך דאם לא נתבשל דודאי לא יחזירנו בשבת יהא מותר [ולפי"ז לכא' בלח שנצטנן לכא' יהא מותר בער"ש בין להפמ"ג ובין להחזיר] ודו"ק אמנם אם נימא דבע"ש לא בעינן הנך תנאי ורק בשבת בעינן הנך תנאים דדעתו להחזיר ועודו בידו א"כ לכא' צ"ל דבע"ש ליכא איסורא בנתינה לכתחילה ורק בשבת איכא נתינה לכתחילה וא"כ לכא' מבואר דהאיסור דאינו גו"ק והאיסור דנתינה לכתחילה הוי ב' טעמים חלוקים [ובפשטות דאינו גו"ק אסור משום חשש חיתוי משא"כ נתינה לכתחילה אסורה מחמת דינא דמיחזי כמבשל וזהו לא שייך בע"ש] וע"כ האיסור דאינו גו"ק איכא גם בע"ש דהוי משום חשש חיתוי משא"כ הא דבעינן התנאים דעודו בידו ודעתו להחזיר הוי רק תנאי בשבת דהוי משום מיחזי כמבשל ודו"ק

בביאור דברי הרא"ש בדעת ר"ת

כונת הרא"ש דטעם דאסור חזרה הוא מטעם מיחזי כמבשל או דאפי' אם נימא דהוי משום חשש חיתוי מ"מ כונת הרא"ש לומר דאין החשש חיתוי מחמת הא דהוי צונן אלא אם איכא חשש חיתוי בעצם משא"כ בע"ש כל החשש חיתוי הוי מחמת דהוי צונן ויל"ע [דלקמן דף מ' לא תירץ הרא"ש דמותר לתת כנגד המדורה דלא

ונראה דבאמת ב' הגדרים באיסור דע"ש א' שיהא רותח בפועל, ב' בשיעור זמן דירתיו, תליא ההדדי ביסוד הדבר דבתחילת דבריו ס"ל כדעת הר"ת דיסוד האיסור בחזרה מע"ש הוא משום דילמא אתי לחתוי, וע"כ ס"ל דתליא בשיעור דירתיו בפועל, דאם הוא מרתיח שוב ליכא חשש דאתי לחתוי ויסוד האיסור הוא מצד דילמא אתי לחתוי וע"ז הקשה הרא"ש דא"כ לכא' שבת וע"ש הוי ב' דינים שונים וע"ז חידש הרא"ש ביאור חדש דיסוד האיסור דע"ש הוי דילמא יחזיר בשבת וע"כ תליא בזמן בכדי דירתיו דיסוד האיסור לא להניח בזמן שיכול להיות דיהא מורתח בשבת דכה"ג דומה לחזרה בשבת, דכ"ז דאם יניחנו קר באותה שעה ירתיח בשבת בהאי זמן דומה לחזרה בשבת ובכה"ג אסור להחזיר דדמיא לחזרה בשבת ויסוד האיסור הוא מחמת חזרה בשבת ובע"ש דדמי לחזרה בשבת אמנם לא נתבאר ברא"ש מ"ט חזרה בשבת גופא אסורה [

[וכן מש"כ בסוף דאם לא נתבשל כ"צ דשרי כיון דלא יבא להחזיר בשבת זהו ודאי ג"כ רק

והרא"ש כתב וא"ת מה שיעור יהיה בחזרה וכי אם סלקה בחצי היום יהא אסור להחזירה וי"ל דאסור להחזירה היכא דנתקרה ואין שהות כדי להרתיח מבעו"י ומיהו השתא צריכין למימר דע"ש חלוקה משבת דבשבת אפילו הוא רותח אסור להחזיר למאן דאסור דאי לאו הכי מנא ליה דרב אושעיא סבר מחזירין מדאמר העלנו לו קומקום של חמין דלמא קומקום של חמין רותח הוה ולכך החזירוהו אלא ודאי מאן דאסור אסר אפי' רותח, ולכא' בפשטות הדברים צ"ב דלכא' מאי דבעינן בע"ש שיעורא כדי דירתיו קודם שבת לכא' הביאור הוא כדי דיהא רותח בכניסת השבת דאסור שהיה בכה"ג דאינו רותח וע"כ צריך דיהא רותח קודם כניסת השבת וא"כ צ"ב מאי קשיא ליה דע"ש ושבת יהיו חלוקים, דלכא' אדרבה ע"כ תרויהו הוי משום אותו טעם כדי דיהא רותח בשבת

ולכא' ע"כ צ"ל בדברי הרא"ש דאע"ג דהצריך לתת דירתיו קודם שבת אין הביאור הוא דצריך להיות רותח בכניסת השבת משום דינא דאסור להשהות אם אינו רותח, אלא דאסור לתת חזרה בכה"ג דאיכא חשש חיתוי וע"כ בע"ש אם נותן בשעה דלא ירתיח עד השבת שוב איכא חשש חיתוי וע"כ אסור, וע"ז הקשה הרא"ש דא"כ לכא' שבת וע"ש אינם שוין דבשבת אפי' אם רותח דליכא חשש חיתוי מחמת הא דהוי צונן ג"כ אסור וע"כ דאסור מטעמא אחרינא ולא משום חשש חיתוי, וא"כ לכא' יוצא דשבת וע"ש חלוקים [ויל"ע אם

בדברי הרא"ש דכלא נתבשלה כ"צ מותר בע"ש

והרא"ש כתב בהמשך דבריו ונ"ל הא דאסור מבעו"י להחזיר לב"ש אף בגרופה וקטומה הינו מבעו"י דהינו אחר שנתבשלה נתנה בכירה להשהותה שם, כן נמי מבעו"י אסור להחזיר הינו אחר שנגמר בישולה וכו' וכולה חדא גזירה היא דכיון דאינה מתבשלת עוד על הכירה הוי כתחילת שהיה ואי שרינן להחזיר מבעו"י אתי נמי להחזיר משחשיכה אבל כ"ז שלא נתבשלה כל צרכה נוטל ומחזיר כל היום וצ"ב מ"ט העמיד לב"ש ולא אליבא דב"ה ככה"ג דאינו גו"ק דהוי דוקא בבשיל ולא בלא בשיל ויל"ע

ובב"י כתב דטעם הרא"ש הוא דודאי ככה"ג דלא נתבשלה לא חשינן דיבשל בשבת, והקשה התוס' שבת דמ"ט תליא זאת בנתבשל כ"צ דלכא' הרא"ש ס"ל דממאב"ד ליכא בישול מדאורייתא וא"כ לכא' צריך להיות תלוי בנתבשל כמאב"ד

והנה הרא"ש כתב דכיון דאין מתבשלת עוד על הכירה הוי כתחילת שהיה וצ"ב מאי כונתו, ולכא' צ"ל בביאור דבריו דיסוד האיסור דע"ש הוא מחמת דדומה לשבת, וע"ז כתב הרא"ש דכל האיסור הוא רק ככה"ג דבא להשהות לאחר הבישול דבזה הוי דומה לשבת משא"כ כ"ז דלא נתבשל אינו דומה לשבת דבכה"ג לא גזרו בע"ש, דכל יסוד הגזירה דע"ש הוא משום דדומה לשבת ויבא לעשות הדבר בשבת, וע"כ דוקא לאחר הבישול דמניחו כדי להשהותו בזה דומה לשבת ואסור משא"כ

ככה"ג דאינו מבשל דמניחו כדי דיתבשל לא דומה לשבת ובכה"ג לא אסרו [ואין הטעם משום מש"כ הב"י דלא יבא לבשל בשבת אלא דבעצם אינו דומה לשבת] דכל הגזירה הינו ככה"ג דבא להשהות ולא ככה"ג דבא לבשל וזהו מש"כ הרא"ש דהוי כ, תחילתה שהיה דזהו טעם האיסור" וע"כ ס"ל להרא"ש דאינו תלוי בדיני בישול אלא תליא במציאות דהבישול וס"ל להרא"ש דכ"ז דלא נתבשלה כ"צ אינו דומה לשהיה אע"ג דבהלכות בישול ודאי דמקודם לכן כבר ליכא בזה משום בישול[התירוץ ע"פ דברי הב"ח בתוספת ביאור ובתוס' שבת כתב ג"כ האי חילוקא ורק באופ"א קצת דרך קדירות שנבשלו כ"צ דומה לשבת דבשבת נתבשלו כבר הקדירות עי"ש]

ובק"נ כתב דהתוס' לא הזכירו חידוש הרא"ש משום דס"ל דחמין ותבשיל אפי' בלא נתבשל כ"צ, וע"כ לא ס"ל דיהא מותר בע"ש אם לא נתבשל כ"צ, ונראה ד"ל מטעמא אחרינא דלא ס"ל דברי הרא"ש ד"ל דהתוס' לא ס"ל דגדר הדבר הוא משום דילמא בשבת אלא י"ל דס"ל כטעם הר"ת דהוי איסור בפנ"ע דילמא אתי לחתוי, וע"כ ודאי דכלא נתבשל כ"צ טפי איכא טעם למיגזר אטו דחתה

[עוד לכא' היה נראה לתלות בזה דהתוס' כתבו דעיקר הפלוגתא הוי בחול והרא"ש ג"כ בתחילת דבריו כ"כ ואח"כ הקשה על ר"ת ונראה דלמאי דמסיק הרא"ש א"כ לכא'

אדרבה עיקר המח' היא בשבת ולא בע"ש
 דע"ש הוי רק אטו שבת
 ולענין אם בעינן הנך תנאים דעודן בידו ודעתו
 בע"ש הביאו ג"כ דהרא"ש סתר דבריו ולכא'
 ג"כ י"ל דתליא בהנ"ל דאם נימא דהוא משום
 אתי לחתוי א"כ לכא' ל"צ את התנאי דעודן
 בידו ודעתו משא"כ אם הטעם דגזרינן אטו
 שבת א"כ בעינן הנך ב' תנאים [אמנם הסתירה
 בדברי הרא"ש עדין צ"ע]
 עוד נראה דלכא' נפק"מ בין טעמא דהב"י
 לטעם הב"ח בלח שנצטנן דלטעם הב"י לכא'
 יהא מותר להחזיר בע"ש כיון דליכא חשש
 דיחזיר בשבת אמנם לטעם הב"ח יל"ע
 די"ל דלח שנצטנן חשיב שפיר נתבשל ע"פ
 דברי החזו"א וע"כ שוב יהא בכלל איסור
 חזרה דאע"ג דאית ביה איסור ביש רק לכא'
 לדברי החזו"א דדן לח בתורת נתבשל לענין

איסור שהיה והכא לכא' יצא מדברי החזו"א
 לחומרא דאם הוי מבושל א"כ זרה בע"ש
 תהיה אסורה
 הנה מצאנו במג"א דאם נצטננה הקדירה אסור
 להחזירה בשבת משום דחשיב נתינה תחילה
 דאסורה בס"ק כה' והרמ"א כתב בסוף
 ס' ב' דדוקא ע"ג כירה אבל לסמוך שרי וכתב
 המג"א דבא לומר אם נצטנן לגמרי דבלא"ה
 אפי' בשבת שרי ומבואר דאע"ג דס"ל דבשבת
 אסורה סמיכה לכתחילה מ"מ בע"ש ליכא
 להאי איסורא דסמיכה לכתחילה וצ"ב דלכא'
 כיון דהאיסור הוא שמא ישים בשבת א"כ מ"ט
 בנתינה לכתחילה ליכא להאי איסורא וצ"ב
 ולכא' הביאור הוא דנתינה לכתחילה אסורה
 מדין מיחזי כמבשל ובוזה ליכא גזירה אטו
 שבת, ורק לענין גו"ק בזה גזרינן שבת אטו
 ע"ש כמו דנתבאר

סמיכה בנתינה לכתחילה

גמ' איבעיא להו מהו לסמוך תוכה וגבה אסור
 אבל לסמוך בה שפיר דמי ובתוס' ד"ה מהו
 לסמוך כתבו דספק הגמ' באינה גרופה
 להשהות קא בעי להשהות ולהחזיר ואי להחזיר
 תנן בעי להחזיר ולהשהות כמאב"ד ויל"ע
 מ"ט לא העמידו התוס' גם בגרופה בב' אופנים
 א' אם לא נתבשל כמאב"ד ומשמע בתוס'
 דשרי כדכתבו הרשב"א והרמב"ן ב' עוד לכא'
 צ"ב מ"ט לא ביארו דהספק הוא לענין נתינה
 לכתחילה [ולכא' מוכח דס"ל דאסור ודלא
 כהדגמ"ר דלקמן]

ובמג"א ס"ק ה' כתב ואין מחזירין לעולם אלא
 ע"ג כירה גרופה וכל שאין מחזירין עליו אין
 סמוך לו בשבת עכ"ל הרמב"ם משמע דבשבת
 אסור לסמוך דאינה גרופה דהאיבעיא בגמ' לא
 הוי אלא בע"ש אבל לסברא השניה שרי אפי'
 בשבת כמ"ש רמ"א סוף ס' זה וכוונתו דכתב
 הרמ"א סוף הסי' וכבר נתבאר שנהגו להקל
 בחזרה בשבת אפילו הניחה ע"ג קרקע וה"ה
 לסמוך לתנור שאינו גו"ק.
 ובביאור דבריו נחלקו האחרונים א' בדגמ"ר
 ביאר הינו לסמוך תחילה בשבת אבל אם סמך

מע"ש מותר להחזיר ולסמוך כדמוכח משני כירות , ולפי"ז כתב בביאור הלכה דצריך לפרש דמ"ש הרמ"א בסוף הסי' דאפי' נתינה לכתחילה ג"כ שרי ונתקשה בביאור הלכה דמאי שיכא למאי דכתב הרמ"א דנהגו להקל בחזרה אפי' הניחה ע"ג קרקע דהתם הוי קולא בחזרה ואח"כ ביאר קולא לענין סמיכה דלא שיכי ההדדי עוד צ"ב בגוף הדברים דמ"ט לדעה השניה דנקטינן כחנניה יהא שרי ג"כ סמיכה לכתחילה דמהכ"ת דיהא מותר סמיכה לכתחילה ב' וברעק"א הקשה עליו דבר"ן ביאר בשיטת הרי"ף והוכיח דפסקינן כרבנן מהא מדבעי מהו לסמוך הרי דשהיה אסורה, וביאר הרי"ן דאם איתא דהאי בעי להחזיר א"כ איך פשטינן מהברייתא הא התם מירי בשהיה ודלמא חזרה חמיר וכו' אבל לסברא השניה שרי דקימ"ל כחנניה והאיבעיא דגמ' הויא לענין לסמוך הינו בחזרה ופשיט להיתר ומ"מ דוקא דרך חזרה אבל לסמוך לכתחילה בשבת לא כדמוכח מהרמ"א סוף סעי' זה ובשהע"צ הביא ג"כ מדברי הב"מ להתיר אפי' סמיכה לכתחילה והנה לכא' בפשטות הדברים נחלקו הדגמ"ר והב"מ והרעק"א בביאור התירא דסמיכה דלדברי הרעק"א לכא' יסוד ההיתר דסמיכה לדעה השניה הוא משום דהוי כגו"ק, וע"כ שהיה וחזרה מותרת משא"כ לדעת הדגמ"ר והב"מ דגם סמיכה מותרת לכתחילה ע"כ דהביאור הוא דחשיב כנתינה מחוץ לכירה לגמרי דלא הוי בכלל נתינה ע"ג כירה ודו"ק

ובחזו"א סי' לז' ס"ק י' כתב דמותר להעביר מסמיכה לעל גבה דכל שיהוי אחת היא דלא אסרו בירושלמי אלא מטמינה לשיהוי עי"ש ובארחות שבת העירו דלכא' כ"ז למאן דאסר נתינה לכתחילה בסמיכה אבל למאן דהתיר סמיכה לכתחילה לכא' לא חשיב כלל שיהוי ויהא אסור לתת ע"ג [אמנם מ"מ אם מזמן ירידתו מהאש לא היה במקום אחר יהא מותר מחמת די"ל דמ"מ סמיכה הוי כעודו בידו דמותרת חזרה אמנם אם הוי מע"ש יהא תלוי אם מהני להסיר מע"ש ולהחזיר בשבת ככה"ג דהוי עודו בידו]

ובביאור"ל ס' א' הביא ראייה מדברי הרא"ש דף מ' ס' י' הקשה שם מ"ט מותר לתת קיתון מים כנגד המדורה ומ"ט לא אסור כמו דאסרינן הכא קדירה שאינו גו"ק וכתב וי"ל דיח להחלק בין להשים ע"ג כירה למדורה דהא קדירה ע"ג כירה אסור אבל אצל המדורה שרי משום דדמי לסומך וכו' ולכא' צ"ב בדבריו דגם אם הוי סמיכה מ"מ הוי נתינה לכתחילה עוד כתב להוכיח דהנה בברייתא דשתי כירות מבואר להדיא דמותר להחזיר דכירה הגו"ק ומאן דס"ל דסמיכה מותרת מביא ראייה מהך ברייתא ומבואר לכא' להדיא דמותר חזרה בסמיכה ובגמ' דחינן דשאני התם דמדליא אוריא אמנם לכא' זהו רק למאן דדחי וצ"ב, וכתב בשם התוס' שבת דלמסקנא דהרינן בה עי"ש

[וברשב"א שם כתב לישב דכיון דאין דרך לבשל נגד המדורה ע"כ מותר לתת דלא מיחזי כמבשל ומבואר בדבריו שם דטעמא דגו"ק הוי

משום מיחזי כמבשל ועין ברא"ש
דהקשה דמ"מ איך מותר לתת הרי איכא חשש

חיתוי דהרא"ש מירי בכה"ג דאינו מבושל ע"י

אם בעינן מעשה בשהיה וחזרה

החזו"א בסי' לז' ס'ק כא' כתב שם דאין לדון להחזרת נכרי בשבת משום שבות דשבות דאין האיסור הנתינה אלא מציאות הצה זה אסור חכמים שחששו שמא יחתה והכל בכלל הגזירה אם יעמיד בעצמו או ע"י נכרי ואפי' העמיד נכרי או קוף חייב להסיר וכמו קדירה העומדת בשיל ולא בשיל העומדת מע"ש משקידש היום חייב להסירה וכמ"כ במ"ב סק"י ה"נ היכי דאסרו החזרה ונותן ע"י נכרי גרע מנתן קוף שהרי זה נותן ממש ומ"ל בידים ומ"ל ע"י גרמא וכו' ולהאמור יל"ע בשריותא דהרמ"א ליתן ע"ג התנור ע"י א"י קדם שהוסק ואח"כ מבעיר הא"י את התנור מ"מ כיון שניתן לדעת ישראל שתשאר הקדירה ע"ג כירה שאינה גרופה למה אין זו בכלל גזירת חזרה וכו' וע"כ צ"ל דחשבו הדבר לשהיה מע"ש ולא כחזרה כיון שבשעת הנחה התנור צונן ואמנם י"ל ומבואר דדעת החזו"א דלא בעינן מעשה אלא דאפי' אם ניתן ע"י קוף ג"כ הוי בכלל חזרה ואסור, אמנם דעת הפמ"ג והמשנ"ב לכא' דדנו להתיר משום שבות דשבות מבואר לכא' דס"ל להו דחזרה לא אסורה אלא בכה"ג דאיכא מעשה וראיתי במנח"א דכתב דתליא בטעמים מ"ט אסור חזרה דהמשנ"ב כתב משום דמיחזי כמבשל ולפי"ז מסתבר דתליא במעשה וע"כ חלוק משהיה דשהיה דהאיסור משום שמא יחתה אינו תלוי במעשה אמנם החזו"א ס"ל

דהוי משום גזירת חיתוי וע"כ ס"ל דהוי כמו שהיה דאינו תליא במעשה אלא במציאות דהחיטוי [והנה החזו"א דן בדעת האחרונים דאם הניח בשעה דהכירה צוננת חשיב כשהיה מע"ש, אמנם לאחר דכתב ואמנם חזר בו] ובחזו"א סי' לח ב' כתב דאם יש לו תנור הניסק ע"י חשמל והכין מע"ש שעותן לפתח החשמל בשעה ידועה אסור להעמיד הקדירה ע"ג תנור קדם שנתפח החשמל משום דין שהי' ע"ג כריה ותנור בשבת שהרי אסור גם חזרה באינה גרופה ובגרופה לא התירו אלא חזרה בשלא הניחה ע"ג קרקע אבל שהי' בתחילה אסור ואף אם העמיד חייב להסירה וכו' ואין האיסור תלוי במעשה העמדה של הקדירה אלא במציאות וכו' והלכך אף אם העמיד קדירה מע"ש במקום שחום החשמל יבוא בשבת אסור ואף אם נתבשל כמאב"ד מע"ש נראה דאסור להחזיר דחום החשמל חשיב כאינה גרופה וכו' ומבואר בחזו"א דאע"ג דס"ל דהדבר תלוי במצב מ"מ איכא חילוק בין שבת לע"ש דבשבת אסור אמנם אם הניח מע"ש מותר אע"ג דעתה הכירה צוננת וצ"ב דלכא' כיון דאנו דנים את הקדירה דכה"ג דאיכא מצב המחודש החימום אסור א"כ מאי שנא אם הניח בשבת או הניח בע"ש ויל"ע [ועין לקמן דהרחבנו בזה עוד]

ביאור בהוכחת הראשונים מסמיכה דשהיה לחזרה

דבטעמם הם חלוקים מ"מ בתרויהו יסוד דינם הוא איסור נתינה ע"ג כירה וע"ז בעי בגמ' אם סמיכה כנתינה ע"ג כירה או לאו ולפי"ז לכא' זהו כהנך שיטות דס"ל דגם נתינה לכתחילה מותרת וכדס"ל לב"מ דהביא במשנ"ב ס"ק טו'

אמנם אכתי צ"ב הא גופא דמנלן לגמ' לפשוט מהא דמתירין שהיה להתיר חזרה דילמא באמת סמיכה חשיב לע"ג כירה והטעם דמותר הוא משום דסמיכה הוי כגו"ק לענין חשש חיתוי ומנלן למילף התיר לחזרה דילמא סמיכה מהני רק לפטור את החשש חיתוי וצ"ב

ונראה לומר דאדרבה לכא' הדברים מוכרחים דהנה בטעמא דגו"ק לענין חיתוי לכא' מצאנו ג' דרכים א' דעתה הר"ן דהוי משום היכר ב' דעת הרמב"ם דהסיח דעתו מהתשיל ג' דעת הרשב"א משום דהסיח דעתו מהגחלים ולפי"ז י"ל דלדון דסמיכה יהא כגו"ק תליא בהנך טעמים דלטעם הא' כהר"ן משום היכר ודאי ניחא דאיכא הכירא בסמיכה וכן אם נימא כטעם הרמב"ם דהסיח דעתו מהתבשיל ג"כ ניחא די"ל שפיר דבסמיכה דהחום מועט שוב מסיח דעתו מהתבשיל אמנם להרמב"ן והרשב"א דהטעם הוא משום דהסיח דעתו מהאש לכא' יל"ע דבסמיכה לא שייך הסיח דעתו מהאש וע"כ דלא שייך לדון כלל דסמיכה יהני משום גו"ק למנוע חשש חיתוי וע"כ כל

דעת הרשב"א ברשב"א לקמן דף מ' מבואר דטעמא דאסור להחזיר לכירה שאינה גו"ק משום חשש דמיחזי כמבשל עי"ש והרשב"א בסוגיא דמהו לסמוך פירש דספק הגמ' הוי לכו"ע וכתב ואע"ג דקא מיתי משתי כירות המתאמות דמירי בשהיה מינה נשבע לחזרה למאן דאמר להחזיר תנן וכו' ולכא'

צ"ב דכיון דס"ל להרשב"א דטעמא דחזרה הוי משום מיחזי כמבשל וטעמא דשהיה הוי משום גו"ק א"כ לכא' צ"ב איך שייך למילף ההדדי [דלכא' ענין הגו"ק הוי ב' ענינים שונים בשהיה מוריד את החשש חיתוי ובחזרה דלא יהא מיחזי כמבשל ולכא' הוי ב' דברים דלא שיכי ההדדי כלל, וכמו דהקשו הראשונים דהרי מצאנו חילוק לענין תוכה דאע"ג דחשש חיתוי ליכא מ"מ איכא בזה משום מיחזי כמבשל, וא"כ י"ל דה"ה לענין סמיכה דאע"ק דלית בה משום חשש חיתוי מ"מ י"ל דיהא בזה משום מיחזי כמבשל וצ"ב]

ולכא' נראה להוכיח בדעת הרשב"א דע"כ נידון הגמ' בסמיכה הוי אם חשיב כנתינה בכירה או לאו דאין הנידון אם חשיב לגו"ק דא"כ ודאי דשייך לחלק ההדדי, אלא יסוד הנידון הוא אם סמיכה חשיב כנתינה ע"ג כירה וע"כ הוי ממילא הוא בכל גזירת שהיה וחזרה, או לאו דסמיכה חשיב כנתינה מחוץ לכירה, וזהו ספק הגמ' איך לדון סמיכה כנתינה בכירה או כמחוץ לכירה וע"כ תליא ההדדי דאע"ג

מאי דשיך להתירו זהו רק משום טעם אחרינא וע"כ ס"ל להרשב"א דההיתר הוא מחמת דלא חשיב כנתינה ע"ג הכירה [[אמנם אין הדברים מוכרחים אכתי די"ל דהרי כל גרופ לענין חזרה ע"כ דגם להרשב"א ההיתר הוא מטעם אחרינא דלא מיחזי כמבשל ומ"מ נתינה לכתחילה אסורה וא"כ י"ל דה"ה לענין סמיכה הוי כגרו"ק]] ולפי"ז ניהא דהרשב"א לשטתו מוכרח דע"כ שיך למפשט שפיר משהיה לחזרה דהכא ע"כ אין ההיתר משום דלא שיך חשש חיתוי, כיון דליכא כלל מעשה באש, אלא ע"כ דהוי היתר אחרינא דלא חשיב כנתינה ע"ג כירה, ולענין הך היתר ודאי דשיך ללמוד שפיר חזרה משהיה והדברים ברורים ודו"ק

[ולכא' נראה ג"כ דבשיטת הרשב"א ע"כ אנו צ"ל כן דהטעם דאיסור חזרה באינו גו"ק, הוי מחמת דמיחזי כמבשל דהרשב"א ס"ל דמצטמק ורע לו מותר גם לרבנן דאסרי וכתב דליכא בזה כלל חשש חיתוי כיון דמצטמק ורע לו וע"כ מותר דליכא חשש חיתוי ועי"ש דהוכיח זאת דאם הוי גזרינן ה"ה בגו"ק הוי בעינן למיגזר עי"ש, וא"כ לכא' מבואר בדבריו דליכא כלל חשש חיתוי בחמין כיון

דמצטמק ורע לו, ומ"מ לענין חזרה מבואר בגמ' דאסרינן אפי' מצטמק ורע לו אע"ג דליכא בזה כלל חשש חיתוי וע"כ דהוי משום מיחזי כמבשל

אמנם התוס' דפליגי וס"ל דגם חמין אסורין לר"י א"כ מבואר דשיך חשש חיתוי גם במצטמק ורע לו וא"כ י"ל דע"כ אסורה ג"כ חזרה באינו גרופ משום דאיכא חשש חיתוי טפי בחזרה, וא"צ לומר דאיסור חזרה הוי מחמת טעמא אחרינא ודו"ק

וכן ודאי דה"ה לענין שאר התנאים דדעתו להחזיר ועודו בידו ג"כ הרשב"א לשיטתו מוכרח ללמוד דהוי משום מיחזי כמבשל דס"ל להרשב"א דבגרופ ליכא ככל חיתוי דע"כ התיר גם בלא נתבשל כמאב"ד דכיון דגרופ ליכא כלל חשש חיתוי וא"כ ע"כ הא דבעי תנאי דעודו בידו ע"כ הוי משום מיחזי כמבשל ודו"ק]

והנה להנ"ל דיסוד ההיתר בסמיכה הוא משום דלא חשיב בסמיכה כנתינה ע"ג כירה א"כ לפי"ז ודאי דאסור לתת מסמיכה ע"ג כירה, כיון דיחשב ודאי כנתינה לכתחילה וכ"כ ג"כ באורחות שבת ודו"ק

קטמה והובערה

א"כ ה"ה דיהא מותר ליתן ולהשהות אפי' לאחר שהובערה דחשיב כגו"ק [עכ"פ משום דין שהיה] ולכא' לעיל נתבאר ג' טעמים בטעם דמהני גו"ק ובשלמא לטעם דהיכר י"ל דסגי דעשה מעשה כמבואר בר"ן לענין

גמ' קטמה והובערה משהיך עליה חמין שהוחמו כ"צ וכו' שאני הכא דקטמה. והנה לכא' לענין שהיה בפשטות אין האיסור מחמת הנתינה אלא מחמת המצב דהשהיה, וא"כ כיון דמבואר דמותר להשהות עליה לאחר דהובערה

קטימה, וכן אם נימא כשיטת הרמב"ן דהסיח דעתו מחיתוי הגחלים ג"כ י"ל דסגי, אמנם לשיטת הרמב"ם דהסיח דעתו מהתבשיל לכא' צ"ב דאם נותנו עתה כשהאש הובערה היכן חזינן דהסיח דעתו מהתבשיל אדרבה לכא' נתן את התבשיל בזמן דהחום גדול וצ"ב [והרמב"ם לא הביא הלכה דקטמה ונתלבתה ותמה בב"י מ"ט השמיטו עי"ש]

ועין בחידושי הריטב"א [הר"ן] דביארו דברי הגמ' באופ"א דהשו"ט בגמ' הוי דלאחר שהובערה פשיטא דלא יהני קטימה וכל מאי דמהני הקטימה זהו רק אם בשעת נתינת הקדירה ע"ג הכירה היתה קטומה, ועי"ש דזהו בין להו"א דגמ' ובין למסקנא וכל השו"ט דהגמ' הוי אם מירי דנותן בשעה דהובערה ובכה"ג ודאי לא חשיב כקטומה או דהגמ' מירי דנותן בשעה דקטם ובכה"ג מהני עי"ש ויל"ע ביסוד דבריו האם המתיר הוא משום דשעת הנתינה קובעת אם הוא קטום גם על אח"כ, או דהטעם הוא משום דאם נתן על גבי קטום כיון דנתן בהיתר שוב לא אכפת לן ומותר להשהות אח"כ, וכן לכא' נראה בדבריו כהצד הב', ואם נימא כן א"כ מבואר דאם השהיה גופיה הוי כדין לא אכפת לן מאי דאח"כ איכא חשש חיתוי ואע"ג דביאר החזו"א דהאיסור הוא המצב, מ"מ י"ל דכה"ג דנתן בהיתר עדיף טפי דהוי כירה המושהת כדין ודו"ק [ודומה לדברי כדמצאנו בדברי החזו"א דחזרה בע"ש מותר ה"ה שהיה בגרוף מותרת ויל"ע]

[ואפשר דנפק"מ אם לאחר דיקטום ילבה די"ל להצד הב' דשוב יהא שרי אמנם מסתמא אם דעתו מעיקרא לקטום ולהגדיל מסתמא לא חשיב דקטם אמנם אם נתחרט אח"כ י"ל דיהא מותר ועין בשש"כ ס"ק קפה' דדוקא בנתלבתה אבל אם הוא ליבה אסור וכתב דנפק"מ דאסור להגדיל האש לאחר נתינת הפח ויל"ע] ולדברי הריטב"א י"ל דע"כ לא הביאו הרמב"ם דליכא בזה שום חידוש דבשעת הקטימה הוי כקטום ואח"כ שוב הוי כאינו קטום וליכא שום חידוש בזה ודו"ק

ב' והנה יל"ע לענין חזרה אם יהא מותר לאחר דנתבערה או לאו [ודבר זה לא נתבאר בהדיא בדברי הפוסקים] ולכא' בבריתא בע"א מבואר להדיא דקטמה ונתלבתה סומכין לה ומקימין לה ונוטלין ומחזירין ובפשטות מבואר דגם חזרה מותרת ולכא' צ"ב הדברים בשלמא לענין שהיה י"ל דכיון דקטם שוב לא יחתה אמנם לענין חזרה לכא' האיסור הוא מחמת המיחזי כמבשל וא"כ מאי מהני מאי דקטם מקודם מ"מ עתה ודאי איכא מיחזי כמבשל וצ"ב

וכן בדברי הרמב"ן בפירוש הב' ביאר דקושית הגמ' דאם חשוב לקטום א"כ שוב גם להחזיר יהא מותר ומבואר להדיא בדברי דגם חזרה מותרת ולכא' עי"ש דגם לתירוץ הגמ' לא הדרינן דאסור רק תבשיל שלא נתבשל כ"צ וכן גם למאי דנקט לעיקר הביאור הראשון לכא' ליכא טעם לומר דחזר בו מהא דיהא מותר להחזיר וכפשטות הברייא ודו"ק אמנם לכא'

צ"ב דאם הטעם דחזרה הוי משום מיחזי כמבשל א"כ לכא' מאי אכפ"ל דקטמה מקודם מ"מ כיון דעתה אינה קטומה א"כ לכא' איכא בזה משום מיחזי כמבשל וצ"ב ובפמ"ג בא"א ג' כתב דכל מאי דמהני התר קטמה ואח"כ הובערה זהו דוקא בקטמה משא"כ גחלים שעממו לא מהני אם אח"כ הובערו ולכא' י"ל דבריו בב' אופנים א' דכונתו דנתן בשעה דהיתה האש קטומה או דהגחלים עממו, ולפי"ז איכא חידוש גדול בדבריו דאע"ג דבשעת הנתינה היה מותר כיון דעממו מ"מ עכשיו דנתלבו צריך להוריד השהיה, ועוד לכא' יהא מבואר דאיכא ב' התירים שונים דכה"ג דקטם יסוד ההיתר משום דאיכא הכירא כיון דקטם, משא"כ בגחלים שעממו שם התירא אינו מחמת היכר אלא מחמת הא דבמציאות הגחלים קטומים ולא יבא לחתות וע"כ אם הובערו אח"כ אסורין ודו"ק ב' אמנם י"ל דבריו דכונתו לתת לאחר דהגחלים נתלבו ולפי"ז ליכא שום חידוש דלכא' פשוט דאם עממו וחזרו ונתלבו אסור, ורק בקטמה מהני אע"ג דעכשיו נתלבו וכן נראה בדבריו דכתב וזה פשוט ולפי"ז מבאר בדבריו דמותר להחזיר בקטמה גם לאחר דנתלבתה ודו"ק [ובאג"מ ח"ד

ס' עד' אות ל' נקט דכל המתיר בקטמה ונתבערה הוא מחמת דגם לאחר דנתבערה אכתי איתא לאפר וניכרת קטימתו משא"כ אם קטם ואח"כ נתפזר האפר יהא אסור] והקשו מדברי הרשב"א ד"ה עד שיגרוף דכתב דההיתר דגחלים שעממו הוא כיון דלא חשש ללבותן מוכחא מלתא שאין קפיד בחיתוי ולפי"ז מבואר דגם בגחלים שעממו איכא בזה משום הסח הדעת וא"כ לכא' גם לאחר דהובערה לכא' צריך להיות טוב מחמת גילוי דעתא ובב"י בסוף הסימן בד"ה ולענין כתב מה שנוהגין במקצת מקומות להחזיר תבשיל לתוך התנור וכו' וכיון דבשעה שמחזירין בהם עממו גחליו ה"ל כגו"ק, ולכא' מבואר דמותר להחזיר לגחלים שעממו מאליהן בשבת, והנה לכא' צ"ב לטעם הרשב"א ד"ה עד שיגרוף דכתב שכיון דלא חשש ללבותן מוכחא מלתא שאין קפיד א"כ לכא' בכה"ג דמחזיר בשבת לא שייך זאות וצ"ב [ורק אם נחלק דחלוק ענין שהיה מחזרה דשהיה דענינה משום אתי לחתוי ע"כ תליא בגילוי דעתא משא"כ לענין חזרה כיון דהאיסור הוא משום מיחזי כמבשל א"כ כיון דעממו א"כ שוב ליכא בזה משום מיחזי כמבשל ושרי]

קדירה חיתא דף יט'

בפתח"ד דיק דמדברי המשנ"ב וכן בדברי השעה"צ ס"ק יג' דכתב אבל נתבשל קצת משמע דהוי יותר משיעורא די"ס עוד הקשה דכתבו הראשונים דבצלי ליכא התירא דקדירה חיתא כיון דמתבשל מהר ומאי צריכים להאי טעמא תיפול"ל דמיד הוחם לי"ס

וכן עוד צ"ע דיעוין בחזו"א שם דהקשה דלכא' בשדא ביה גרמא חיא לכא' צ"ב דלכא' מתי דזורק מיד מגיע לי"ס כיון דהקדירה רותחת וכתב דצ"ל דקדירה בשיל ולא בשיל היה נצטנן ועכשיו נותן גמא חיא ומחזירו ע"ג הכירה, והנה מדסתמו הראשונים ולא כתבו כדבריו לכא' נראה דס"ל דאע"ג דהוי י"ס מ"מ חשיב לחייה, ומבואר דשיעורא דחיא הוי יותר מי"ס [אמנם יעוין לקמן אי"ה לבאר באופ"א]

ויעוין עוד בהגמ"ר תנו' דכתב דקדירה חיתא מותר ע"ש עם חשיכה וכו' ועם חשיכה דקאמר הינו שיש שיעור להרתיח ואין שיעור לגמרו בישולו ומבואר דס"ל דדינא דקדירה חיתא צריך ליתנה קודם השיעור דירתיח, דזהו שיעור האיסור חזרה בע"ש, ומ"מ מיקרי עדין חיתא, ומבואר דחיתא הוי גם לאחר דהרתיח ודו"ק וכן עין בגר"ז בקונ"א ס"ק ח' דכתב ג"כ דלהנך דעות דאסורה חזרה בע"ש א"כ ה"ה בקדירה חיתא נמי אסורא ע"ש

א. גמ' האי קדירא חיתא שרי לאנוחה וכו' בשיל ולא בשיל אסור והנה לא נתבאר אימתי נפקא מכלל חיתא ובטור כתב אבל אם נתבשל קצת אפי' כמאב"ד ודיק בזה הב"ח דרק כה"ג דהגיע למאב"ד נפקא מדין קדירא חיתא, וכ"ז דלא הגיע למאב"ד הוי בכלל התירא דקדירא חיתא ובט"ז חלק עליו וכתב דכונת הטור לאפוקי הפוסקים כחנניה ע"ש,

ועין בפמ"ג דכתב בדברי הב"ח דודאי דבריו הוי לדברי הרי"ף דבשיל הינו מצטמק ורע משא"כ לפוסקים כחנניה ודאי דחיתא הביאור הוא חיתא לגמרי ולפי"ז שיעורא דחיתא יהא תלוי בין ב' הדעות ובשפ"א כתב די"ל דכל דברי הגמ' הוי רק לרבנן ולא אליבא דחנניה דאליבא דחנניה ליכא לדינא דקדירה חיתא ע"ש

ב. ובמשנ"ב ס"ק יא כתב דאפי' ,,הוחם התבשיל" נמי מותר להשהות ולא גזרינן שמא יחתה כיון שעצם הבישול לא נתבשל כלל, והנה בביאור מש"כ הוחם כתב בחזו"א לו' כב' דהינו אם לא הגיע לי"ס אבל אם הגיע לי"ס חשיב התחלת בישול וכתב דאם נימא דאפי' בלא י"ס חשיב תחילת בישול א"כ לא משכ"ל דינא דקדירה חיתא ובדברי המג"א גם משמע כדברי החזו"א אמנם

וכן הוא ג"כ בלשון הרמב"ן בשיל ולא בשיל
אסור פי' משהגיע ל,,מקצת בישול שהוא קודם
למאכל בן דורסאי" עד שיתבשל לגמרי כמאכל
כל אדם, ומשמע דצריך קצת בישול דכתב דהוי
קודם למאב"ד

ג. ובטור כתב אסור ליתן עליה תבשיל מבעו"י
לצורך הלילה ונסתפק הב"י בדבריו האם
למחר שרי כדברי הגהות מרדכי והכ"ב ולשון
הגמ"ד ועוד שהרי מונחת לצורך מחר, ואמר
נמי השתא דאמר גזירה שמא יחתה, האי קדירא
חיתא שרי משום דמסח דעתיה מינה ויל"ע אם
כל צורך מחר מותר א"כ מ"ט צריך להתירא
דקדירה חיתא

ד. והביאהו"ל כתב בד"ה מסיח דעתו כתב
דנראה דאפי' אם התנור חומו רב ויכול
להתבשל בלילה במשך הזמן אעפ"כ אם אין
דרכן של ב"א להמתין בסעודתם כ"כ בודאי
אסחי מסח דעתיה מינה וכו' וכן מורה לשון
הרמב"ם וכו' משמע הא גבי קדירא חיתא שלא
יוכל לאכול לאלתר בזמן שדרך בנ"א אוכלים
לא גזרו חז"ל כיון שאין דעתו לאכול אז
ובחזו"א ס"ק כב' כתב משמע שאם דעתו
לאכול בלילה אסור ולפ"ז כל דין קדירא חיתא
מכרעא בסתמא ולכא' כל נותן קדירה יש יחוד
בלבו לאיזה סעודה הוא מכינו והיה נראה דלא
גזרו חכמים אפי' דעתו לאכול בלילה ומצפה
עליו כיון דעל הרוב אינו משהין קדירא חיתא
אלא למחר ובה נוחא דעת הג"מ דהביא הב"י
דבחושב להדיא לצורך מחר מותר אפי' בשיל

ולא בשיל, ומבואר דנחלקו המשנ"ב והחזו"א
אם דעתו לאכול בלילה ויהא מוכן בלילה
לאחר זמן סעודה דלדברי המשנ"ב אסור
ולחזו"א שרי, והנה יל"ע בכונת החזו"א אם
דעתו להתיר אפי' אם יהא מוכן בסעודת ליל
שבת, או דכונתו רק לחלוק במש"כ הביאווה"ל
דאם דעתו לאחר הסעודה לאוכלו אסור ובה
שרי החזו"א, אמנם בכה"ג דיהא מוכן בזמן
שדרך בנ"א לאכול י"ל דגם החזו"א מודה
דאסור ויל"ע, ובספרי זמנינו נקטנו דלהחזו"א
שרי גם בכה"ג [אמנם לכא' צ"ב
איפכא לדברי החזו"א דמהכ"ת דיהא בזה ב'
גדרים להתיר א' אם דעתו היום ב' אם הוי
חיתא דלכא' י"ל או דתלו חכמים את הדבר
בדעתו או דתליא איך המציאות בסתמא, אמנם
מהכ"ת דיהא ב' התירים גם דדעתו וגם אם
בסתמא כן וצ"ב

ה. הנה בדין קדירה חיתא יל"ע אם מניח
קדירה חיתא דאם לא יחתה אינה ראויה
לאוכלה בלילה אמנם אם יחתה יהא מונח
בלילה [כגון לתת על אש נמוכה דאינה יכולה
לבשל בלילה אמנם אם יגביה האש יהא ראוי
ללילה אם איכא בזה חשש חיתוי או לאו די"ל
התירא דקדירא חיתא בב' אופנים א' משום
דבמציאות א"א לחתות לצורך הלילה וע"כ
שרי, או י"ל דעיקר התיירא דקדירא חיתא הוא
דאסחי מסח דעתיה מינה דכיון דבשעת
נתינתו ודאי דאינו חשב לחתות דמניחו במצב
דיהא ראוי רק לאורתא שוב שרי ויל"ע
ויעוין בלשון הביאווה"ל דכתב דאסורים בשאר
ירקות כיון דעינינו רואות דמתבשלות במהרה

ע"י חיתוי וכן נראה מדברי החזו"א לו ג' וכן הוא" לשון הגהות מרדכי דכתב ד,עד הלילה לא יהני לה חיתוי" ולמחר לא בעי חיתוי ולכא' מבואר דהטעם הוא משום דעד הלילה לא יהני לה חיתוי אמנם לכא' צ"ע לפי"ז לשון הגמ' אסוחי מסח דעתיה מינה דלפי"ז א"צ לאסוחי דעתיה אלא ליכא כלל חשש חיתוי דלערב לא מועיל חיתוי ולבוקר א"צ חיתוי וצ"ע

ו.הנה צ"ע ביסוד ההתירא דקדירה חיתא, דלכא' לשיטת רבנן דגם מצטמק ויפה לו אסור ורק מצטמק ורע לו מותר א"כ מ"ט מותר קדירה חיתא דלכא' הרי שיש חשש חיתוי מחמת הצימוק דיחתה בשביל הצימוקדאע"ג דיהא חזי לאורתא מ"מ יחתה מחמת הצימוק] ויש דרצו לומר דכל החשש חיתוי הוי רק בשעת נתינתו הדבר, אמנם בלא"ה לא חישנין לחיתוי א"כ בשעת נתינתו ליכא חשש חיתוי כיון דאינו ראוי עד למחר ולאחר זמן למחר שוב אין חשש דיחתה ולפי"ז ניהא לשון הגמ' דאסוחי מסח דעתיה מיניה ויל"ע עוד י"ל דגם מצטמק ויפה לו איכא בזה שיעורא וי"ל דעד למחר יהא בזה עיקר צימוק, אמנם צ"ע דבגמ' לא מוזכר שיעורא בצימוק אלא כל מצטצק ויפה לו משמע דלעולם אסור ויל"ע]

ז. ברעק"א בשו"ע הביא דמדברי התוס' דף לט' ד"ה מעשה מבואר דגבי שהיה איכא התירא דקדירה חיתא אמנם מדברי רבינו שמואל דהביאו התוס' ריש במה טומנין

דהתירא דשהיה איכא גבי הטמנה א"כ מוכח דליכא התירא דקדירה חיתא במים ויל"ע במאי מח'

ובדברי הרמב"ם מבואר דמים אסורים כיון דמתבשלים מהר ויל"ע אם כונת הרמב"ם דהוי דין בכל מים או דתליא במציאות אם יהא קצת מים או הרבה מים ויעוין בלשונו דכתב ו,דעתו אליהן" וא"כ לכא' היה נראה דדוקא אם במציאות אמנם בחזו"א סי' לר' מוכח דס"ל דלא מהני לעולם במים התירא דקדירה חיתא]ורק דן שם מדין שדא ביה גרמא חיא עי"ש] ודו"ק

ח. ברש"י ד"ה האי קדירה חיתא שפיר דמי וכו' ולא דמי לעססיות ותורמסין שאין כל הלילה והיום מספיק להן ובביאור"ל רנד' ח' כתב דלכא' לדברי רש"י יהא היתר גם בשאר ירק דדוקא בעססיות אסור וכתב דקשה להקל כיון שענינו רואות שע"י חיתוי ממהרות להתבשל אף בלילה עי"ש

וברמב"ם פירש להיפך דכתב בהי"ב לא ימלא אדם קדרה עססיות ותורמסין או חביות של מים ויתן לתוך התנור ע"ש עם חשיכה וישהה אותן שאלו וכל כיוצא בהן אע"פ שאל בשלו כל עיקר כתבשיל שלא בשל כל צרכו הן מפני שאינן צריכים בישול הרבה ודעתו עליהו לאכלן לאלתר]והנה לכא' צ"ב לדברי החזו"א ס"ק כב' דכתב דקדירה חיתא הוי גם בגונא דראוי בלילה דלא גזרו דלכא' הרי במים חזינן דאסרו וצ"ל דמים שאני כיון דלעולם ראויין ללילה]

ט. בתוס' ד"ה גזירה שמא יחתה כתבו וכו' אע"פ שיש שהות הרבה להתחמם חישנין שמא יצטנן לפי שרגילים לחמם על אש רפה ויהא צריך לחתות ועין בתוס' רא"ש דכונת התוס' דבשלמא עססיות ותורמסין י"ל כרש"י אמנם מים לכא' ודאי יתחמם וע"ז כתבו התוס' דיצטנן ולכא' צ"ב למאי דכתב החזו"א דלח שנצטנן לכו"ע נידון כבשיל ועכ"פ לכא' בבשיל לא מצאנו דיהא אסור מחמת החימום אלא רק מחמת הבישול והנה

במג"א סוף ס' רנד' הקשה להנך שיטות דכל דראוי לאכלו חיים הוי כמאב"ד והקשה דא"כ מ"ט הכא אסרינן מים הרי כיון דראויים לאוכלם חיים א"כ לעולם הוי כמאב"ד ותירץ א' די"ל דמים שאני שאינם טובים כ"כ כמו פירות ומהני להם החימום הרבה ויש בהם גזירת חיתוי ב' עוד תירץ דכיון דבעי לה להדחה ע"כ לא מהני מה שראויים חיים ולפי"ז י"ל דגם לדברי החזו"א י"ל דלהדחה לא מהני מה דנתבשל מקודם דלענין שתיה מהני מה שנתבשל מקודם משא"כ לענין הדחה לעולם צריך דעכשיו יהא חמין

בהתירא דשדא ביה גרמא חיתא

בגמ' אמרינן דאם שדא ביה גרמא היא שפיר דמי ולכא' בפשטות הביאור הוא דנתחדש בגמ' דלא בעי דכולה תהיה קדירה חיתא אלא סגי במקצתה, וכן הוא ג"כ לשון השו"ע ואם נתן בה חתיכה חיה מתר כאילו היתה כולה חייה"ו והינו דנתחדש דגם ע"י מקצת חשיב לקדירה חיתא

אמנם הרמב"ם בפהמ"ש כתב וכשנתבשל בשיל ולא בשיל ישימו בו בעת הטמנתו דברי חי כגון בשר או ירק ויהא מותר לשהותו ע"ג גחלים מפני שהוא מסיח דעתו ממנו ובכס"מ כתב נר' מדבריו שאפי' נתן בה דבר שאפשר להתבשל מבעו"י כמו ירק וכיוצא בו שרי דכיון שעשה מעשה המוכיח שמסיח דעתו ממנה מידבר ולא אתי לחתוי דומיא דשרי לשהות ע"ג כירה קטומה וסגי לה בקטימה כל

דהו משום דכיון דעבד ביה הכירא מידבר ליה ולא אתי לחתוי ועין בב"י דהביאו וכתב דמשאר פוסקים מבואר דדוקא אבר חי והנה בפשטות הדברים וכן מבואר במחצית השקל ס"ק ד' דכל מאי דכתב הרמב"ם דמהני אפי' ירק זהו דוקא בדין דשדא ביה גרמא היא משא"כ בקדירה חיתא ודאי גם לפי הרמב"ם בעינן דוקא חתיכת אבר חי דלא התבשל מהר, וכן לכא' גם בהדיא בדברי הרמב"ם בהי"ב דכתב גבי עססיות ותורמסין דאסורין אע"פ שלא בישלו כל עיקר [אמנם גם גרמא היא לא נקטינן כהרמב"ם כמבואר במג"א ס"ק ד'] ולכא' מבואר בדברי הרמב"ם דהיתר דקדירה חיתא וגרמא היא הוי ב' היתרים שונים דהתירא דקדירה חיתא הוי מחמת דאין חשש חיתוי כיון דלא יהא חזי רק למחר, משא"כ

התירא דגרמא חיא הוי התר נפרד מחמת דעשה מעשה דהסח הדעת מהתבשיל וע"כ דימה זאות הכס"מ לקטימה כל דהו דס"ל דהתם הוי ג"כ משום מעשה דהסח הדעת ודו"ק

[ויל"ע אם נימא דהוי דין נפרד דינא דשדא ביה גרמא חיא אם יהא בזה הדין דיהא צריך להיות להיות חיא בזמן ביה"ש או לאו ובזה היה אפ"ל קושית החזו"א דהקשה דאיך משכת לה דינא דשדא ביה גרמא חייא הרי לעולם בשעה דמשליך הוי י"ס וא"כ לא הוי חיתא, ולהנ"ל י"ל דשדא ביה גרמא חייא אין יסוד ההיתר משום דהוי חיתא בשעת ביה"ש, אלא יסוד ההיתר מחמת דעשה מעשה סילוק המגלה דדעתו ואפי' אם הוי י"ס ג"כ איכא התירא ויל"ע]

ויעוין בחזו"א ס' לו' ג' דכתב שם בעינן יורה הקבועה בתנור וממלאים אותה מים מע"ש ומסיקין אור רפה תחתיה והאור תחתיה כל הלילה נראה שאפשר להקל מין קדירה חיתא

מחזירין אפי' בשבת

ל"ש אלא שעודן בידו אבל החזירין ע"ג קרקע אסור

והנה בטעם דבעינן דיהא בידו ברש"י כתב לשיטתו דלא ליהוי כמטמין לכתחילה ובתוס' ד"ה פינה ממיחם למיחם מבואר בדברי הר"ת שם דבמיחם אחר שהוא קר אחי לחתוי ובפשטות נראה דגם כל הנך שאר תנאים ג"כ הוי משום חשש חיתוי [והנה בספר הישר מבואר לכא' בדברי הר"ת דרק דינא דבעי בחזרה גוי' הוי משום אחי לחתוי והכא מבואר

אמר רב ששת לדברי האומר מחזירין מחזירין אפי' בשבת ואף רב אושעיא סבר מחזירין אפי' בשבת והנה בביאור אף בשבת ביארו בראשונים בג' אופנים א' רש"י כתב דהכונה אף למחר ולא נימא דהוי כמטמין לכתחילה ב' בתוס' לעיל דף לו' ביארו דהכונה דגם בע"ש סמוך לחשיכה איכא איסורא דחזרה ג' ובר"ן כתב עפ"י דברי הירושלמי דגם בנטל מע"ש מ"מ מותר להחזיר בשבת עי"ש וכ"כ ברמב"ן

דגם הנך תנאים ג"כ הוי משום חשש חיתוי] ומ"מ מבואר לפי"ז דאע"ג דהוי גו"ק מ"מ איכא בזה חשש חיתוי ואפי' במצטמק ורע לו מ"מ אסור [ודלא כדברי הרשב"א דכיון דגרופ ליכא חשש חיתוי וכן דמצטמק ורע לו ליכא חשש חיתוי] ועוד נפק"מ דלכא' אם טח בטיט לכא' דליכא חשש חיתוי יהא מותר גם בלא הנך תנאים והר"ן כתב דהטעם דאסור אם הניחם ע"ג קרקע משום דמיחזי כמבשל בתחילה

[והנה דברי התוס' צ"ע דהקשו מהא דלקמן שרינן גבי פינה ממיחם למיחם וחילקו דהתם בחיטוי מועט לא יועיל, ולכא' צ"ב דהתם בגמ' מירי לענין הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, דלכ' לא שייך כלל לענין חיטוי, דהאיסור בדבר שאינו מוסיף הבל הוי מחמת גזירה שמא ירתיח, ובכה"ג דפינה ממיחם למיחם ליכא חשש דשמא ירתיח, כיון דגילה דעתו דאינו מקפיד על חימומו וצ"ע. [ורק אם נימא דהתוס' ס"ל כגירסת הר"ף והגאונים דהטעם דאינו מוסיף הבל הוי גזירה שמא יטמין ברמץ דהוי דבר שאינו מוסיף הבל וצ"ע]

ב. הר"ן הביא דברי הירושלמי דהא דבעינן כל הנך תנאים דעודו בידו ודעתו להחזיר הוי רק בכה"ג דנטלם בע"ש ובא להחזיר בשבת אבל נטלו בשבת אפי' הניחו ע"ג קרקע מותר להחזירו והנה לעיל דף לו' מבואר בגמ' דבתוכה אסור להחזיר אפי' בגו"ק ונחלקו הב"י והרמ"א האם לפי הר"ן מותר להחזיר בנטל בשבת לתוכה דהב"י כתב דאפי' דלא

בעינן הנך תנאים דעודו בידו ודעתו להחזירו מ"מ בתוכה אסור להחזיר בשבת והד"מ התיר להחזיר אפי' לתוכה והמג"א והחזו"א תמיהו בזה טובה דמהכ"ת להתיר ע"פ דברי הר"ן דהר"ן כתב דבריו רק לענין עודו בידו ומהכ"ת להתיר גם בתוכה [ולכא' היה אפשר לישב דבריו דס"ל דכל מאי דאסור משום מיחזי כמבשל הינו רק אם הוריד בע"ש והחזיר בשבת משא"כ אם נטל בשבת ליכא משום מיחזי כמבשל דלעולם חזינן זאות בתורת המשך השהיה הקודמת, אמנם בר"ן עצמו צ"ע דהרי ביאר דהא דבעי גו"ק הוי משם מיחזי כמבשל וזהו לכו"ע דבעי גו"ק אפי' בנטל בשבת אמנם אם נימא דהא דבעי גו"ק הוי משום חיתוי ורק דעתו להחזיר ועודו בידו הוי משום מיחזי כמבשל א"ש ודו"ק]

ג. והנה לדידן דמפרשים דברי הגמ' דבעינן כל הנך תנאים גם בשבת דנו האחרונים בכה"ג דנטל בע"ש מבעו"י וחשכה אם מותר להחזירה או לאו בחזו"א סי' לז' כתב ואם נטל הקדירה מבעו"י וחשכה אף בעודן בידו ודעתו להחזיר אסור להחזיר, ולכא' הביאור הוא דמאן דלא ס"ל כדברי הר"ן א"כ לכא' חשיב לנותן בתחילה בשבת כיון דלא היה על השולחן ובא לתתו הוי נתינה לכתחילה דאסור [ואע"ג דהחזו"א ס"ל דנקטינן כהמנהג מ"מ זהו רק לענין צירוף בכה"ג דדעתו או דהוי בידו אבל לא מקילין מחמת דברי הר"ן גרידא [וכ"כ בב"ח אמנם בשעה"צ ס"ק מד' כתב ואין חלוק בין כשנטלה מהכירה מבעו"י ובין

בשבת גופא לדעה זו ומשמע מדבריו דלהך שיטה דלא ס"ל כהר"ן גם אם נטל מבעו"י מ"מ מותר להחזיר [ואע"ג דהמשנ"ב לא ס"ל להלכה כלל לצרף שיטת הר"ן מ"מ מתיר דס"ל דזהו מותר גם בלא דברי הר"ן] וצ"ב דכיון דלא נקטינן כהר"ן א"כ מהכ"ת יהא מותר ומ"ט לא יהא נידון כנתינה לכתחילה דמאי אכפת לן מע"ש וכ"כ בגר"ז ובאמת לכא' נראה דהוי מח' בראשונים דמהרמב"ן בסוגין נראה דביאר כן דברי הגמ' מחזירין אפי' בשבת וזה מוכיח שפיר אפי' בשבת כן שאפי' סילק מע"ש וקידש היום מותר להחזיר שנמצאת החזרה לבד בשבת דמתני' נוטלין ומחזירין בשבת קתני ולפיכך אסרו שהניח וע"ג קרקע משום דדמי למתחיל ולהניח ולבשל מאחר שסילקו מע"ש ונראה לפי' [ונראה קצת דכונתו דגם אם לא נקבל דברי הירושלמי לענין דבשבת יהא מותר בכל גוני מ"מ י"ל דברי הגמ' מחזירין אפי' בשבת דמירי בהסיר מבעו"י]

ובתוס' רי"ד כתב אבל מיהו אע"פ שאנו מתירים החזרה בשבת דוקא כשנטלה בשבת והיתה מושמת מבעו"י וכו' אבל אם לא שם אותה מבעו"י ורוצה לשומה בשבת לא תיקרא זו חזרה אלא תחלת מעשה עי"ש

ד. ברעק"א בהגהות בשו"ע נסתפק בראובן שנטל קדירת שמעון ועודו בידו ואין דעתו להחזיר האם יכול לאסור כה"ג, ותלה זאת הרעק"א בפלוגתת הראשונים האם בכה"ג דבעינן מעשה ומחשבה האם אמרינן בזה אין

אדם אוסר דבר שאינו שלו או כיון דאיכא מעשה א"כ אסור ובאבי עזרי פ"ג ה"י תמה דהכא אין האיסור מחמת מאי דהורידו אלא עצם המציאות דאינו על הכירה אסורה בעצמותה ואפי' אם יפול מאליה ורק דע"י דעתו להחזיר מהני להחזירה וע"כ אין תליא בדין אין אדם אוסר דבר שאינו שלו כיון דבעינן הכא דעתו להחזיר

אמנם לכא' ודאי דרעק"א ס"ל דכיון דלא הניחו ע"ג קרקע אינו אסור בעצמותו אלא רק מחמת דעתו להסירו וכמו דאיכא מ"ד דס"ל דלעולם מותר אע"ג דדעתו להורידו א"כ גם מאן דפליג וס"ל דתליא בדעתו י"ל רק דדעתו להסירו מקלקלת אבל לא דבעינן דעתו להחזיר וכ"כ בלבוש או אפי' עודנה בידו והסיח דעתו מלהחזירה אסור ובשה"ש כתב דאם נטל קדירה בטעות ועודה בידו לדברי הרעק"א יהא מותר כיון דהוי בטעות

ה. והנה לענין הניחו ע"ג קרקע בזה פשיטא ליה לרעק"א דאסור ולכא' הביאור הוא דס"ל דכה"ג דהוי ע"ג קרקע אינו תליא מחמת מחשבתו אלא מחמת המציאות דהוי ע"ג קרקע דגם אם תפול מאליה ע"ג קרקע ג"כ יהא שרי ודלא כהלבוש דכתב דגם ע"ג קרקע הוי מחמת דהו"ל כאילו הסיח דעתו [אמנם י"ל דאפי' אם נימא כדברי הלבוש מ"מ י"ל דב המציאות דהוי ע"ג קרקע הוי כהסחת דעת וע"כ יאסר אפי' ע"י חבריו ויל"ע] וס"ל להרעק"א דהחסרון ע"ג קרקע אינו שייך לדעתו אלא מחמת המציאות ובשש"כ התיר בכה"ג

דכבתה האש באמצע שבת או דאם הניח וסבר
 דנדלק האש ואח"כ נתברר לו דלא הדליק
 להעבירו דמותר להעבירו לכירה אחרת וכתב
 שם בהערה ע"ט' שהרי אם נחמיר ונראה את
 הכיבוי כהנחה ע"ג קרקע מ"מ סברא היא
 דדוקא כשאר העמיד את הקדירה בידים ע"ג
 קרקע ועשה מעשה שנראה כאילו הסיח דעתו
 מחזרתה רק אז כתב הרמ"א שטוב להחמיר
 אבל לא כשנפלה הקדירה מאיליה עי"ש
 [ולדעתו א"כ גם על ע"ג קרקע תליא בדעתו
 ודו"ק]

בחדושי הר"ן דכתב דאם הניח מפה ע"ג
 קרקע מותר ולכא' נראה דס"ל דכל האיסור
 בקרקע הוא רק מחמת דהקרקע הוי מקום
 הנחת הקדירה מקום סילוקה אמנם כל מקום
 דאינה מקום סילוקה שרי

ו.ולענין הלכה השו"ע החמיר כתב דברי
 הרמב"ם דכתב רק לחלק בין הניחה ע"ג קרקע
 או לא הניחה ע"ג קרקע וברמ"א שם כתב
 דבעינן ג"כ עודה בידו ודעתו להחזירו והוא
 כמו הנך שיטות דפסקו כל האיבעיא לחומרא
 והרמ"א בהמשך הביא דברי הרמ"א וכתב וכן
 נוהגים להקל וטוב להחמיר ונחלקו המשנ"ב
 והחזו"א דהמשנ"ב ס"ק נו' ס"ל דאין לסמוך
 על המנהג וע"כ כתב להתיר דוקא בעודן בידו
 אפי' אין דעתו להחזיר ובספסל אם דעתו
 להחזיר דלא נקטינן כלל כהמנהג,

ובחזו"א לו' יב' כתב דיש להתיר גם בידו
 ובספסל בכל גוני, לדברי הרמ"א גם בע"ג
 קרקע ודעתו להחזיר [דס"ל דהמנהג הוי רק

בדעתו להחזיר] אמנם כתב דטוב להחמיר
 בהניח ע"ג קרקע ודעתו להחזיר דהחזו"א ס"ל
 דנקטינן כהמנהג להקל
 והעירו דלכא' דברי הביאור"ל תמוהים מ"ט
 התיר בספסל דוקא בדעתו להחזיר דלכא' מאן
 דמיקל בספסל דס"ל דנקטינן לקולא בכל
 ספיקות הגמ' מיקל אפי' באין דעתו להחזיר
 ומאין דאסר דס"ל דכל ספיקות הגמ' לחומרא
 ס"ל דגם דעתו אסור ולכא' לא מצאנו שיטה
 דמחלקת בספסל בין דעתו להחזיר לאין דעתו
 להחזיר וצ"ע

ז.והנה י"ל באין דעתו להחזיר דאמרינן דאסור
 אם בעינן ג"כ מעשה או דסגי באין דעתו
 להחזיר גרידא ונפק"מ אם בשעה דהוריד
 הקדירה היה דעתו להחזיר ואח"כ נמלך
 באמצע והיה דעתו שלא להחזיר ושוב נתחרט
 ודעתו להחזיר אם תקלקל מחשבתו שלא
 להחזיר באמצע או דלעולם הכל תליא בשעת
 הורדתו מהכירה דהיא השעה הקובעת
 וכן יש לדון בכה"ג דאחר הוריד והיה דעתו
 להחזיר והבעלים היה בדעתם שלא להחזיר אם
 בלא מעשה כלל אם אזלינן בתר דעת הבעלים
 או דלעולם כל הדעת הוי נפק"מ רק בשעת
 המעשה לפרש המעשה משא"כ שלא בשעת
 המעשה אין משמעות לדעתו

[ויש מקום לומר דתליא במח' האבי עזרי
 והחזו"א דלפי דברי הרעק"א דכל יסוד
 המחשבה הוא דהמחשבה מגרעת ובלא
 מחשבה כלל מותר א"כ י"ל דרק מחשבה
 במעשה יכולה לגרע, משא"כ לפי דברי האבי

עזרי דבעינן מחשבה חיובית א"כ י"ל דגם
בלא מעשה מ"מ כיון דדעתו איפכא א"כ ליכא

מחשבה חיובית להחזירו ודו"ק

פינה ממיחם למיחם

ובגמ' בעי פינה ממיחם למיחם מהו והרמב"ם
והשו"ע והרמ"א כולם השמיטו דין זה ולענין
דינא נחלקו בזה דהב"י כתב בדעת הרמב"ם
דס"ל דכל הבעיות לקולא לבד ע"ג קרקע
ודעתו להחזיר משא"כ כל הנך והמג"א ס"ק כ'
כתב אבל רמ"א ס"ל דכל אלו אסור דהו"ל
כמושיב בשבת לכתחילה ודו"ק

ובתוס' הקשו מ"ש מהא דלענין הטמנה התירו
פינה ממיחם למיחם והכא אסור ותירצו התוס'
ואומר ר"ת דהכא גבי השעה ע"ג כירה כשהוא
באותו מיחם שהוא חם לא אתי לחתוי אבל
במיחם אחר שהוא קר אתי לחתוי ומבואר
בתוס' דספק הגמ' הוא דכיון דהוי במקום אחר
איכא חשש דאתי לחתוי ובר"ן ג"כ הקשה
בקושית התוס' ותיירץ לאו קושיא היא דהתם
הינו לענין מטמין בדבר שאינו מוסיף הבל אבל
הכא דאסור משום דמחזי כמבשל טפי מחזור
כמבשל במים שני מבמיחם ראשון א"נ הכא
פירושא דקא מיבעיא לן פינן ממיחם למיחם
מהו להחזיר למיחם ראשון ולהחזירה על גבי
כירה מי הוי כהניחו ע"ג קרקע או לא. עכ"ל
והנה יש לבאר דברי התוס' וכן בדברי הר"ן
בתיירוק הא' דאיכא הכא חששא חדש להתוס'

משום אתי לחתוי ולהר"ן דבמיחם אחר מיחזי
כמבשל דספק הגמ' הוא דאיכא דין איסור
חדש בכה"ג דפינה ממיחם למיחם
ולפי"ז לכא' לדעת התוס' ולהר"ן גם בכה"ג
דיהא בידו ודעתו להחזירו אם פינה ממיחם
למיחם יהא אסור ואפילו למאן דמתיר הניח
ע"ג קרקע י"ל דמ"מ יהא אסור, כיון דאיכא
הכא טעם חדש כיון דפינהו למיחם אחר,
והביאור הוא דאיכא אוסר לענין חזרה כל
כה"ג דפינה ממיחם למיחם

וע"כ י"ל דאפי' להמנהג דכתב הרמ"א להקל
דכל חזרה בשבת מותרת ולא צריכים את
התנאים רק מע"ש מ"מ י"ל דפינה ממיחם
למיחם אסור דהכא בפניה ממיחם למיחם איכא
איסור לא מחמת מאי דלא נידון כהמשך אלא
דבעצם מאי דהעבירו למיחם אחר שוב איכא
חשש חיתוי או מיחזי כמבשל [ודוגמא
לדבר כמו בצונן גמור אסור להחזיר בשבת
אפי' לפי הירושלמי לפי המג"א משום דבצונן
חשיב לנתינתה בתחילה ה"ה י"ל דפינה
ממיחם למיחם יהא אסור דהוי כנתינה בתחילה
מחדש דאסורה בשבת

אמנם לכא' מהא דהשמיטו הרמב"ם והשו"ע והרמ"א את הספק דפינה ממיחם למיחם ולא הזכירו לכא' נראה דס"ל להו דודאי אינו ספק חדש כהתוס' דיהא בו איסור מחמת דהוא קר או דנימא דאיכא איסור מחודש במיחם חדש דאיכא בזה איסורא דמיחזי כמבשל בעצמותו אלא כל הספק הוא דבמיחם אחר הוי כמו מקום אחר והוי כהניח ע"ג קרקע או לאו דומיא דהנך ספיקות דמטה וספסל, וע"כ י"ל דע"כ השמיטו דמהא דכתב הרמב"ם דרק הניח ע"ג קרקע אסור וכל מאי דלא ע"ג קרקע מותר מזה ג"כ מבואר דפינה ממיחם למיחם כיון דאינו ע"ג קרקע דשרי דגם פינה ממיחם למיחם יסוד הספק הוא האם חשיב למונח ע"ג קרקע או לאו ודו"ק

אמנם אכתי צ"ב מ"ט לדעת הרמ"א דאסר הכל מ"ט לא כתב דגם כה"ג דעודו בידו ודעתו להחזירו מ"מ אם יעביר למיחם אחר יהא אסור ולכא' צ"ל בדעת הרמ"א דס"ל דמהא דכתב דבעינן דיהא בידו ודעתו להחזיר בזה גופא מבואר דגם פינה ממיחם למיחם אסור דפינה ממיחם למיחם הוי חסרון בזה גופא דלא חשיב כעודו בידו ודעתו להחזיר

ולפי"ז לכא' נראה דכמו דכתב בביאווה"ל להתיר ספסל בדעתו להחזיר, וכן החזו"א כתב להתיר ספסל אפי' באין דעתו להחזיר מחמת צירוף דברי הירושלמי ה"ה דיש להתיר נמי פינה ממיחם למיחם דהוי דומיא דהנך ממש דמצרפין דברי הירושלמי להתיר כל הנך בעיות דגמ', ויהא תלוי דלדעת הביאווה"ל לכא' יהא מותר דוקא בדעתו להחזיר ולדעת החזו"א

אפי' באין דעתו להחזיר כמו לענין ספסל דדין פינהו ממיחם למיחם, והניחו ע"ג ספסל שוין דשויה ההדדי

אמנם בשעה"צ ס"ק מז' היקל מטעמא אחרינא משום דבלא"ה יש דעות המקילות במיחם שני עין בתוס' ובר"ן וכוונתו למש"כ הר"ן בתירוץ הב' דבמיחם שני לכא' מותר כמבואר לענין הטמנה דהא דהוי צונן הוי טעם להתיר וכל הספק הוא דוקא לענין מיחם ראשון ולפי דברי השעה"צ הנ"ל לכא' היה נראה דכל מאי דמותר הוי דוקא במיחם שני משא"כ אם יעביר למיחם אחר דיהא על האש לכא' יהא אסור [אמנם השעה"צ רק כתב להתיר בכה"ג דפינהו ממיחם למיחם אפי' לדעת הרמ"א דאוסר גבי הניחו ע"ג ספסל מ"מ פינהו ממיחם למיחם שרי, אמנם י"ל דודאי גם ס"ל דמאן דמתיר הניחו ע"ג ספסל יתיר ג"כ בפינהו ממיחם למיחם ודו"ק]

ועין בשש"כ פ"א מ"ק מט' דכתב להתיר רק אם יהא במיחם אחר אבל אם יחזיר למיחם הראשון יהא אסור ואח"כ כתב דאפשר דיש להתיר דכיון דמותר להחזיר את אותה קדירה גופא על האש א"כ לא מסתבר לאסור להעביר את המים ע"י עירוי לתוך הקדירה שעל האש וצ"ב הדברים ובסוף ספר אורחות שבת כתב שם הגר"ש ביאור וזהו לכא' להסביר דברי אביו עי"ש]

היתר מרוח כיון דנטקין דמותר ספסל עכ"פ היכא דדעתו ה"ה פינהו ממיחם למיחם ג"כ שרי ודו"ק]

דף מ' סמיכה אצל האש

נראה כמבשל אלא כמפיג צינה ומבואר ברשב"א דכל איסור חזרה הוא רק מחמת מיחזי כמבשל וע"כ בכה"ג דליכא משום מיחזי כמבשל ע"כ מותר אפי' סמוך למדורה [ולכא' הרשב"א לשיטתו דכתב לעיל דבגרוף לא שייך גזירת חיתוי וכן דבמצטמק ורע לו כתב ג"כ דלא שייך בזה משום חיתוי א"כ ע"כ מדאסרינן חזרה בזה ע"כ דהוי טעם חדש משום מיחזי כמבשל ולא משום אתי לחתוי]

ב. ובר"ן כתב חידוש נוסף ואפשר ג"כ דמה שאין דרכו לאפות ע"ג כירה כגון פאניד"ש וכיוצא בה דמותר לחמם בשבת ע"ג כירה או ע"ג כיסוי של ברזל כל שהוא מצטמק ורע לו שהדבר מוכיח שאינו נעשה אלא בשביל שיתחמם ויל"ע אם בעינן ב' התנאים גם שיהא דבר שאין דרכו לאפות ע"ג כירה וגם דיהא מצטמק ורע לו או דס"ל דגם כיסוי של ברזל הוי כאינו גו"ק וע"כ כדי דלא יהא בזה משום איסור שהיה דאתי לחתוי ע"ז הצריך מצטמק ורע לו

ג. ובשו"ע ס' ה' כתב מותר לתת ע"פ קדירת חמין בשבת תבשיל שנתבשל מע"ש כ"צ כגון פאניד"ש וכיוצא בזה ובסי' שיח' ז' וח' הביא בזה השו"ע ב' דעות אם מותר לתת קדירה ע"ג קדירה אם הוי כמניח נגד המדורה ויש אומרים דהוי כמניח ע"ג כירה לכתחילה ואסור אפי' אם נתבשל כ"צ ואפי' אם מצטמק ורע לו

א. גמ' דף מ' ת"ר מביא אדם קיתון מים ומניחו כנגד המדורה לא בשביל שיחמו אלא בשביל שלא יצטנן וכו' והנה בגמ' מירי מצד דין בישול והקשה הרא"ש דלעיל אסרינן להשים ע"ג כירה אע"ש שגו"ק אע"פ שהתבשיל נתבשל מע"ש ולית ביה משום בישול וי"ל דיש לחלק בין להשים ע"ג כירה למדורה דהא קדירה ע"ג כירה אסור אבל אצל המדורה שרי משום דדמי לסומך ושרי [ומבואר דס"ל דגם נתינתה לכתחילה מותרת בסמיכה כן דיק הביאווה"ל] ומיהו לא דמי כולי האי לסמוך דהתם מפסיק כותלי הכירה אבל הכא שהוא אצל המדורה ה"ל למיחש שמא יחתה וי"ל כיון שהצריכו חכמים להרחיק מן המדורה איכא הכירא ולא אתי לחתוי

ולכא' יל"ע אם קושיתו דמ"מ אתי לחתוי אם כונתו דאין לומר כתירוצו דהרי איכא הכא משום אתי לחתוי וס"ל להרא"ש דאיסור חזרה הוי מחמת אתי לחתוי או דכונת הרא"ש להקשות דמ"מ יהא אסור משום איסור שהיה [וצ"ל דגם במקום דליכא משום בישול מ"מ הקשה הרא"ש דשייך בזה אתי לחתוי ודו"ק ולכא' יותר נראה בלשונו כהצד הא' וס"ל דגם איסור חזרה הוי משום אתי לחתוי] וברשב"א תירץ ואע"ג דאסרו להחזיר ע"ג כירה שאינה גו"ק וליתן לכתחילה אפי' בגו"ק ואפילו דבר חם ומבושל לגמרי התם הינו טעמא משום דמחזי כבשל לפי שדרך בישול בכך אבל כנגד המדורה או בכל ראשון שאין דרכם של בנ"א לבשל כן רוב הפעמים אינו

ואפילו אם נותנו שם לשמור חומו ועי"ש
במג"א ס"ק כו' דנתקשה שם מ"ט המחבר
בסעי' ח' שם הכריע להתיר ובסעי' ז' לא
הכריע וכן מ"ט כאן בסעי' ה' כתב להתיר כן
הגיה התו"ש שם ותירץ שם לחלק בין יבש
ללח בדעת המחבר וולפ"ז בדעת המחבר בלח
יהא אסור אפי' ע"ג קדירה מליאה]
אמנם עוד צ"ב דבסעי' ג' כתב להתיר ע"י
הפיכת קדירה ריקנית רק דהוי כגו"ק אמנם
נתינה לכתחילה אסור ובפמ"ג בא"א ס"ק לג'
כתב דיש לחלק בין קדירה מלאה לקדירה
ריקנית דקדירה מלאה ע"ג נידון כסמיכה
וקדירה ריקנית ע"ג נידון רק כגו"ק ובביאור"ל
כתב בדבריו דבסעי' ה' שאירי בעומדת ע"ג
קדירת חמין או תבשיל לא נחשב כלל כעמוד
ע"ג כירה והלהכי מותר אף ליתן לכתחילה
בשבת משא"כ בעניננו שהקדירה ריקנית
ועומדת רק לסתום את חום הכירה שלא יהיה
כ"כ חום נעשית הכירה עי"ז רק כשאר גו"ק
עכ"ל וביאור דברי דס"ל דקדירה ריקנית הוי
ככיסוי, וע"כ חשיב כהניח ע"ג כירה משא"כ
מלאה כיון דאיכא הכא שימוש אחר א"כ לא
חשיב כהניח ע"ג כירה כיון דאיכא הפסק
[ועין בפמ"ג דכתב דטעם ההיתר במלאה כיון
דאינו דרך בישול

ובחזו"א לז' ט' כתב לבאר ואפשר שאם יש
חום עולה לקדירה העליונה ולהתיחה כגון
שאם התחתונה גדולה ומלאה וכבדה להרתיח
והעליונה קטנה ונוחה להרתיח היתה העליונה
מרתחת קדם לתחתונה ודאי חשיבא כעמד על
הכיר אלא היה היתר של הגמ"ר ודוקא להחזיר

אבל לא ליתן לכתחילה בשבת אבל באמת כל
שהתחתונה מלאכה היא בולעת חום הכיר ואין
החום עולה לעליונה אלא מחום הקדירה
והלכך גרע ממפסיק בקדירה ריקנית דהתם חום
הכירה סלקא למעלה עכ"ל דיסוד ההיתר לדעת
החזו"א הוא דהחום אינו חום דהכירה אלא
חום דהקדירה

ולכא' נפק"מ בין דברי הביאור"ל והחזו"א אם
יניח קדירה הפוכה על כירה גו"ק דלדברי
הביאור"ל לכא' יש מקום לומר דיהא מותר
כיון דעתה אין הקדירה ריקנית משמשת את
הכירה לעשותה גו"ק, אמנם לדעת החזו"א
לכא' י"ל דאם העליון מתחמם מחמת חום
הכירה יהא אסור אמנם לכא' יש לדון דגם
להחזו"א כ"ז דאין העליונה יכולה להתחמם
מחמת עצמה מחום הכירה שוב שרי כיון
דחומה בא לה מחמת הקדירה התחתונה, וע"כ
י"ל דבמציאות דידן דאין העליונה יכולה
להתחמם כלל מחמת הכירה דהינו חום האש
כיון דהפלטה סותמת את החום דאינו עולה
למעלה א"כ לעולם אין הקדירה העליונה
מתחמם מכוח הכירה ויל"ע]

אמנם בדגמ"ר כתב דטעם המחבר בסעי' ה'
הוי משום דס"ל כהר"ן דפאנדי"ש כיון דאינו
דרך בישול ע"כ כתב להתיר גם להנך דעות
דס"ל דקדירה ע"ג קדירה אסורה מ"מ
פאנדי"ש מותר אפי' אם עומד אצל האש עי"ש
אמנם בדברי הגר"א מבואר דסעי' ז' וח' הוי
חדא ולדבריו ליכא נפק"מ בין לח ויבש א"כ
צ"ב מ"ט נקט השו"ע פאנדי"ש דלכא' ליכא
שום חילוק בין קדירה לפאנדי"ש וצ"ב

הרחבת דברים אם בעינן מעשה בחזרה או לאו

וע"כ כל הטעם דאסור הוי רק משום דינא דאחד נותן את האור [ונפק"מ דבמאכל יבש דלא שייך בו בישול יהא מותר לדברי התה"ד

ב. והמג"א בס"ג מג' לכא' פליג על דברי התה"ד וכתב דגם בכה"ג דהקדירה חמה מותר להעמידן אצל תנור לסמוך אבל עליו אסור וכתב ומלשון הרמ"א משמע דאפי' ליתן עליו קודם היסק אסור כיון דלבסוף היה בתוכו אש גזרינן שמא יחתה בגחלים ולכא' מבואר דס"ל דאיכא איסור חזרה אפי' בכה"ג דנותן הקדירה קודם נתינת האש, מ"מ כיון דהאש תגיע אח"כ שוב אסור מחמת דין חזרה והמשנ"ב ס"ק קג' העתיק דבריו

ולכא' מבואר דפליגי התה"ד והמג"א בכה"ג דהניח הקדירה קודם האש אם איכא בזה משום איסורא דחזרה או לאו, דהתה"ד ס"ל דכל כה"ג דנותן קודם ליכא בזה איסורא דחזרה, משא"כ המג"א והמשנ"ב ס"ל דגם כה"ג דנותן הקדירה קודם האש ג"כ איכא בזה איסורא דחזרה ודו"ק

ולכא' היה מקום לומר דהמח' אם האיסור הוא מחמת המצב וע"כ אפי' אם הניח קודם האש ג"כ אסור או דהאיסור על המעשה נתינה וע"כ צריך דיהא אש כדי דיהא מעשה נתינה

אמנם לכא' צ"ב דבביאורו"ל כתב לדון להתיר אמירה לנכרי לתת ע"ג התנור בדבר שאין בו

א. התה"ד סי' סו' הובא דבריו ברמ"א כתב דמותר לשפחות לתת את הקדירות אע"ג דנצטננו לגמרי בתנור קודם ההיסק ואח"כ להסיק את התנור ואע"ג דכל דאמירה לנכרי אסורה מ"מ הכא שרי דאין כונת הנכרי אלא על ההיסק דשרי ואע"ג דהוי פס"ר מ"מ יש חילוק בשבות דרבנן בין מתכוין גמור ללא מתכוין דפס"ר דס"ל לתה"ד דאמרינן לנכרי מותרת בפס"ר אמנם לישראל אסור דהוי כאחד נותן את הקדירה ואחד הצית את האור דהראשון פטור אבל אסור

והנה לכא' צ"ב מ"ט הוצרך התה"ד לאסור מדין אחד נותן את הקדירה דלכא' יהא אסור מדין חזרה כיון דהוי צונן גמור והתנור הוי צונן גמור,

ולכא' בפשוטו של דברים מבואר בדברי התה"ד דהנחה ע"ג מקום דלאח"כ יגיע האש לא הוי בכלל איסור חזרה, דכיון דבשעה דהנחיתו ליכא אש ע"כ שרי

[אמנם יש לדחות כל הנ"ל דהתה"ד מירי במקום דהיה מונח בתוך התנור בלילה וא"כ חשיב כדעתו להחזירו כל הזמן גם לאחר דהצטנן אמנם תלוי בנידון אם שייך לומר דהוי דעתו אם הצטנן תליא במג"א ועוד לכא' תלוי בנידון לענין גז מכובה אם מותר או אסור אם שייך לדון דעתו בכה"ג דתמה השהיה הראשונה]

בישול מדין שבות דשבות לצורך מצוה ולכא' מבואר דהאיסור הוא על המעשה נתינה ולא על המצב

וצ"ל דאה"נ האיסור הוא במעשה נתינה אמנם גם כה"ג דעושה מעשה דאח"כ תגיע האש הוי ג"כ מעשה האסור ודו"ק

והנה יש להקשות בדעת המג"א דאם ישראל אסור א"כ מ"ט בנכרי מותר הרי לכא' יהא אסור משום חזרה כיון דנכרי החזירו דהרי ודאי מבואר בדברי הרמ"א דאסור לומר לנכרי להחזיר וא"כ מ"ט קודם ההיסק שרי לנכרי

ולכא' צ"ל בביאור דבריו דכיון דלענין הנכרי איכא פס"ר דע"כ ליכא איסור משום בישול וה"ה הוי טעם להתיר לנכרי מעשה החזרה, כיון דהוי פס"ר גם לענין חזרת הקדירה כמו דהוי פס"ר לענין הבישול כיון דכונתו להחם הבית, וע"כ לית ליה לנכרי לא משום איסור בישול ולא משום איסור חזרה ודו"ק

ועוד לכא' מבואר בדברי המג"א דאם נכרי נותן בהיתר ע"כ שוב ליכא גם איסור לישראל אם נתן הנכרי אם ליכא איסורא משום מעשה הנכרי שוב גם מצד הישראל שרי, ומבואר דאם הקדירה ניתנה בעצמותה על האש בלא איסור שוב נידונת כשהיה ולא כחזרה דגזר איסור חזרה הוי על המעשה ולא על המצב, וע"כ כל כה"ג דהמעשה היה בהיתר שוב נידון כשהיה ואינו מכלל חזרה [ודלא כהחזו"א]

[אמנם איכא בזה חידוש דלכא' בשלמא אם נקטינן משום מיחזי כמבשל א"כ לכא' ודאי ניחא דהוי רק דין על הנותן אמנם המג"א כתב דהטעם לאסור החזרה אם נותן קודם האש הוא

משום שמא יחתה וא"כ לכא' מ"ש, וצ"ל או דכל החשש שמא יחתה נאמר דוקא על הנותן או דמ"מ גדר האיסור דהמעשה חזרה אסורה] ואע"ג דהכא לכא' אינו בשעת חיתוי ממש דהרי גם בכה"ג דנותן בתורת צונן איכא חשש שמא יחתה לדעת המג"א [מ"מ כל הדין דשמא יחתה דמפרשת חזרה הוי דוקא על הנותן ולא על אחר נוכן לכא' גם מבואר בביאורו"ל דהביא מהפמ"ג לדון משום שבות דשבות לצורך מצוה ומבואר דנקטו דהוי איסור דוקא על הנותן בעצמו ולא על אחר]

והמשנ"ב הביא גם דברי המג"א דאיכא חשש בישראל משום שמא יחתה [ולכא' צ"ב דהמשנ"ב לעיל נקט דעיקר הטעם דחזרה אסורה באינו גו"ק הוי משום מיחזי כמבשל ומ"ט הכא הביא הטעם דשמא יחתה וי"ל דהכא ודאי כדי לאסור הוי רק משום שמא יחתה דאם הטעם הוא משום מיחזי כמבשל ודאי יהא מותר קודם ההיסק]

ולכא' נפק"מ מהא דנקטו הטעם דשמא יחתה דלכא' בגו"ק יהא מותר גם נתינה לכתחילה כיון דשמא יחתה ליכא ורק מיחזי כמבשל וליכא מיחזי כמבשל כ"ז דנותן קודם דהוסק האור, וכן יעוין לקמן דהבאנו מהרעק"א דלענין נתינת לכתחילה מותר אם נותן קודם האש דשם ודאי האיסור הוא משום מיחזי כמבשל וע"כ זהו דוקא בכה"ג דאיכא אש

עוד נפק"מ דלכא' בכה"ג דטח בטיט דלכא' ליכא חשש חיתוי יהא מותר אם נתן קודם ההיסק

ובמג"א דן ע"פ התה"ד דהבאנו לעיל להתיר אם נותנת השפחה מים בקדירה כדי דלא תבקע אמנם ישראל אסור משום פס"ר [ולכא' מבואר דכה"ג דא"צ במים מותר משום חזרה דע"כ לא כתב המג"א לאסור משום איסור חזרה דכל כה"ג דאינו חפץ בחימום המים שוב ליכא לדון לאסור משום חזרה

וצ"ל דחלוק מהדחת כלים דכתב ברנד' כו' דאיכא בזה משום איסור שהיה די"ל דהתם עכ"פ בעי לחימום המים משא"כ בס"ק מא' דאינו חפץ כלל במים רק כדי דלא יבקע הכלים בזה לא חשיב דאית ליה צורך במים ודו"ק]

ג. וברעק"א בסי' שיח' במג"א ס"ק יא' דן להתיר דישאל יתן קודם היסק תבשיל חם דלית בזה משום בישול דדן שם די"ל דכל האיסור דנתינת הקדירה קודם האור הוא מחמת דשמא יהא באותה שעה אור ויעבור על איסור בישול משא"כ אם נותן דבר חם דעתה ליכא איסורא דבישול י"ל דשרי אע"ג דבשעה

דהנכרי ידליק את האור יהא צונן ונשאר בצ"ע לדינא וצ"ע מ"ט יהא מותר משום איסור חזרה דאסור המג"א לתת קודם ההיסק הכא [וא"א לומר כדברי התה"ד דליכא איסור חזרה קודם נתינת הקדירה דנראה שם דאזיל על המג"א]

וצ"ל דמירי בכה"ג דהוי גו"ק ועכ"פ מבואר ברעק"א ודאי דאיסורא ד,נתינה לכתחילה" ליכא אם נותן קודם ההיסק אע"ג דיצטנן אח"כ דאע"ג דלעיל הבאנו דדעת המג"א לאסור בישראל לתת קודם דהתנור ידלק זהו רק באינו גו"ק דאסור מדין גזירה שמא יחתה , משא"כ בגו"ק דאסור מטעמא אחרינא דמיחזי כמבשל בזה לכו"ע מותר לתת בשעה דהוי צונן, דבזה ודאי דהאיסור הוא במעשה ולא בתוצאה ודו"ק

והעולה מדעת המג"א והמשנ"ב דאיסורא דחזרה באינו גו"ק הוי מחמת ,מעשה החזרה" ולא מחמת ההמצב, ובדברי הרעק"א מבואר דלענין נתינה לכתחילה האיסור הוא רק אם בנתינה גופא איכא מיחזי כמבשל ודו"ק

בדעת החזו"א אם בעינן מעשה בחזרה

המעשה חזרה אלא האיסור הוא מחמת המציאות וכמו שהיה דאינו תליא במעשה אלא במצב

ואח"כ נתקשה דא"כ מ"ט התיר אם השפחה נותנת קודם וע"ז כתב ב' תירוצים א' משום די"ל דאם נותן כשצונן נידון כשהיה ולא כחזרה דחלוק מקוץ דשעת נתינת הדבר היה מצב דאיסור משא"כ הכא שעת נתינת הדבר לא היה מצב דאיסור ב' עוד כתב די"ל

א' החזו"א סי' לז' כא' בתחילה חלק על מאי דדנו הביאונה"ל מהפמ"ג להתיר אמירה לנכרי משום שבות דשבות, וכתב דלא שייך להתיר משום שבות דשבות דאין האיסור הנתינה אלא המציאות מצב זה אסרו חכמים ששרשו שמא יחתה והכל בכלל הגזירה אם יעמידנו בעצמו או ע"י הנכרי ואפ' העמיד נכרי או קוף חייב להסיר וכמו קדירה העומדת ע"ג האש וכו' ובפשטות דעתו דיסוד האיסור הוא אינו מחמת

דהוי רק סמיכה התם דאע"ג דנתנתו ע"ג התנור מ"מ הוי רק סמיכה ולא חזרה יעו"ש אמנם החזו"א נתקשה דא"כ גם לאחר דהוסק יהא מותר וכתב ג"כ דע"כ מקילין עם דף גם לאחר דהוסק כיון דמעיקר הדין נידון כסמיכה עי"ש [ובחזו"א שם כתב דאפי' לתירוץ הא' דכתב דהוי רק כשהיה מ"מ כ"ז דוקא אם ההסקה מחוסרת מעשה של בן בחירה, משא"כ אם מעמיד ע"ג שעון גם קודם דידלק אם יתן קודם ההיסק יחשב לחזרה ולא לשהיה, ולפי"ז י"ל דגם לתה"ד יהא אסור אמנם לכא' למאי דנקטו הביאו"ל והפמ"ג להתיר שבות דשבות לכא' מבואר דהאיסור הוא הנתינה ולא המצב וי"ל]

ב' ובחזו"א סי' לח' ב' אסר לתת קדירה קודם דהתנור יהא נדלק אפי' בגו"ק דשהיה בתחילה אסור וס"ל דחשיב כ,,שהיה לכתחילה" אפי' בכה"ג דנתן כשהיה צונן ובד"ה הלכך כתב אף אם העמיד קדירה מע"ש במקום שחום החשמל יבוא בשבת אסור ואף אם נתבשל כמאב"ד מע"ש נראה דאסור להחזיר דחום החשמל חשיב כאינה גרופה ויל"ע אם כונתו לאסור בכה"ג דנתן קודם שבת באינו גו"ק דנידון כחזרה בשבת או דכונתו להחזיר בשבת עצמה ובשונה הלכות סוף סי' רנד' ביאר כהצד הב' דמע"ש מותר אם נתבשל כמאב"ד אפי' באינו גו"ק, וכונת החזו"א לאסור בשבת עצמה, ולכא' צ"ב דכיון דבסי' לז' אסר החזו"א אפי' בכה"ג דנתנו קוף או נכרי א"כ מ"ט הכא שרי

ומבואר חידוש גדול דאע"ג דס"ל להחזו"א דיסוד הדין דשהיה וחזרה האיסור הוא אפי' ע"י קוף מ"מ אין הביאור הוא דהאיסור הוא במצב גרידא אלא דהאיסור הוא במאי ד,,נעשה מעשה" ורק דס"ל אין הדבר תלוי בעושה דאפי' בכה"ג דהעושה הוא קוף ג"כ אסור, אמנם מ"מ יסוד האיסור הוא המציאות ד,,נעשה המעשה" דזהו יסוד האיסור, אמנם במקום דליכא כלל מעשה דנתנו מע"ש, והדבר נעשה מעצמו בזה שרי

אמנם גם אם נימא כהצד הא' מ"מ מבואר דבגו"ק יהא מותר ולא חשיב לנתינה בתחילה אע"ג דקודם לכן כתב דלתת קודם ההיסק אסור גם בגו"ק משום האיסור דנתינה לכתחילה ומבואר דנתינה לכתחילה קודם ההיסק אסורה אע"ג דעכשיו הוי צונן מ"מ בע"ש אם מניח בע"ש ליכא איסורא דנתינה לכתחילה וצ"ע קצת דמאי סברא לחלק בזה בין שבת לע"ש וצ"ל דבשבת הנתינה עכשיו אסור כיון דבסוף ידלק ע"כ אסור משא"כ בע"ש א"כ לאסור את הנתינה בע"ש ודו"ק [ובשש"כ סי' לב' הערה פה' פו' נראה דנקט כהצד הא' דלא התיר מע"ש אלא בגו"ק וצ"יין שם דברי החזו"א אמנם מאי דנקט שם בסוף דבריו להתיר אמירה לנכרי זהו שלא כדברי החזו"א ודו"ק]

[והנה מהא דאסר בחזו"א לתת קודם דידלק אפי' בגו"ק, יל"ע אם פליג על הרעק"א דהבאנו לעיל דס"ל דאם נצטנן אע"ג דחוזר וניסק אח"כ ליכא בזה איסורא דנתינה לכתחילה כיון דבעינן מעשה, והכא אסר

החזו"א אמנם לכא' יש לחלק בב' אופנים א' בדברי הרעק"א אינו עושה מעשה כלל בשבת דבשעת הנחתו היה חם, משא"כ הכא דבשעת הנחתו אסור ב' אמנם לכא' עוד יש לחלק דהתם אין המצב בעצמותו דאח"כ ידלק משא"כ כאן דהמצב בעצמותו דהקדירה הולכת לידלק וכן נראה בדברי החזו"א]

ג' והנה יל"ע לדברי החזו"א דאסור חזרה אפי' בקוף דלא בעינן מעשה דבר חיובא אלא כ"ז שנעשה מעשה אסור אע"ג דליכא עושה, יל"ע אם לאחר קבלת שבת מותר לומר לאחר דלא קיבל עליו שבת לעשות חזרה דלכא' הכא איכא מעשה וכיון דס"ל להחזו"א דלא בעינן עושה א"כ י"ל דיהא אסור, ורק אם נחלק דאם לעושה מותר הוי טעם להתיר יותר וצ"ב בסברא

[והנה החזו"א כתב דליכא התירא בטח בטיט בכה"ג דנותן בשבת ואם נימא דמירי במחזיר

בשבת צ"ל דינעול קודם דהתנור ידלק וע"ז כתב החזו"א דלא מצאנו התירא דטח בטיט בשבת וצ"ע דמ"ש ע"ש משבת וצ"ע עוד צ"ע דאם נימא כדברי השו"ה הלכות דמירי בשבת צ"ב דמשמע דאם גרוף מותר לתת בשבת קודם דידלק וצ"ע דהחזו"א כתב לעיל בד"ה כשיש ובגרופה לא התירו אלא חזרה אבל שהיה בתחילה אסור ומבואר דס"ל דגם בגו"ק אסור לתת בשבת קודם דנדלקת וצ"ע וכן דיקו ג"כ מדברי החזו"א ס' לז' ד"ה ונראה דכתב ודברי יבש או תבשיל חם ונתן ע"ג כירה או תוכה או ,,סומך לה" וכו' דאין האיסור הנתינה אלא מציאות המצב ומבואר דגם איסורא דנתינה לכתחילה דבסומך איכא רק איסור דנתינה לכתחילה ג"כ הוי מחמת המצב אפי' אם ליכא עושה ודו"ק [ועין בפתח"ד ובמבוא שערים דהחזו"א הגיע בכת"י המילה להחזיר ונראה כדברי השו"ה הלכות דמירי בשבת]

]]תוספת דברים אם בעינן מעשה בחזרה או לאו

בתה"ד כתב דנוהגין דהעכו"ם נותן את הקדירה קודם שמדליקין את התנור ומותר אע"ג דהקדירה היא צוננת וכתב שם דטעם ההיתר הוא מכיון דאינה מתכוננת בהדלקתה לקדירה אלא עיקר כונתה הוא להיסק בית החורף ואע"ג דהוי פס"ר מ"מ פסיק רישיה כה"ג שרי אמנם אם הישראל נותן אסור משום דהוי כאחד נותן את הקדירה ואחד הצית את האור דהראשון פטור אבל אסור עי"ש והנה לכא' בפשטות מדברי התה"ד נראה

דליכא איסורא מחמת דיני חזרה בהא דהישראל נותן קודם דיבא האש וכל האיסור הוא רק משום ביטול דחידש התה"ד דאיכא איסורא גם קודם נתינת האש ובמג"א ס"ק מא כתב ללמוד להתיר בזה גם אם נותן העכו"ם מים בקדרות כדי דלא יבקעו דגם מותר כיון דאין כונתו לחמם המים אלא שלא יבקעו הקדירות וכתב ואפשר דאפי' נתן העכו"ם מים אחר שהסיק התנור שרי מהאי טעמא אבל ישראל אסור ליתן המים אפי' קודם

שהסיקו דהוי פס"ר ובס"ק
 מג' כתב דכה"ג דהורידו מהתנור אפי'
 כשהקדירה חמה דמותר משום דין בישול
 דכתב הרמ"א דמותר לסמוך וכתב אבל עליו
 אסור כיון שאינו גו"ק ומשמע מלשון רמ"א
 דאפי' ליתן עליו קודם היסק אסור כיון דלבסוף
 יהיה בתוכו אש גזרינן שמא יחתה בגחלים
 ומיהו העולם נוהגין בזה היתר בזה ועמ"ש
 ס"ג דיש להם על מה שיסמכו [וכונתו דיש
 לדון דכיון דמעזיבה מפסקת ע"כ חשיב כגו"ק
 [והנה לכא' צ"ב דמשמע בס"ק מג' דס"ל
 דאסור משום גזירת חזרה וא"כ מ"ט בס"ק
 מא' הוצרך לטעם דישאל אסור משום פס"ר
 תיפו"ל דאסור משום איסור שמא יחתה
 כמש"כ בס"ק לג' וצ"ב [ולכא' נראה
 דבס"ק מא' ס"ל דא"א לאסור משום איסור
 חזרה כיון דאין כונתו כלל לצורך חימום המים
 ולכא' מבואר בפשטות הדברים דנחלקו
 התה"ד והמג"א דהתה"ד ס"ל דכה"ג דנותן
 קודם האש ליכא בזה כלל משום איסור חזרה

והנה הפמ"ג בס"ק מא' הקשה בכה"ג דנותן
 מים בתנור קודם שבת ונתחממו דכתב המג"א
 דשרי והקשה דלכא' כיון דבלילה מתקרר א"כ
 איך מותר בבוקר הרי מתקררים בלילה וא"כ
 שוב איכא בהו בישול וא"כ יהא אסור מחמת
 שהיה בכירה שאינה גו"ק ומבואר לכא' ג"כ
 דאע"ג דכשהניח המים היה במצב של היתר
 מ"מ יהא צריך להורידו בשבת כיון דעתה אית
 ביה בישול א"כ אסור משום שהיה ולכא'
 מבואר דשהיה אסורה אפי' בכה"ג דהוי מעשה
 המותר מ"מ בשהיה האיסור הוא על המצב

בטעם האיסור דהטמנה דף לד'

איסור לשוב ולכסותו בשבת וא"כ מ"ט אסור להטמינו בשבת

וצ"ל כמש"כ הרמב"ם בפיהמ"ש עי"ש דכתב דבאמת היה צריך להיות הטמנה מותרת בהם אפי' בשבת עצמה אבל אסור אותם בשבת גזירה שמא ירתיח ויאמר האומר כמו שהוא מותר תוספת החימום בהטמנה כך הוא מותרת ע"ג האש ויבא לידי חמום ע"ג האש בשבת עי"ש אמנם יל"ע מאי האיסור דיבא לידי חמום בשבת הרי הרמב"ם ס"ל דליכא בישול אחר בישול בלח ובחזו"א סי' לד' יד כתב שם דלהנך שיטות דליכא בישול אחר בישול בלח צ"ל דסוף ב"מ הוי משום מבעיר והקשה שם על דברי הגר"א רנ"ג ס' ה' דכתב דשמא ירתיח ע"ג מדורה או ע"ג כירה ובחזו"א נתקשה שם דליכא בזה איסורא דאורייתא [אמנם קצת צ"ע לשון הרמב"ם דכתב ויבא לידי חימום ע"ג האש דנראה דהחשש הוא מבשל ולא מבעיר וצ"ע]

ב' ברמב"ן ביאר להאי גירסא וכן הוא בראב"ד בהשגות דהחשש לפי שהוא מניח קדרתו שאינה רותחת כ"כ והוא מוציאה מרותחת הרבה אף הוא בא ומרתיחה לכתחילה ועוד דכיון שהוא מטמין בדבר המוסף אלמא ברותחת ניחא ליה וזמנין דפסיק רתיחתה ומרתח ליה איהו ומבואר דהחשש הוא,, שמא ירתיחנה" דכיון דהטמינה בדבר המוסיף הבל וניחא ליה בחימום א"כ איכא חשש דיבא להרתיחנה, ואקשינן אי הכי ביה"ש נמי לגזור כלומר ביה"ש דמתני' בדבר שאינו מוסיף הבל

א' גמ' מפני מה אמרו אין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משחשכה גזרה שמא ירתיח אמר ליה אביי אי הכי ביה"ש נמי נגזור א"ל סתם קדירות רותחות הן כן גירסת רש"י ובביאור שמא ירתיח כתב רש"י ונמצא מבשל בשבת ועין ברא"ש בכירה סי' יא' דדיק מדברי רש"י דאיכא בישול גם בדבר מבושל דנצטנן עי"ש והנה להנך שיטות דס"ל דליכא בישול בדבר דנתבשל כתב המג"א רנ"ג א' דמ"מ חייב משום מבעיר וצ"ב בדברי רש"י מ"ט לא פירש משום מבעיר [ואפשר שהוא משום קושית הרי"ף על גירסת רש"י עין במלחמות דודאי קשה הוא לחוש שאם יצא אדם קדירה מצוננת ידליק את האור לכתחילה עי"ש] ועין בהגהות הגר"א רנ"ג ה' ובחזו"א לד' יג'

ב' ובראשונים גרסו מפני מה אמרו אין טומנין בדבר המוסיף הבל וע"ז גרסינן אי הכי ביה"ש נמי ובביאור גריסתם איכא ב' דרכים א' הרמב"ם בהלכות כתב דהחשש הוא שמא תרתיח הקדירה ויגלה אותה עד שתנח רתיחתה ויחזור ויטמין בשבת" וע"ז פרכינן בגמ' אי הכי ביה"ש נמי וע"ז משנינן סתם קדירות רותחות הן הביאור הוא דנחו מרתיחתן וע"כ כיון דנחו מרתיחתן א"כ אין לחוש דירתחו ויגלה אותם ושורש הגזירה להרמב"ם דיבא להטמין בשבת

אמנם צ"ב מאי החשש דיטמין בתחילה בשבת דלכא' הרי אם כסוהו ונתגלה מותר לחזור ולכסותו ומבואר דכל דכיסוהו בע"ש א"כ ליכא

נמי ליתסר דכיון דשהה עד הערב ומטמין ברותח נוחא ליה לאורתא ודילמא נמי מצטריך ומרתח לה ופירק סתם ביה"ש רותחות ולא תפסוק רתיחתן בשעה קלה עי"ש [וברמב"ם מהדורת קאפח הביא זאת בתורת ב' ביאורים], וכן הר"ן כתב טעם הרמב"ם וכתב דקושית הגמ' באינו מוסיף הבל ג"כ החשש הוא דמעיקרא לא יטמין אלא בשבת עי"ש ולדברי הנך ראשונים תירוצ' הגמ' דסתם קדרות ורותחות לאורתא ולא בעי הרתחה וכל החשש הוא רק משום מחר ולמחר לא מהני באינו מוסיף הבל, ועכ"פ מבואר בדברי הראשונים לכא' דכל האיסור הטמנה הוא במוסיף הבל הוא רק מחמת מחר וזהו להיפך דעת המרדכי דכל האיסור דהטמנה הוא רק

ללילה משא"כ למחר מותר והביאו הרמ"א עי"ש ובביאור הא דגרסו אמר רבה מפני מה אמרו אין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משחשיכה גזירה שמא יטמין ברמץ והאיסור דיטמין ברמץ כתב הרמב"ם שמא נשארה בו גחלת קטנה של אש וכשמזיז את האפר יחתה בגחלים והראשונים הקשו דרמץ ודאי הוי דבר המוסיף הבל והנה עוד צ"ב דהרי בשבת גופיה מותר לגלות ולכסות בדבר שאינו מוסיף הבל ומ"ט ליכא התם החשש שמא יחתה בגחלת [ורק אם נימא דבשבת אם יטמין א"כ יזהר שלא להטמין בגחלת משא"כ בע"ש

עבר והטמין

בגמ' דף לט' אמרינן ממעשה שעשו אנשי טבריה ואסרי להו רבנן בטלה הטמנה ועי"ש בתוס' ובראשונים דנתקשו דלכא' הוי מתני' ובתוס' תירצו בשם הר"ש בטלה הטמנה דאסרו אפי' לאכול וברמב"ן כתב ג"כ ומהא דר"ח שמעינן דמטמין בדבר המוסיף הבל התבשיל אסור אפי' בדיעבד ודוקא בצונן שנתחמם או מצטמק יפה לו אבל בעומד בחמימותו כשעה ראשונה אין לנו [ויל"ע בדבריו מ"ט לא תירץ זאת עי"ש דתירץ באופ"א]

והנה בכה"ג דשכח כתב הרמ"א בשם הגהות מרדכי דמותר וכתב הגר"א דס"ל דכל שמותר בשחיה בבשיל כ"צ לדעת הרי"ף כמ"ש בסיר רנג' אמנם הגר"א כתב אח"כ בדברי הרמ"א

דכת ובלבד שלא יהא רגיל דנדחו דבריו וכן י"א שכח נדחה דהוא ג"כ סובר דהטמנה שוה לשהיה עי"ש וצ"ב בדבריו דמאי שיכי ההדדי דלענין למחר או בשיל ולא בשיל בזה איכא פלוגתא אם לדמות לאסור לשהיה או דהטמנה חמור טפי אמנם לענין דיעבד בזה מהכ"ת דיהא חמור טפי משהיה וכן יעוין בביאור"ל ד"ה י"א דאם שכח דנתקשה שם על דברי המג"א דכתב דכל מאי דמתירין בשכח הוי רק נתבשל כ"צ אפי' לדעה הב' בסי' רנג' ונתקשה שם מ"ט לא הוי כמו שהיה, ולכא' דבריו תמוהין דלכא' הביאור הוא פשוט כהפמ"ג דאין הביאור בהך י"א דדימו לשהיה לגמרי אלא רק לענין עבר ושהה דכמו דבשהיה מקילין בעבר ושהה אם נתבשל כ"צ

ה'ה הכא בהטמנה ג'כ מקילין אמנם בכה'ג
דלא נתבשל כ'צ בזה ודאי דלא שייך למילף
משהיה, דגבי שהיה מותר מאב'ד וגבי הטמנה
אין מאב'ד מתיר [והמשנ'ב לכא' אזיל כשיטת
הגר'א דהי"ט אזלי למאי דמדמנין הטמנה
לשהיה ודו"ק

ובביאור'ל כתב להתיר בדיעבד לאחר
דנתבשל כמאב'ד דבדיעבד יש לסמוך על הנך
שיטות דמדמי להו לשהיה [אמנם אין לסמוך
ע"ז לכתחילה כלל וכ"כ בס' ז' בביאור'ל
ד"ה כ'צ]

ובדעת המחבר כתב המג"א ס"ק ד' דס"ל
דאפי' שכח אסור ויל"ע כנ"ל מ"ט חמיר טפי

הטמנה לצורך מחר

שיטה הוא מחמת דס"ל דכל מאי דמתירין
בשהיה ה'ה בהטמנה ורק דהתירא לצורך מחר
הוי כ התירא דקדירא חיתא לענין שהיה,
דהטמנה לצורך מחר הוי כקדירה חיתא וע"כ
תליא אם מתירין שם או לאון
[ובב"ח בס' רנ"ג כתב ג'כ על דברי הב"י דכל
התיר הכל בו לצורך מחר הינו רק בו"ק וכן
מאי דהתיר הגהות מרדכי לא מירי בלשהות
אלא במטמין קדירה בתוך הגחלים שמונחת כך
לצורך מחר ומסח דעתיה אבל בלהשהות בלא
הטמנה אין חילוק בין לצורך הלילה ובין
לצורך מחר אסור לרבנן באינו גו"ק
ומבואר בב"ח דפועלת ההטמנה הוי טעם
להקל דיהא מותר לצורך מחר אע"ג דאיכא
ג'כ שהיה עי"ש

הרמ"א הביא וי"א דכל זה אינו אסור אלא
כשעושה לצורך הלילה אבל כשמתמין לצורך
מחר מותר להטמין בדבר המוסיף הבל מבעו"י
ובדיעבד יש לסמוך ע"ז, ובהגר'א כתב דהנך
שיטו ס"ל דכל דמותר בשהיה מותר בחזרה
וכמו דחיתא מותר ה'ה בשיל ולא בשיל לצורך
מחר וכ"כ ברעק"א ס' ז' והנה לפי דברי
הגר'א א"כ לכא' יצא דגם שהיה לצורך מחר
יהא מותר בדיעבד וכ"כ בביאור'ל ריש סי'
רנ"ג ד"ה להשהותו עליה

אמנם בפמ"ג ס"ק ח' מבואר דאע"ג דלענין
שהיה לא מקילין בכה'ג דהוי לצורך מחר
משום שמא ימלך לאוכלה בלילה מ"מ לענין
הטמנה מקילין טפי לצורך מחר דודאי מסח
דעתיה מיניה עד למחר [ולדברי הפמ"ג לכא'
צריך לבאר את דברי המג"א דמאי דשורש האי

קופה שטמן בה

ס"ל כמש"כ בצד הראשון דבעינן דיהא מוטמן בכולה בשביל דיחשב להטמנה דהטמנה במקצת לאו שמיה הטמנה [ויש לדון אם בכה"ג דליכא הפסק כלל אם גם יהא מותר בגפת של זיתים אם כולה מוטמנת ומצד אחד גפת של שומשין כמו בצד הראשון ולכא' נראה דרק אתי לחדש דאסור אע"ג דאיכא הפסק אמנם בגפת של שומשין יהא מותר אע"ג דנוגע בזה ממש ויל"ע]

וצ"ע דא"כ מ"ט כתב הרמב"ן בסוף הדברים כתב דענין שיהוי הוא ע"ג כסא של ברזל ואינה נוגעת כלל בגחלים דמ"ט הוצרך לומר דמירי דאינה נוגעת דהיה יכול לומר דאינה מוטמנת הקדירה כלל וכן בריש כירה ג"כ הביא דברי הר"ח דהוי ע"ג כסא של ברזל דלכא' היה צריך לומר דהוי מחמת דאינה מוטמנת בכולה דהטמנה במקצת לאו שמיה הטמנה דכל האיסור רק מחמת מאי דהכל מוטמן וביארו בזה דכונת הרמב"ן, לומר דאפי' בכה"ג דיטמין הקדירה מ"מ עם הקדירה תהיה ע"ג כסא יהא מותר וכמש"כ הר"ן בשמו דשהיה ענין לחוד והטמנה ענין לחוד וכן מדויק מסוף דבריו דכתב וע"פ סברא זו נהגו ב,,מנהגי ההטמנה במקומות הללו" ועין בראשונים דהביאו דהמנהג היה להשהות מע"ג כירה ולכסותו מלמעלה וע"ז כתב הרמב"ן דגם כה"ג שרי כיון דאין הגחלים שלמטה נוגעין כלל

קופה שטמן בה אסור להניחה ע"ג גפת של זיתים והנה בראשונים איכא ג' אופנים איך לפרש

א' עין ברמב"ן בתחילת הדברים דכתב דמירי דהקדירה נוגעת בגחלים עצמם והלכך הבלא דמצד אחד כהטמנה היא כוין דמחוברת לקופה שההטמנה בתוכה דכולה קדירה טמונה היא וצדה אחד טמון בדבר המוסיף והיא מעלה הבל לכולה קופה, והנה לכא' להא פירוש מבואר ברמב"ן דכל הטעם דאסור הינו דוקא מחמת מאי דכולה מוטמנת וחלק מוסיף הבל, ועוד מבואר דאפי' בכה"ג דחלק מוסיף הבל כגון שומשמין וחלק אינו מוסיף הבל ג"כ שרי ודוקא באוספי הבלא אסור, ולפי"ז חידוש הגמ' הוא דאפי' בכה"ג דרק חלק מההטמנה מוסיפה הבל מ"מ אם איכא אסוקי הבלא אסור, משא"כ אם אינו מסוקי הבלא שרי

ב' עוד כתב לפרש הרמב"ן דאפשר דאפי' בכה"ג דאית לה שולים כיון שהן נוגעין בגפת עצמו נקרא הטמנה שאדם טמן בדבר שאינו מוסיף וטמן על הכל בדבר המוסיף אף זה אסור ולכא' כונת הרמב"ן לומר דהקופה לא הוה הפסק וע"כ חשיב הטמנה ע"י דכולה מוטמן וחלק ממנה הוי מוסיף הבל, אמנם אם כולה לא היתה מוטמנת אע"ג דמקצתה נוגעת בדבר המוסיף הבל מ"מ לא היה נאסר דלכא'

אמנם אכתי צ"ב דשיטת הרמב"ן בדף לד' דהביא דברי הר"ח דשהיה הוי ע"ג כסא של ברזל ושם לכא' לא מירי גבי הטמנה, ומבואר דס"ל דאם יהיה ע"ג גחלים יהא בזה איסור הטמנה ומבואר דס"ל דהטמנה במקצת שמיה הטמנה, וא"כ צ"ב מ"ט הצריך הרמב"ן הכא גבי גפת דיהא טמון בקופה דלכא' כיון דס"ל דהטמנה במקצת שמיה הטמנה א"כ צריך להיות אסור גם בלא דהטמנה בתוך הקופה וע"כ צ"ל כמו דביאר החזו"א דהחילוק הוא מחמת המציאות בין גחלים לגפת ודו"ק]

ולכא' י"ל בב' אופנים א' יעוין בחזו"א לד' ס"ק יט' ד"ה ודעת רמב"ן וז"ל דכה"ג דאינה מכוסה אין בכוח הגפת למטה לחמם ואפשר לפרש לדעת רמב"ן דנקט קופה שטמן בה שדברו בהוה דבלא הטמנת בגדים אין מעמידין על הגפת שאין בכח הגפת שתחת שולי הקדירה לשמור חום הקדירה בזמן שאויר סביבות הקדירה מתמיד לקרר הקדירה ואפשר דמטעם זה לא חשיבא הטמנה בדבר המוסיף הבל ומותר להעמיד על הגפת, אמנם בזמן שהקדירה מכוסה אז מחשבא הטמנה מצד הגפת עצמן וא"צ לומר וכו'

ולכא' נראה בדברי החזו"א דכל מאי דאסרינן הטמנה במקצת הוא רק בכה"ג דאיכא כוח במקצת לחמם כגון בגחלים, משא"כ כשאין במקצת כוח לחמם את כל הקדירה ליכא בזה משום הטמנה במקצת, ובחזו"א כתב עוד די"ל דגם סוגיא דידן באמת י"ל דהאיסור הוא מחמת הגפת דהוא האוסר והא דצריכים את

הבגדים הינו רק כדי דהגפת ישפיע על הקדירה אמנם באמת עיקר ההטמנה הוא מחמת הגפת [אמנם בזה היה מקום לומר דלא כהחזו"א דאין יסוד האיסור מחמת המקצת אלא רק בצירוף שניהם, אמנם לכא' ליכא נפק"מ בזה] ב' עוד יש דרצו לחלק דכל דברי הר"ח הוא רק בכה"ג דהוי תוך כירה דרק בזה כיון דמ"מ איכא דפנות הכירה א"כ בזה סגי ע"י הטמנה במקצת דהגחלים משא"כ מחוץ לכירה דשליט אוירא שם ודאי צריך דהכל יהא טמון ודו"ק

ג' ברשב"א הביא בתחילה דמירי בנוגעת ואח"כ כתב ועוד נ"ל דע"כ הכא בכל ענין מירי ואפי' בשאינה נוגעת ממש שאלו בנוגעת ממש למה לי משום שטמן בקופה אפי' לא טמן כלל יהא אסור שהרי כ"ז שפני הקדירה דבוקין על פי דבר המוסיף הבל זו היא הטמנה וכמו שכתבנו בפרק כירה דהטמנה במקצת הטמנה היא ואין הדבר תלוי בהטמנת כל הקדירה כולה וכו' אלא נראה דמה שלא אסרו כאן אלא בטמן בקופה הינו אפי' בשאין שולי הקדה והקופה דבוקים בגפת אלא אפי' בתלויה עליו מפניש הוא מעלה הבל ומרתיח קצת מה שעליו וכ"ז זמן שהוא טמן מגלה בדעתו שהוא מקפיד להיות חומו משתמר ואתי לחתוי וכו' [ולכא' צ"ב דברי

הרשב"א במש"כ להוכיח דאם נימא דנוגע א"כ תיפו"ל דיהא אסור מחמת דהטמנה במקצת הוי הטמנה דלכא' י"ל דהכא איכא הפסק וכמש"כ לעיל דש"מ שאין קטימה

מועיל להטמנה עי"ש וע"כ מותר משום נוגע במקצת

ד' ובביאור הטעם דאסור אפי' בכה"ג דאינו נוגע יעוין לשון השו"ע אע"פ שהבגדים אינם מוסיפים הבל מחמת עצמן, מ"מ מחמת אש שתחתיהם מוסיף הבל, ומבואר דדעת הרשב"א והר"י דע"י התוספת הבל דלמטה שוב חוזר הכיסוי דלמעלה ג"כ להיות מוסיף הבל, וכן ג"כ בדברי החזו"א מבואר כן דחשיב דהבגדים הוי דבר המוסיף הבל מחמת הגחלים דלמטה, ולפי"ז לכא' אפי' אם יהא רק טמון במקצת למעלה ג"כ יהא אסור כיון דהבגדים הוי דבר המוסיף הבל

ובגוף דבריהם י"ל בב' אופנים א' במציאות דהבגדים מקבלים חום האש וע"כ שוב נהפכים להיות דבר המוסיף הבל וכן הוא הלשון בפשיטות ב' עוד י"ל באופ"א קצת דאפי' אם אין הבגדים מקבלים חום מחמת האש מ"מ כיון דאיכא כאן הטמנה דמחמת הגחלים דלמטה א"כ הוי הטמנה המוספת הבל, וע"כ אסור דכל כה"ג דאיכא הטמנה המוספת הבל אסור [ונפק"מ בין ב']

הביאורים בכה"ג דאין הבגדים מתחממים מחמת הגחלים דלמטה אם מותר או או אסור אמנם לכא' בלשון הרשב"א נראה דבא לומר דאיכא יסוד חדש דשהיה והטמנה מצטרפין יחדו לאסור, דאין הביאור דהבגדים נהפכים

להיות דבר המוסיף הבל, אלא הביאור הוא דכל התירא דשהיה הוי רק אם אינו מוטמן משא"כ כשמוטמן אסור וכן הוא לשונו דהרשב"א ובר"ן, דכל כה"ג דאיכא הטמנה ורק אנו דנים להתירה מחמת דאין הגחלים נוגעין בזה אמרינן דלא גרע שהיה מהטמנה דגם שהיה מצטרפת להיות להטמנה, וזהו מש"כ הראשונים וכל זמן שהוא טמון מגלה דעתו שהוא מקפיד להיות חומו משתמר ואתי לחתוי, והביאור הוא דשהיה המוטמנת איכא חשש חיתוי אמנם האיסור הוא מחמת שניהם יחדו השהיה וההטמנה, ולפי"ז אפשר דיש לחדש דכל האיסור הוי דוקא בכה"ג דיהא מוטמן כולו, אבל אם יהיה רק מוטמן במקצת יהא מותר

[והנה לעיל הקשנו מאי הוכיח הרשב"א דילמא סוגיא בא לחדש דלא חשיב הקופה להפסק, ויש לפרש דכונתו להקשות דמ"ט בעי דיהא מכוסה כולה, אפי' אם אינה מכוסה כולה רק מקצתה ג"כ יהא אסור, כיון דהטמנה במקצת אסור, וע"ז משני דהכא מירי דאינו נוגע וא"כ בכה"ג דאינו נוגע התם י"ל דבעי דיהא כולה מכוסה לגמרי דבאמת ליכא הכא הטמנה במקצת, ורק דאיכא צירופא דשהיה והטמנה לאסור ובהאי צירופא י"ל דבעי דוקא דיהא מוטמן בכולה ולא סגי במוטמן מקצתה ודו"ק]

בשיטת התוס' ביסוד האיסור בקופה שטמן בה

הביאו דברי הר"ח וע"כ דהיה פשיטא להו דלא
הוי הטמנה ודו"ק

[אמנם יעוין ברבינו ברוך בספר התרומה
דכתב סברת התוס' באופ"א דלא גזרו אלא דבר
המטלטל ולא דבר מחובר ולפי"ז גם חפירה
דליכא אויר תהיה מותרת]

והנה לכא' התוס' דכתבו דאסור להניח גחלים
תחת הקדרה אפי' יתן עליהם אפר אין להטמין
קדירה עליהם שהרי הגחלים מעלים הבל
מלמעלה ולכא' יש לבאר דברי התוס' דכל
האיסור הוא דוקא אם הקדירה היא על האפר
עם הגחלים, דלכא' הביאור בשיטת התוס'
דכה"ג דאיכא הטמנה גמורה דמקצתה בדבר
המוסיף הבל בזה איכא לגזירה ולפי"ז
לכא' פליגי התוס' על מאי דמבואר ברבינו יונה
דגם כה"ג דתלויה הקדירה ג"כ אסור דלכא'
להתוס' כשתלויה דאינו מטמין כלל בדבר
המוסיף הבל לכא' אין מקור לגזירה בכה"ג

ובטור כתב וז"ל אבל הטמנה שמטמינים רוב
העולם שמנחין הקדירה על הכירה ומכסין
אותה וסביבותיה בבגדים איני יודע טעם
להתיר דאע"פ שמותר להטמין בכסות כיון
שיש תחת הקדרה אש שמוסיף הבל אסור
דאמר רב זירא וכתב שם הב"י כ"כ התוס' וכו'
וכ"כ בסמ"ג וסמ"ק וספר התורמה ואז"ל
ואסרו לתת גחלים בוערות תחת הקדירה וכ"כ
הר"ן בשם הר"י והרשב"א ולכא' משמע דס"ל
דהוי שיטה אחת ולכא' צ"ב מנ"ל דשיטת
התוס' כהר"ן דאפי' בתלוי יש לאסור [דאדרבה
לכא' התוס' פליגי] וצ"ב

בתוס' ד"ה דזיתים מסקי הבלא ויש תימה
היאך אנו מטמינין על כירות שלנו ואומר ר"י
יש ליתן טעם לקים המנהג דגבי גפת איכא
למיחש שמא יטמין כולה בתוכה אבל בכירות
שלנו לא שייך למיחש הכי והנה לכא' מבואר
בדברי ר"י ביאור חדש ביסוד האיסור בקופה
דבאמת אין איסור עצמי מחמת הוספת הבל
דלמטה, ואפי' מאי דלמעלה מוטמן ג"כ אינו
סיבה לאסור דכ"ז דאין כל ההטמנה בדבר
המוסיף הבל מותר, ורק דאיכא למיחש שמא
יטמין בכולה, ומבואר דיסוד האיסור דהטמנה
הוא רק מחמת הלמעלה, ורק בכה"ג דמוסיף
הבל למעלה רק בכה"ג אסור, ויסוד האיסור
הוא לכא' לדברי התוס' דכל כה"ג דמקצת
ההטמנה הוי בדבר המוסיף הבל שוב אסרינן
דאיכא גזירה דיבא להטמין הכל בדבר המוסיף
הבל דבאמת אין כאן הטמנה ורק מחמת גזירה
אסרינן

[ולכא' מוכח מהתוס' דהטמנה במקצת אינה
הטמנה וכן משמע מהמשך התוס' דכתבו
ועוד יש שעושין וכו' ולא דמיא למטמין בדבר
המוסיף הבל דלא אסרו אלא כשמטמין ומדביק
סביב הקדירה דומיא דרמץ אבל תנור או
חפירה שיש,, אויר בין הדפנות" ומבואר לכא'
דהמתיר הוא מאי דאיכא אויר בין הדפנות,
אמנם לולי הא דאיכא אויר מחשב להטמנה
וא"כ הלמטה הוי הטמנה, ואע"ג דהוי הטמנה
מ"מ כיון דהוי רק במקצת שרי [וכן עוד יש
לדקדק קצת בדברי התוס' בפרק כירה דלא

ובמג"א ס"ק יח' הביא דברי התוס' ומשמע דס"ל דגם לדעת השו"ע דאסור אפי' בתלוי כדעת הרשב"א מ"מ י"ל סברת התוס' דלא גזרינן בכירה כיון דאין דרך להטמין בכירה, ולכא' צע"ג דלכא' כיון דהשו"ע ספסק כהרשב"א דאפי' בכה"ג דתלוי ג"כ אסור ובפשטות הביאור כדהחזו"א דהגדר הוא דלמעלה נהפך להיות מוסיף הבל מחמת הגפת שלמטה, א"כ שוב לא שייך כלל דברי התוס' מאי אכפת לו אם דרך להטמין בכירה או לאו דלכא' לאחר דאיכא כירה למטה א"כ שוב נהפך הגפת בעצמותו להיות דבר המוסיף הבל, והאיסור להטמין הוא מחמת דהגפת בעצמו

חשיב לדבר המוסיף הבל, וא"כ ליכא נפק"מ כלל אם הדרך להטמין בכיר האו לאו דלכא' האוסר הוא דעכשיו הגפת בעצמותה הוי דבר המוסיף הבל מחמת הכירה, ומאי אכפת לן אם הדרך להטמין בכירה או לאו, וא"כ כיון דהשו"ע ספסק כהרשב"א א"כ לכא' אין מקום לדברי התוס', וכ"כ בחזו"א וכמש"כ החזו"א בריש ס"ק יט' דלדברי הרשב"א גם גרוף אסור כיון דהבגדים נהפכים להיות דבר המוסיף הבל אם לא אכפת לן אם הכירה גרופה או לאו וצע"ג

בדינא דרבינו ברוך דמתקרב והולך

ורבינו ברוך פי' שיש לחלק בין תוספת הבל דגפת לתופסת הבל דכירה שלנו לפי שהכירה אין חומה אלא מחמת האש ולעולם מתקרב והולך אבל הגפת מוסיף הבל מעצמו ובביאור דבריו יל"ע דלכא' כתב ב' סברות א' דאין חומה אלא מחמת האש ב' דכל שעה מתקרב והולך ובספר התרומה הקשה ולא דמי לרמץ שחם מחמת האש ואסור דרמץ הינו האש עצמו דשייך בו שמא יחתה [וצ"ב קצת מ"ט לא תירץ דהרמץ הוא הגחלים דנראה שם דס"ל דרמץ הוי דבר החם מחמת דבר אחר]

ובהשך דבריו שם בספר התרומה הקשה ועל מה דפרישית לעיל כל דבר שאינו מוסיף הבל כי אם מחמת דבר אחר מותר להטמין שם לא תיקשי מדתנן פרק כירה ולא יטמיננה לביצה בחול ובאבק דרכים והם חמין מפני החמה לא

היא התם מירי בשבת עצמה וגזירנן תולדות חמה אטו תולדות האור ולר"י דלא גזר בתולדות חמה אסור להטמינה באבק דרכים או בחול שהוחמו בחמה לרבה,, בשבת עצמה" שמא יטמין ברמץ וכו' עי"ש ומבואר בדבריו דבאמת גם חול המחובר לחמה לא חשיב מוסיף הבל ובסוגיא שם יעוין ברשב"א ג"כ דתירצו מ"ט ר"י לא גזר אטו שמא יטמין ברמץ ותירצו כנ"ל כיון דאינו מוסיף הבל מחמת עצמו, ולכא' לפי"ז רבה פליג וס"ל דאפי' בכה"ג דאינו מוסיף הבל מחמת עצמו ג"כ אסור אמנם י"ל דהתם מירי בשעה דמחובר לחום ובכה"ג ליכא לסברא דמתקרב והולך משא"כ בכה"ג דאינו מחובר לחום בזה י"ל הסברא דמתקרב והולך ודו"ק [וצ"ב בדברי הר"ב מ"ט לא תירץ כן]

ובמשנ"ב רנז' ס"ק מג' כתב שם להתיר לדעת התוס' להטמין מע"ג התנור עי"ש ובחזו"א כתב ע"ז והדברים צ"ע ובחזו"א לז' יט' ד"ה והנה כתב והדברים צ"ע שהרי טעם ר"ב דהולך ומתקרב ליכא כאן שהרי אש התנור הולך ומחמם והוי ככירה קטומה ולא כגרופה ולא נאמר טעם ר"ב אלא בגרף עכשיו האש ואין כאן רק חום הקדירה [ובדעת המשנ"ב י"ל דס"ל דסגי בתירוק קמא אמנם כתב כאן רק דאין למחות ביד המקילין עי"ש [או דס"ל דאפי' בכה"ג דמחובר לחום בעצמו ג"כ י"ל האי סברא דמתקרב והולך וכמו דעת הספר התרומה]

בסתירת הדברים אם נקטינן כהרבינו ברוך

בסי' רנח' פסק השו"ע דמותר להניח מבעור"י כלי שיש בו דבר קר ע"ג קדירה חמה שאין זה כטומן בדבר המוסיף הבל ובב"י כתב דהטעם הוא כיון דמתקרב והולך ע"כ לא חשיב לדבר המוסיף הבל. ובביאור"ל שם ד"ה שאין זה כטומן הקשה דלעיל בסי' רנז' הכריע הב"י בעצמו לענין העמדה ע"ג כירה קטומה דמקרי מוסיף הבל אף שמתקרב מחמת עצמו ותירץ וע"כ דשם חמירא מחמת שחום הכירה גדול וס"ל למשנ"ב דסברת הב"י היא לחלק בין קדירה לכירה דבכירה לא נקטינן כדברי הרבינו ברוך משא"כ בקדירה דהתם נקטינן האי סברא [והמשנ"ב אזיל לשיטתו שם רנז' ס"ק ג' דלא פסק כדברי הרבינו ברוך]

ולכא' היה אפשר לישב קושיתו ולחלק דבקטום כיון דהגחלים עצמם נמצאים כאן

א"כ שוב ליכא לסברת הרבינו ברוך דמתקרב והולך דכל דברי הרבינו ברוך רק בכירה גרופה וכ"כ החזו"א להדיא בס"ק יט' דכל דברי הרבינו ברוך הוי דוקא בגרופה עי"ש בד"ה ובתוס' וכן החזו"א בדבריו בס"ק יח' דהקשה האי קושיא דוקא בדברי הטור דכתב בהדיא דלא כהרבינו ברוך גבי כירה גרופה דגם בגרופה ס"ל להחמיר וא"כ מ"ט התיר לתת ע"ג קדירה עי"ש ודו"ק

[והמשנ"ב שם ס"ק מ"ג נקט דלא פסקינן כהרבינו ברוך, אמנם פשוט מדברי הגר"א סי' רנח' נראה דלא כדבריו אלא דנקטינן כהרבינו ברוך, וכן במג"א ס"ק יח', ובפמ"ג רנח', וע"כ לדבריהם ג"כ לחלק דאע"ג דקטומה אסור מ"מ בגרופה מותר דבקטומה ליכא לסברת הרבינו ברוך ודו"ק]

ובחזו"א ס"ק יח' כתב דמש"כ הב"י דאין הקדירה מוספת הבל' כונת הב"י דמוסיף הבל מחמת הקדירה אינו בכלל גזירת חז"ל שהרי לעולם כשמטמין את החמין בדבר שאינו מוסיף הבל הם מוסיפים הבל ע"י הקדירה עצמה והלכך אף כשמעמיד על קדירה אחרת ג"כ מותר שלא אסרו להעמיד ב' קדירות תחת כיסוי אחד וכו' וזה שכתב ב"י ס"ס רנח' שאין זה מוסיף הבל מצד עצמו אלא הולך ומצטנן ר"ל דבעינן זה אינו עשה דין מוסיף הבל כאן, אבל הוספת הבל של כירה שפיר הוי בכלל הגזירה והלא גם רמץ הולך ומצטנן ועיקר הגזירה שמא יטמין ברמץ עי"ש

הטמנה במקצת

וצ"ב בדבר הרשב"א דהביא דברי התוס' דכתבו דהחילוק בין שהיה להטמנה משום דשליט ביה אורא, וצ"ב דלכא' זהו ניחא אם הטמנה במקצת לאו הטמנה א"כ יש לומר דהטמנה לא שליט ביה אורא אמנם צ"ע בדברי הרשב"א דס"ל דהטמנה במקצת שמה הטמנה ומ"מ הביא ג"כ חילוק התוס' אע"ג דכתב להדיא דדברי הר"ח וצ"ע

הטמנה במקצת בדבר שאינו מוסיף הבל
והנה לענין דבר שאינו מוסיף הבל האם אמרינן ביה דהטמנה במקצת הוי הטמנה א' הגר"ז ברנז' ס"ק ב' בקו"א כתב דאפי' להנך שיטת דס"ל דבדבר המוסיף הבל הטמנה במקצת הוי הטמנה, מ"מ בדבר שאינו מוסיף הבל לכו"ע לא הוי הטמנה, וכתב דעיקר האיסור בדבר המוסיף הבל הוא מחמת דיטמין ברמץ ולא מחמת גוף ההטמנה, וע"כ הוי אפי' בהטמנה במקצת דכל האיסור הוא מחמת שמא יטמין ברמץ ויחתה, וע"כ הוי טעם לגזור אע"ג דלא יהא כולו ברמץ, משא"כ לענין דבר שאינו מוסיף הבל י"ל דכל האיסור דוקא אם מוטמן בכולו וכתב להביא ראיה מהא דהתירו להניח מיחם ע"ג מיחם ומ"ט לא נימא דהוי הטמנה במקצת

ב' אמנם בחזו"א סי' לד' יט' ד"ה כתב במשנ"ב רנ"ג ס"ק סט' דמותר להטמין בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל בזמן שהקדירה מגולה מלמעלה ע"פ דברי הרמ"א שאין הטמנה אלא א"כ הקדירה מגולה ולהאמור לעיל הדבר צ"ע

נחלקו הראשונים לענין הטמנה במקצת אם הוי הטמנה או לאו הרמב"ן בריש כירה הביא דברי הר"ח דכירה אינה הטמנה אלא כיסוי של ברזל והקדירה יושבת עליו והיא תלויה באבנים או בכיוצא בהם אבל הטמינא ע"ג גחלים ד"ה דקי"ל הטמנה בדבר המוסיף הבל אסור. וכ"כ גם הרשב"א דבריהם כאן בריש כירה וז"ל אפילו לא טמן כלל יהא אסור שהרי כל זמן שפני הקדירה דבוקין על פני דבר המוסיף הבל זו היא הטמנה ע"ש עוד ומבואר בלשונו להדיא דאפי' ע"י הטמנה דתחתיו גרידא ג"כ חשיב לדברי המוסיף הבל [ומדברי הרמב"ן בריש כירה היה אפ"ל דכל דבריו רק אם הוי בתוך כירה אמנם ברשב"א הכא מבואר להדיא דאפי' כה"ג דמגולה ג"כ אמרינן דהטמנה במקצת שמה הטמנה

אמנם הר"ת בספר הישר ס' רלה כתב וחמין שלנו שאנו טומנין אע"פ שיש סביבותיו מעט רמץ כגובה אצבע אין כאן איסור הטמנה דמשמע שמכוסה,, רובו או כולו" ע"ש וכן לכא' ג"כ נראה בדברי התוס' דידן ד"ה דזיתים דכתבו דהטעם דאסור גפת משום איכא למיחש שמא יטמין כולה בתוכה אבל בכירות שלנו לא שייך למיחש בהכי ונראה מדבריהם דיסוד הסוגיא דהכא לאסור אם טמון מקצת בדבר המוסיף והשאר בדבר שאינו מוסיף דאיכא גזירה שמא יטמין הכל בדבר המוסיף, ומבואר דאם אין הכל טמון שרי דלאו הטמנה ודו"ק

[דהינו לשיטתו דנקט דהטמנה במקצת הוי הטמנה] ומבואר דנקט כן להדיא גם בדבר שאינו מוסיף הבל גם בזה ס"ל דהטמנה

במקצת שמיה הטמנה, וכן מדויק בדברי המשנ"ב דהביא [דהתיר מכוח הטמנה במקצת ומשמע דלדעה האוסרת יהא אסור

הטעם דמותר לצלות ע"ג גחלים ומ"ט לא הוי הטמנה במקצת

והנה בדף יח' מבואר דמותר ליתן בשר ע"ג גחלים אם הבשר נתבשל כמאב"ד וצ"ע מ"ט דלית בזה משום איסור הטמנה להנך דס"ל דאפי' הטמנה במקצת הוי הטמנה [ויעוין בתוס' דף לז' ד"ה א"ב וקשה להר"ח דלחניניה אפי' תוכה משהין אפי' באינה גרופה דהא נתן ולא חררה ע"ג גחלים ע"ש ומבואר בדבריהם דמזה גופא הוכיחו דלא הוי הטמנה וכן באור זרוע ג"כ הוכיח מהך דהטמנה במקצת לא הטמנה] וכן צ"ע מהגמ' דף לט' דר"י מתיר להפקיע הביצה בסודרין ומ"ט לא יהא אסור מדין הטמנה במקצת ומצאנו ג' דרכים בישוב הדבר

א' הפמ"ג רנד' יב' בא"א כתב דדוקא בקדירה ונוגעת בגחלים הוי כהטמנה שמתחמם דופני הקדירה ע"י אש שתחתיה וכקופה שטמן בבה שאסרו ע"ג גפת משא"כ צלי בלא קדירה ע"ג אש ממש לית כאן דרך הטמנה, דס"ל להפמ"ג דאם שליטה ביה אוריא במאכל לא חשיב כלל כמוטמן

[והקשו בפת"ד דא"כ הרי השו"ע פסק דאם טמן באינו מוסיף הבל אף דתלוי ג"כ אסור ולכא' הביאור הוא דמצטרף האש עם ההטמנה וא"כ מ"ט מותר שיהוי בקדירה ע"ג האש

דלכא' יצטרפו הגחלים לקדירה, ולכא' י"ל דאין כונת הפמ"ג דמצטרף הקדירה לגוף ההטמנה, ורק דס"ל דאם אינו בתוך הקדירה א"כ כיון דשליט ביה אוריא הוי חסרון בהטמנה דלא מהני ליה ההטמנה דלמטה, אבל גוף ההטמנה הוי רק הלמטה דקדירה לעולם לא חשיב כהטמנה, וע"כ י"ל דכה"ג דתלוי כיון דאין הגחלים נוגעין א"כ אינם יכולים ליחשב כהטמנה והקדירה ג"כ לעולם לא חשיב להטמנה א"כ שוב אין כאן הטמנה כלל.

ב' בגר"ז רנט מהוד"ב ד"ה והנה להרשב"א כתב צ"ל דהא דתנן ולא חררה ע"ג גחלים וכו' אע"ג דה"ל הטמנה ובהטמנה אפי' נתבשל כ"צ אסור הינו דוקא בקדירה אבל ע"ג גחלים ודאי לא יחתה שלא יתחרך ויפסיד כמ"ש הרשב"א ואע"ג דמצטמק ורע לו נמי אסור בהטמנה פשיטא ליה להרשב"א דלא דמי כלל מצטמק ורע לו למתחרך שנפסד לגמרי והקשו ע"ז בפת"ד דזהו ניחא לדברי הראשונים דס"ל דמתני' דאין צולין הוי גם לרבנן דפליגי על חנניה מ"מ שם מותר לצלות כיון דלא יחתה כדי דלא יתחרך אמנם להנך הראשונים כהר"ח דהוכיחו ממתני' דהתם כחנניה א"כ לכא' ע"כ א"א לומר דהתם איכא

טעם מיוחד כדי דלא יתחרך דא"כ ליכא להוכחתם [וכן עוד צ"ע מדינא דלא יפקיעה בסודרין

ג' ויעו"ש עוד בגר"ז ד"ה אבל אין לומר וכו' דליכא למימר דלא גזרו איסור הטמנה במטמין גוף האוכל לצלותו או אפי' לחממו מבעו"י או אפילו בשבת כי אם בקדירה אוכל אחר מתני' כל שבא בחמין מלפני השבת שורין וכן מדאמר' ואי שדא ביה גרמא חיא שרי וכו' דא"כ אמאי גזרו בביצה משום הטמנה עי"ש וכתב שם לתרץ הקושיא דהא דתנן שוין משום דהתם לא מיקרי הטמנה כלל כי המליח נראה תוך המים וגם אם אינן צלולין כ"כ מ"מ לא דמי לרמץ שמכוסה וטמון לגמרי ועי"ש עוד בדבר הגר"ז ולכא' נראה דס"ל דבעי דיהא בתוך הקדירה אמנם לא משום דהקדירה מצטרפת להטמנה אלא דבעי דיהא האוכל טמון דכ"ז שהדבר מגולה אינו הטמנה וע"כ בעי קדירה דיהא לזה שם דדבר המטומן וע"כ שוב אסור מחמת הדבר המוסיף הבל ויל"ע

אמנם צ"ע לדברי הפמ"ג וכן לדרך הב' דנקט הגר"ז דמבואר בדף קכג' דחררה שטמנה בגחלים אם מגולה מקצתה או מכוסה ולכא' צ"ע מ"ט ליכא בזה משום הטמנה דהתם הוי הטמנה בכולה בכה"ג דמכוסה עי"ש שמירי דכולה מוטמנת ומ"ט שרי ולצד הב' ניהא דליכא משום הטמנה משום שלא יחתה והגר"ז שם כתב דכבו מבעו"י וס"ל כשיטת המרש"ל דגחלים שכבו לא הוי דבר המוסיף הבל אמנם הקשו ע"ז מרש"י בעירובין דף עז' דכתב וחררה שהטמינה אתמול בגחלים ועכשיו כבו ומ"מ מוקצין הן עי"ש ומבואר ברש"י דכבו בשבת וצ"ע הרי הוי דבר המוסיף הבל ומ"ט שרי להטמינה [וכן צ"ע לדברי החולקים על המהרש"ל עין בחזו"א ס' לז' ס"ק יט' דכתב דדברי המרש"ל הם ע"פ הרבינו ברוך ומיהו לא הקילו בזה הרא"ש והטור וכו' אבל הטמנה גמורה באפר חם לא מצינו שהקילו עי"ש. וצ"ע מהסוגיא דדף קכג' דמבואר דמותר להטמין באפר וצ"ע

כל שבא בחמין שורין אותו מ"ט לא אסור משום הטמנה וכן דינא

דלתת בכלי שני

ובחזו"א ס' לז' ס"ק לב' כתב להקשות דמ"ט כל שבא בחמין קודם השבת שורין אותו בחמין בשבת, וכתב ע"ז דע"כ צ"ל דדבר הניתן בתוך הקדירה ליכא משום הטמנה, ולפי"ז כתב דהא דמבואר בדף מ' ב' ובקשתי להניח לו פך של שמן באמבטי אין בזה משום איסור הטמנה ג"כ מחמת האי טעמא כיון דהוי בתוך כלי

ואפי' אם יטמין לגמרי בתוכו ג"כ שרי, דלעולם בתוך הקדירה אינו נידון להטמנה , אמנם בר"ן לעיל דף לט' כתב דלפירוש רש"י דפירש דהסילון היה מתערב והוי הטמנה כתב ואם איתא דהכי הוא מה שאנו ונהגין ליתן בשבת מים מבושלים לתוך החמין נראה דאסור אבל בתוס' אמרו דבדבר המעורב לא שייך

הטמנה ומבואר לכא' דלא כהחזו"א דגם מאי דהוי תוך כלי ג"כ הוי הטמנה

אמנם המשנ"ב ס' רנח' ס"ק ב' הביא בשם האחרונים לאסור להטמין בתוך כלי אם מים אמנם אם רק מקצתו בתוכו מותר מדין הטמנה במקצת ע"ש ולדבריהם לכא' צ"ל דהטעם הוא משום הטמנה במקצת דלא הוי הטמנה אמנם צ"ב להנך שיטות דהוי הטמנה

ובגר"ז שם כתב דצ"ל דהא דתנן שורין וכו' משום דהתם לא מיקרי הטמנה כלל כי המליח נראה תוך החמין וגם אם אינן צלולין כ"כ מ"מ לא דמי לרמץ שמכוסה וטמון לגמרי אלא א"כ נותן כלי תוך החמין כסילון דטבריא שהמים שבסילון מכוסים וטמונים לגמרי ואף שהסילון נראה הרי גזירת הטמנה היא על אוכלין ומשקין ולא על כלים לגמרי ע"ש עוד דס"ל דהטמנה הוי רק אם הוא מכוסה אמנם על דברי רבי דהתיר לתת פח בכלי שני התם לכא' הוי מוטמן וכתב הגר"ז בסי' רנז' ב' דצ"ל או דהטמנה במקצת לא הוי הטמנה ולהנך שיטות דהטמנה במקצת הוי הטמנה צ"ל דכיון דהוי בכלי שני א"כ הולך ומתקרב

וע"כ לא הוי דבר המוסיף הבל [וכתב שם להוכיח דהר"י דס"ל דגם ע"ג מיחם אסור דחשיב ליה דבר המוסיף הבל] הגר"ז דהבין דכוזא דמיא לשיטת הר"י הוי דבר המוסיף הבל, ודלא כהגר"א [א"כ ע"כ צ"ל דס"ל דהטמנה במקצת לא הוי הטמנה, אמנם הקשה שם דברשב"א הדברים צ"ע דמחד גיסא הביא דברי הר"י וס"ל כותיה ומ"מ ס"ל דהטמנה במקצת הוי הטמנה וא"כ צ"ב מ"ט התיר רבי לתת תוך כלי שני ע"ש

ולכא' היה נראה לומר עוד דהנה מבואר לקמן דף נא' דפינה ממיחם למיחם מותר להטמינו בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל, ויעוין שם ברמב"ן דביאר דכל כה"ג דהוי תוך כל שני אין דרך הטמנה בכך וע"כ שרי, ולפי"ז י"ל דגם הכא כיון דהוי תוך כל שני אינו דרך הטמנה, אמנם י"ל דהתם כתב זאות הרמב"ן לענין הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, משא"כ הכא הוי לענין הטמנה בדבר המוסיף הבל, אמנם מ"מ י"ל דשוו ההדדי דכל דהוי שלא כדרך הטמנה י"ל דשרי ויל"ע

מיחם ע"ג מיחם מ"ט ליכא בזה משום הטמנה במקצת

אסרו להעמדי ב' קדירות תחת כיסוי אחד ואם אינו מכסה התחתון אלא העליון לא חמיר מאילו כיסה שניהם ע"ש [והחזו"א הנ"ל הוי יסוד נוסף מדבריו דבס"ק לב' דהכא כתב דלא חשיב מוסיף הבל מחמת חום הקדירה, דכל חום דע"י קדירה לא חשיב מוסיף הבל ובס"ק לב' כתב יסוד אחר דבתוך קדירה לא חשיב מוטמן ונפק"מ דע"ג קדירה כן יחשב מוטמן

והנה בטעם הדבר דמותר להניח ע"ג מיחם בשבת לפי שיטות דס"ל דהטמנה במקצת הוי הטמנה יעוין בחזו"א לז' ס"ק יח' בד"ה והנה דכתב ונראה דמוסיף הבל מחמת מחמת הקדירה אינו בכלל גזירת חכמים שהרי לעולם כשמטמין את החמים בדבר שאינו מוסיף הבל הם מוסיפים הבל ע"י הקדירה עצמה והלך אף כשמעמיד על קדירה אחרת ג"כ מותר שלא

דרך בתוך לא חשיב להטמנה ולכא' יאסר מטעם הטמנה באינו מוסיף הבל לדבריו שם ודו"ק]

אמנם צ"ע לדברי החזו"א דמ"מ יאסר מחמת אינו מוסיף הבל ומ"ט מבואר בשו"ע סי' שיח ס"ק ז' וח' דמותר לתת ע"ג קדירה שעומדת ע"ג האש דלכא' יאסר מדין הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל דס"ל לחזו"א דאסרו אפי' במוטמן במקצת [ולא שייך לומר דברי החזו"א דס"ק לב' דהתם כתב רק לענין תוך קדירה ודו"ק]

ובפמ"ג במשב"ז סי' רנח' ס"ק א' מבואר דהטעם דמותר דאם הוא צונן מותר משום דמותר להטמין את הצונן וע"כ אם הקדירה העליונה צוננת מותר אמנם צ"ע דמ"מ בחם יהא אסור ובשו"ע משמע דגם חם מותר

ובב"מ סי' רנג' ג"כ הקשה זאת כתב דבצונן י"ל משום דמותר להטמין את הצונן כדברי הפמ"ג, אמנם הקשה דבחס מ"ט מותר ובסי' שיח' מבואר להדיא דגם בחם שרי, וכתב א"ו דעיקר הטעם אף לשיטת הב"י דאף במגולה למעלה שייך הטמנה הינו ע"ג גחלים דלא ימלט שאיזה גחלים מסבבים הקדירה והוי הטמנה במקצת אבל קדירה ע"ג קדירה שאין העליון נוגע כלל בהדבר המוסיף הבל אינו כלל דרך הטמנה

אמנם לכא' בדברי הרשב"א לכא' מבואר להדיא דלא כהב"מ דכתב דשולי הקדירה נוגעין הוי הטמנה ומבואר דא"צ דיהא מוטמן כלל מסביב, וכן לכא' בקופה שטמנה והניחה ע"ג גפת לכא' ג"כ כיון דיש את הפסק הקופה

לכא' אין גפת מסביב ומ"מ מבואר בדברי הרשב"א דאסור משום הטמנה במקצת

וכן לכא' בדברי הב"י והאחרונים סי' רנח' לכא' דכתבו דהטעם דמותר להניח ע"ג קדירה מבעו"י דבר שהתחמם וכתבו הטעם דלא חשיב דבר המוסיף הבל כיון דהולך ומתקרר בפשטות דבריהם מבואר דכתבו דהוי הטמנה אע"ג דהוי ע"ג קדירה וכל הטעם דאינו הטמנה משום דהולך ומתקרר, ומבואר בדבריהם דבלא"ה להניח ע"ג קדירה חשיבא להטמנה אע"ג דאינו מכוסה מהצדדין, ולכא' צע"ג לדבריהם דא"כ כשהקדירה עומדת ע"ג האש דליכא הטעם דהולך ומתקרר א"כ לכא' צריך להיות אסור משום הטמנה ומ"ט בסי' שיח' מבואר דמותר לתת ע"ג קדירה חמה כל כה"ג דליכא משום בישול וצ"ע [ובפמ"ג הקשה זאת שם במשב"ז ותיירץ ע"ז משום דמותר להטמין את הצונן עי"ש אמנם קשה לדבריו דהרי גם בחם מותר וצ"ע]

[ויש מקום לישב דכל מאי דמותר בסי' שיח' גם חם זהו בכה"ג דרוצה את חום האש דתחת הקדירה התחתונה די"ל דבכה"ג אנו דנים את הנחתו על המיחם הראשון בתורת,,מעשה קרקע" וע"כ לא חשיב להטמנה, ואף דנתבאר באחרונים דכשמניח ע"ג קדירה חשיב להטמנה זהו רק בכה"ג דאינו עומד ע"ג האש דכה"ג בא להשתמש אם חום הקדירה התחתונה בכה"ג אמרינן דהוי הטמנה במקצת בקדירה התחתונה, וע"כ הוצרכו לומר דהולך ומתקרר וה"ה דיש לתרץ כמש"כ הפמ"ג דמותר להטמין את הצונן, משא"כ כשהקדירה

התחתונה עומדת ע"ג האש בזה י"ל דאין הנחתו ע"ג הקדירה כלל כהטמנה דאין כונתו כלל לחום הקדירה אלא לאש דתחתיה וא"כ הנחתו ע"ג הקדירה הוי מעשה קרקע בעלמא דשרי ולא חשיב כלל להטמנה וע"כ שרי ודו"ק] [עוד י"ל באופ"א קצת דכה"ג דהוי על האש א"כ זהו גופא דמניחו ע"כ מיחם אחר דאין זהו צורך שמירת החום דאדרבה בא למעט חומו ע"כ לא חשיב להטמנה, משא"כ

כשמניח ע"ג קדירה דאינה עומדת ע"ג האש א"כ ע"י הנחתו בא להחם בזה חשיב להטמנה וחשיב להטמנה במקצת ודו"ק] [ולכא' להנך ב' תירוצים א"כ בכה"ג דמניח ע"ג בלאך יהא תלוי אם הוי במקום האש לא יחשב להטמנה דאדרבה בא למעט בחום ע"י נחת הבלאך אמנם בצדדים דצריך את הבלאך בשביל החום דאין חום האש מגעת לשם בלי הבלאך לכא' יהא בזה משום הטמנה במקצת ויל"ע]

סוגית הגמ' באיסורא דכוזא

גמ' חזיא להווא גברא דמנח כוזא דמיא אפומא דקומקומא נזחיה רבה וכו' א"ל ר"ז מ"ש ממיחם ע"ג מיחם אמר ליה התם אקומי קא מוקים הכא אולדוי קא מוליד ובביאור מאי הפלוגתא לכא' איכא ג' דרכים בראשונים

ג' וברשב"א ובר"ן הביאו דעת הר"י דס"ל דמירי הכא בהטמנה דהקומקום היה מוטמן בדבר המוסיף הבל ורצה לצרף לו את הכוזא ובזה הוי ס"ל לר"ז להתיר מדין מטמין את הצונן דמותר באינו מוסיף הבל וע"ז חידש רבה דאסור מפני שתוספת חום המיחם ניכר בכיסוי ואע"פ שהוא מצד עצמו אינו מוסף הוה ליה כמטמין בדבר המוסיף ולא התירו אלא במיחם ע"ג מיחם דוקא שאין חום התחתון ניכר בעליון אלא שמשמר חומו ע"ש והנה צ"ב מ"ש ולא התירו מיחם ע"ג מיחם דלכא' אם מירי בהטמנה א"כ צ"ב מ"ט מיחם ע"ג מיחם שרי הרי לכא' בשבת אסור הטמנה אפי' בדבר שאינו מוסיף הבל ומ"ט מותר מיחם ע"ג מיחם, ואם מירי בלא הטמנה א"כ מאי מייתי מהתם וצ"ב

א' דעת התוס' דס"ל לרב זירא דכיון דנתנו להפשר ליכא איסורא ורבה חידש דכיון דהוי מקום דיכול להגיע לידי יד סולדת ע"כ אסור וצ"ב לשון הגמ' אקומי קא מוקים הכא אולדוי קא מוליד דלכא' עיקר הענין הוא דאיכא גזירה כיון דיכול להגיע ל"ס

ב' יעוין ברמב"ן דס"ל ג"כ דיסוד האיסור הוא משום בישול ונראה שם דר"ז ס"ל דאע"ג דתולדת האור אסורה תולדה דתולדה האור מותרת וע"ז חידש רבה דגם זה אסור וגם בזה צ"ב לשון הגמ' אולדוי קא מוליד

ומצאנו בזה ב' ביאורים א' במשנ"ב שיח' ס"ק נא' חידש דין חדש דאם איכא קדירה מוטמנת מע"ש, אם בשבת בא לכסותה שוב מותר להוסיף עליה קדירה חדשה אגב הקדירה המוטמנת, אע"ג דלא היתה טמונה כלל מע"ש

כיון דעיקר ההטמנה היה במעו"י לצורך הקדירה, ובשהע"צ שם ס"ק עה' כתב כן מוכרח בר"ן בשם ר"י בריש במה טומנין, ומבואר חידוש דין דמותר לתת מיחם ע"ג מיחם דהטמינו מע"ש, דאע"ג דבא להוסיף עכשיו מיחם חדש דלא היה מוטמן מ"מ מותר לתתו ולא חשיב למטמין בשבת, [והביא בחו"ב דכן משמע בדבר התוס' רא"ש לקמן דף נא' דכתב בתוספתא קתני טומנים מיחם ע"ג מיחם ובע"ש מירי ומילתא דתמיהא היא כיון שהתחתון מותר אף להתחמם למה יהיה העליון אסור ואיפשר דאפי' בשבת נמי שרי ואין זה כמו מטמין בשבת דאסור אפי' בדבר שאינו מוסיף הבל כיון שמשים מיחם ע"ג מיחם עי"ש ולפי"ז קצת נראה דיסוד ההיתר הוא משום דחשיב כחדא מיחם ולא חשיב להטמנה חדשה ויל"ע]

אמנם צ"ב לדברי המשנ"ב וכן הקשה בחו"ב דמ"ט הוצרך הר"ן לומר דהס"ד דרב זירא דמותר משום דמותר להטמין את הצונן דלכא' תיפו"ל סתם כיון דליכא כלל איסור הטמנה ככה"ג דמוסיף ע"ג מיחם בשבת.

ב' ובחזו"א פליג על דברי המשנ"ב דליכא כלל התיירא בהא דהיה מוטמן מע"ש להוסיף דבר חדש בשבת, וכתב שם במכתבים [במכתב האחרון לרנג' סי' נו' בהוספות] מה שפי' הרשב"א מיחם ע"ג מיחם, ר"ל ששתי הקדירות היו טמונות מע"ש, ובשבת נותן קדירה ע"ג קדירה, ואע"ג דבע"ש קדירה ע"ג קדירה מקרי הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, מ"מ בשבת דכל הטמנה אסורה, זה שנותן

קדירה ע"ג קדירה מקרי מעין הטמנה בשבת, כיון שהוא מחדש הוספת הבל ע"י השתתפותם של ב' הקדירות ולפי"ז הביאור הוא בקושיית הגמ' דמ"ש ממיחם ע"ג מיחם דמירי ככה"ג דשניהם היו מוטמנים מע"ש כל אחד לחודיה, ועכשיו בא לצרפם תרויהו יחדו לחדא הטמנה, דמותר לצרפם אפי' לחדא הטמנה ואע"ג דאיכא תוספת הבל מחמת מיחם אחד לחברו וע"ז משני דהתם הוי רק לאוקמי משא"כ הכא הוי לאולדי, וביאור הדבר דהכא בסוגין ס"ד דרב זירא להתיר הוא כיון דהוי צונן ומותר להטמין את הצונן, ורבה פליג וס"ל דאע"ג דמותר להטמין את הצונן מ"מ כל כה"ג דאיכא תוספת הבלא אסור, ומאי דהקשה מ"ש ממיחם ע"ג דמיחם קושייתו על דברי רבה דאסר מחמת הא דהוי אוספי הבלא, דא"כ גם במיחם ע"ג מיחם צריך להיות אסור מחמת תוספת הבלא, דכמו בצונן איכא איסורא דתוספת הבלא ה"ה במיחם ע"ג מיחם ג"כ איכא איסורא דתוספת הבלא, וע"ז משני דהתם הוי רק לאוקמי את החום משא"כ הכא דהוי אולדוי ואסור, ואה"נ גם מיחם ע"ג מיחם דאם יהיה דתרויהו מוטמנים מע"ש ובא לצרפם יחדו א"כ כל מאי דמותר זהו אם רק יהא לאוקמי משא"כ אם יהא בזה אולדוי חומא יהיה אסור ובדברי החזו"א שם נראה דגדר האיסור הוא דהוי הטמנה חדשה בשבת דאסורה דכיון דאיכא תוספת הבל חשיב כהטמנה חדשה בשבת דאסורה [אמנם אכתי צ"ב מנלן לרב זירא לדמות כה"ג דעושה הטמנה חדשה לגמרי דאסרינן תוספת הבלא, לכה"ג דהיה

בגדר האיסור דאולדוי חומא

והנה בביאור גדר האיסור יש לעין דלכא' הרשב"א כתב דהו"ל כמטמין בדבר המוסיף ולא התירו אלא במיחם ע"ג המיחם ולכא' נראה דגדר הדבר הוא דהו"ל דבר המוסיף הבל אמנם צ"ב דהרשב"א לעיל דף מ' כתב שם וז"ל אבל להטמין תחת הבגדים הנתוהנים ע"ג מיחם ודאי מסתברא דאסור דהא נראין הדברים שאסור להטמין משחשיכה אפילו בתבשיל שנתבשל כ"צ ואפילו בדבר שאינו מוסיף הבל וכו' ואע"ג דקימ"ל דמותר להטמין את הצונן ואפשר דבין לשומרו מן החום ולהעמידו בצנתו ובין להפיג צנתו קצת אפ"ה ע"ג מיחם אסור דכיון שהוא נותנו ע"ג דבר חם ומטמין אפילו בדבר שאינו מוסיף ואפי' במה שהטמין בו המיחם מע"ש אסור והינו כרבה דנוהיה וכו' וכמו שפירש מורי ר"י דכל שהוא מוליד חום בדרך הטמנה ע"ג דבר חם כמטמין את הצונן ע"ג מיחם אסור וכו' ומשמעות

והנה בביאור גדר האיסור יש לעין דלכא' הרשב"א כתב דהו"ל כמטמין בדבר המוסיף ולא התירו אלא במיחם ע"ג המיחם ולכא' נראה דגדר הדבר הוא דהו"ל דבר המוסיף הבל אמנם צ"ב דהרשב"א לעיל דף מ' כתב שם וז"ל אבל להטמין תחת הבגדים הנתוהנים ע"ג מיחם ודאי מסתברא דאסור דהא נראין הדברים שאסור להטמין משחשיכה אפילו בתבשיל שנתבשל כ"צ ואפילו בדבר שאינו מוסיף הבל וכו' ואע"ג דקימ"ל דמותר להטמין את הצונן ואפשר דבין לשומרו מן החום ולהעמידו בצנתו ובין להפיג צנתו קצת אפ"ה ע"ג מיחם אסור דכיון שהוא נותנו ע"ג דבר חם ומטמין אפילו בדבר שאינו מוסיף ואפי' במה שהטמין בו המיחם מע"ש אסור והינו כרבה דנוהיה וכו' וכמו שפירש מורי ר"י דכל שהוא מוליד חום בדרך הטמנה ע"ג דבר חם כמטמין את הצונן ע"ג מיחם אסור וכו' ומשמעות הרשב"א דהאיסור הוי בשבת, וכן משמע דהוי מדין דבר שאינו מוסיף הבל דלא הותר הטמנת צונן בדבר שאינו מוסיף אלא רק בכה"ג דהוי לשמור משא"א אם איכא אולדוי חומא אסור ולכא' נפק"מ אם הוי הדין דבר המוסיף הבל או אם הוי מדין דבר שאינו מוסיף הבל נפק"מ אם מותר ביה"ש או אסור דאם הוי מדין אינו מוסיף בביה"ש שרי אמנם אם נגדיר דהאיסור הוי מדין מוסיף י"ל דיהא אסור ביה"ש

דעת השו"ע

ובשו"ע סי' רנח כתב מותר להניח מבעו"י כלי שיש בו דבר קר ע"ג קדירה חמה שאין זה כטומן בדבר המוסיף הבל ובביאור הגר"א שם כתב עי' טז' בשם ב"י וכ"כ תוס' הנ"ל בשם רבינו ברוך [וכונתם דלא חשיב מוסיף הבל כיון דמתקרב והולך] אבל בשבת אסור אע"ג דמותר להטמין את הצונן דוקא כדי שלא יצטנן או' כמ"ש וכו' וכמ"ש הר"ן בשם ר' יונה דבהטמנה מירי מדמיתי בהאי פירקא וסבור ר"ז דמותר כיון שאינו מוסיף הבל ומותר להטמין את הצונן ואסור ליה

ומבואר בדברי הגר"א דס"ל דדברי השו"ע הוי כשיטת הר"י אמנם השו"ע לא כתב דמירי בדבר המוטמן ולדברי הגר"א כתב השעה"צ דמירי בכה"ג דהוי מוטמן ובה חידש דמע"ש מותר כיון דמתקרב והולך וע"כ לא חשיב להטמנה בדבר המוסיף הבל, אמנם בשבת אסור משום דמוסיף הבלא [אמנם יש לפרש דכונת הגר"א דהשו"ע לשיטתו דהטמנה במקצת הוי הטמנה]

ובחזו"א שם כתב לישב דמוסיף הבל מחמת הקדירה לעולם אינו בכלל גזירת חכמים שהרי לעולם כשמטמין בדבר שאינו מוסיף הבל הם מוסיפים הבל ע"י הקדירה עצמה והלכך אף כשמעמיד על קדירה אחרת ג"כ מותר שלא אסרו להעמדי ב' קדירות תחת כיסוי אחד וזה שכתב הב"י ר"ל דענין אינו עושה דין מוסף הבל כאן אבל הוספת הבל של כירה שפיר הוי בכלל גזירה

חידושא דהתל"ד

המג"א כתב ואם הקדירה התחתונה עומדת ע"ג האש יש לה דין שיהוי ובתוס' שבת כתב דצ"ל מש"כ המג"א יש לה דין שיהוי הוא ט"ס וצ"ל הטמנה דהא מקרי דבר המוסיף הבל מחמת האש שתחתיה ובתה"ד כתב דדבר זה צע"ג דע"כ צ"ל דמיחם שע"ג האש הוא עצמו לא מקרי דבר המוסיף הבל דאל"כ איך מותר ליתן ע"ג לאותן הסוכרים הטמנה במקצת שמיה הטמנה אלא דבטמונה בבגדים למעלה לומר מחמת אש שתחת המיחם הבגדים שלמעלה מוסיפין הבל זה צ"ע וכו' אלא אפילו לדעת הרשב"א דאף בדמפסיק אורא בין קדירה לגפת אסור מ"מ נראה דבמיחם מפסיק גם הרשב"א מודה דמותר

בביאור דברי הרשב"א דף מ'

והנה ברשב"א לעיל דף מ' כתב וז"ל ומכלל דברים אלו מותר לתת ע"ג קדירה בשבת תבשיל שנתבשל מע"ש כל צרכו כגון פאנדיש וכיוצא בהן כדי לחממן ואפי' תהא היד סולדת בו ואע"פ שהקדירה נתונה ע"ג האש לפי שאין דרך בישול בכך וכו' אבל

אמנם יעוין במשב"ז ס"ק א' ובגר"ז דביארו דהשו"ע לא מירי במוטמן ורק דהמחבר אזיל לשיטתו דס"ל דהטמנה במקצת הוי הטמנה עוד ביארו שם דברי השו"ע באופ"א דטעם השו"ע דאסר בשבת והתיר רק מבעו"י אינו משום הטמנה אלא משום איסור בישול ודלא כהרבינו יונה אלא כשיטת התוס' והרא"ש דהנידון בסוגיא הוי משום בישול ונפק"מ גדולה דלדברי הפמ"ג והגר"ז בדבר דליכא משום בישול מותר אפי' בשבת עצמה להטמין דחשיב ככה"ג הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל וכ"כ בביאור"ל נפק"מ דלדבריהם יהא מותר גם להניח מכוסה אם לא יגיע ל"ס עי"ש וכתב שם הפמ"ג דהא דשרי בשבת וליכא משום הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל משום דהו"ל מטמין את הצונן עי"ש

ובביאור"ל הקשה ד"ה שאין הקשה דהכא נקטינן דאינו מוסיף הבל מחמת דמתקרר והולך ובסי' רנז' הכריע דבאש קטומה מיקרי מוסיף הבל וע"כ דשם חמיר מחמת שחום הכירה גדול מאוד עי"ש ולכא' צ"ע דמקטומה ודאי דאפשר לחלק דהתם כיון דאיכא גחלים א"כ אינו חשוב דמתקרר והולך ובחזו"א ס"ק יח' הקשה מדברי הטור דאסר בכירה גרופה להניח עליה בגדים [ולכא' גם בדעת הטור לכא' לא העמיד הכא כלל דמירי בהטמנה] אמנם המשנ"ב לעיל ס' רנז' ס"ק מג' הבאנו דבריו לעיל מבואר דלא ס"ל כהרבינו ברוך [אמנם לכא' בפשטות מדברי הגר"א כאן מוכח דנקטינן להלכה כרבינו ברוך]

להטמין תחת הבגדים הנתוהנים ע"ג מיחם ודאי מסתברא דאסור דהא נראין הדברים שאסור להטמין משחשיכה אפילו בתבשיל שנתבשל כ"צ ואפילו בדבר שאינו מוסיף הבל וכו' ואע"ג דקימ"ל דמותר להטמין את הצונן ואפשר דבין לשומרו מן החום ולהעמידו בצנתו ובין להפיג צנתו קצת אפ"ה ע"ג מיחם אסור דכיון שהוא נותנו ע"ג דבר חם ומטמין אפילו בדבר שאינו מוסיף ואפי' במה שהטמין בו המיחם מע"ש אסור והינו כרבה דנזהיה וכו' וכמו שפירש מורי ר"י דכל שהוא מוליד חום בדרך הטמנה ע"ג דבר חם כמטמין את הצונן ע"ג מיחם אסור וכו'

והנה משמעות הרשב"א דאסור דוקא בשבת אבל לא מע"ש וע"ז הביא דברי הר"י דכתב דאסור כל אולדי חומא ומבואר לכא' דאין הביאור בדברי הר"י דאסור משום דהוי מוסיף הבל וכלשוננו בדף מח' והוהו ליה כמטמין על גבי דבר המוסיף הבל וכן הוא ג"כ לשון הר"ן [וכן נקטנו הפמ"ג] אלא דהוי איסור חדש מדין אינו מוסיף כדברי הגר"א דאיכא איסור חדש בכל אולדי חומא וע"כ אסור דוקא בשבת ומותר בע"ש

והנה לכא' בדברי הרשב"א צ"ב א' דלכא' לפי מהאי דביאר הרשב"א גבי קופה שטמן בגפת דאסור וכתב שם הרשב"א דמירי אפי' אם היא

תלויה מ"מ אסור וא"כ הכא לכא' ג"כ צריך להיות אסור מדין קופה שטמן בה ומ"ט הוצרך הרשב"א להביא דברי הר"י ולא הביא דבריו מהסוגיא דקופה שטמן בה ב'

עוד צ"ב לשונו דכתב אבל להטמין תחת הבגדים הנתונים ע"ג המיחם ודאי מסתברא דאסור ומשמע מלשונו דכל האיסור הוא רק לתת שם דברים אחרים אבל עצם הדבר דהבגדים נתונים שם משמע דמותר, וכן ג"כ בהמשך לשונו כתב ואפילו במה שהטמין בו המיחם מע"ש אסור ומשמע דמותר להטמין כן, [והתהל"ד חידש מכח זה דאפי' לפי הרשב"א אם מפסיק קדירה שרי ע"ש בדבריו] ולכא' צ"ל ודאי דמש"כ הרשב"א להניח תחת המיחם לא מירי כלל בקדירה העומדת על האש אלא בא לומר דין חדש להניח תחת מיחם המוטמן ואינו ע"ג האש, וכן קצת יש לדיק דבתחילה דיבר על קדירה העומדת ע"ג האש וחזר לבאר מיחם ומ"ט לא המשיך בקדירה] וע"כ הטמנה א"ש דהכא א"א לאסור מדין קופה כיון דהוי מיחם לחודיה ובזה יש לומר דלא חשיב מוסיף הבל כמש"כ הב"י כיון דמתקרב והולך וע"כ גם מותר שם הטמנה כיון דהוי דבר שאינו מוסיף הבל ודו"ק

בביאור גדר האיסור דאולודי חומא

[הרחבת דברים]

ממיחם ע"ג מיחם א"ל התם אוקומי קא מוקים הכא אולודי הוא דקא מוליד וכו' והנה בביאור דברי הגמ' שיטת התוס' דהכא לא מירי

גמ' רבה ורב זירא איקלעו לבי ריש גלותא חזויה לההוא עבדא דאנח כוזא דמיא אפומא דקומקומא נזהיה רבה א"ל רב זירא מ"ש

כלל בכה"ג דהטמנה אלא בגזרת הפשר אמנם הר"ן הביא בשם הר"י דפירש דברי הגמ' דהנחת כוזא אפומא דקומקומא כדי להטמין שניהם בדבר שאינו מוסיף הוה וכגון דכיסה הקומקום מבעו"י ומותר לגלותו ולכסותו בשבת כדאיתא לקמן והיה רוצה להטמין הכוזא בשבת אפומא דקומקומא דקי"ל מותר להטמין את הצונן והוה ס"ד דר' זירא דאפילו ע"ג מיחם שרי ורבה אסר דלא התירא אלא במטמין בדבר שאינו מוסיף אבל ע"כ מים אסור מפני שתוספת חום המיחם ניכר בכיסוי ואע"פ שהוא מצד עצמו אינו מוסיף הוה ליה כמטמין בדבר המוסיף ולא התיר אלא במיחם ע"ג מיחם דוקא שאין חום התחתון ניכר בעליון שאינו אלא משמר חומו עכ"ל

והנה בפשטות דברי הר"י לכא' נראה דטעם האיסור הוי משום דגם כה"ג חשיב כדבר המוסיף הבל דגם ע"י דקדירה גורמת חום לחברתה חשיב לדבר המוסיף הבל, אמנם ברשב"א לעיל דף מ' מדויק דאסור דוקא משחשיכה ומע"ש מותר, וכן נקטו הגר"א והמשנ"ב והחזו"א דכל יסוד האיסור דרבינו יונה הוי דוקא בשבת ולא בע"ש ולכא' הדברים צ"ב דמ"ש ער"ש משבת

והנה עוד צ"ב בדבר הר"י דלכא' כיון דמירי בשבת א"כ מהו פירכת הגמ' מ"ש מממיחם ע"ג מיחם הרי אסור להטמין מיחם ע"ג מיחם בשבת מדין הטמנה בשבת דאסורה אפי' בדבר שאינו מוסיף הבל ובמשנ"ב ס' שיח' בשעה"צ עה' חידש יסוד חדש מדברי הר"י הנ"ל דאם הטמין בדבר שאינו מוסיף הבל מע"ש מותר

לגלותו ולהוסיף קדירה חדשה כיון דעיקר ההטמנה היתה מבעו"י מותר להניח אגב זה קדירה אחריתי

והנה לדבריו ביאור הדברים דמיחם ע"ג מיחם שרי כיון דליכא הכא הטמנה חדשה [וכן משמע בדבר התוס' רא"ש לקמן דף נא' דמיחם ע"ג מיחם שרי אם אחד היה מוטמן מע"ש וכדברי המשנ"ב] וע"כ ס"ל לרב זירא להתיר וחדש רבה דמ"מ כיון דאיכא אולדוי חומא ע"כ אסור

ובחו"ב הקשה לדברי המשנ"ב לכא' צ"ב מ"ט ביאר הר"ן דס"ד דרב זירא להתיר הוי מחמת דמותר להטמין את הצונן דלכא' גם בלא הדין דמותר להטמין את הצונן לכא' מותר מחמת דליכא הטמנה חדשה וע"כ שרי להטמין בדבר שאינו מוסיף, לולי חידוש אדרבה דאוסופי הבלא שרי

ובחו"א בספר וגם במכתבים חלק על דבריו וכתב דודאי ליכא היתר להטמין ע"ג דבר שהיה מוטמן מע"ש, וכתב לבאר דברי הר"י דמיחם ע"ג מיחם דמותר להטמין הינו בכה"ג דהוי מוטמן מע"ש, אמנם צ"ב דא"כ מאי מיתי ממיחם ע"ג מיחם וכתב במכתבים וז"ל ואע"ג דמע"ש קדירה ע"ג קדירה מקרי הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, מ"מ בשבת דכל הטמנה אסורה, זה שנותן קדירה ע"ג קדירה מקרי מעין הטמנה בשבת, כיון שהו אחדש הוספת הבל ע"י השתתפותם של ב' הקדירות עכ"ל

וביאור דבריו דקושית ר"ז הוי על דברי רבה דחידש דאפי' בכה"ג דמשום הטמנה בדבר

שאינו מוסיף הבל ליכא איסורא כיון דהוי צונן מ"מ אסור כיון דאיכא הכא אולודי חומא, דא"כ לדבריו ה"ה דמיחם ע"ג מיחם ג"כ צריך להיות אסור כיון דאיכא הכא תוספת חום חדשה וע"ז משני בגמ' דגבי מיחם הוי רק לאוקמי משא"כ צונן ע"ג חם הוי אולודי ואסור ודו"ק

[והנה לדברי החזו"א גדר הדברים דיסוד האיסור להטמין באולדי חומא כיון דאיכא הכא הטמנה מחודשת בשבת, וע"ז הקשה דא"כ גם גבי מים ע"ג מיחם כיון דאיכא תוספת הבל א"כ יחשב להטמנה מחודשת, אמנם לכא' אכתי היה מקום לחלק דמ"מ גבי מיחם ע"ג מיחם ליכא הטמנה חדשה לגמרי משא"כ כשמניח צונן איכא הטמנה מחודשת לגמרי וצ"ב]

והנה לכא' לדברי החזו"א לכא' גדר הדברים הוא, וכן לכא' נראה בדברי הגר"ז במהדו"ב דיסוד האיסור באולודי הבלא הוא דכל ההיתר דצונן הוי רק בכה"ג דליכא תוספת הבל משא"כ כשאיכא תוספת הבל הוי הטמנה מחודשת וע"כ בכה"ג הוי הטמנה בשבת האסורה

[וביתר ביאור לכא' הגדר לדבריהם דבאמת גם צונן צריך להיות אסור להטמין בשבת ורק צונן מותר כיון דלא חשיב להטמנה כלל כיון דליכא בזה כלל משמעות דהטמנה, משא"כ בכה"ג דמחממו שוב חשיב להטמנה ולכא' אסור כמו דכל הטמנה אסורה בשבת מחדש] אמנם לכא' נראה דאין הביאור כנ"ל

א' דיעוין בלשון הרשב"א דהביא דברי הר"י וז"ל ורבה אסר דלא התירו להטמין את הצונן אלא בדבר שאינו מוסיף הבל אבל על גבי מיחם אסרו מפני שתוספת חום המיחם ניכר בו והוה ליה,, כמטמין ע"ג דבר המוסיף הבל" ומבואר לכא' בראשונים דיסוד האיסור דחשיב כהטמנה בדבר המוסיף הבל

ב' וכן הגר"א בסי' רנז ס"ו כתב בדברי השו"ע דכתב בדבר המוסיף הבל אפי' להטמין צונן גמור מבעו"י נמי אסור כתב הגר"א דהמקור מדברי הר"י דאסור להטמין צונן בשבת ואם נימא דהכא האיסור מדין דבר שאינו מוסיף הבל ורק דהוי הטמנה חדשה מחמת הא דמוסיף חום א"כ לכא' ודאי דמע"ש לא שיכא זאות כלל [ובאמת לכא' מקור דברי הגר"א הוא מדברי הרשב"א דביאר בטעם האיסור משום דהוי ליה כמטמין ע"ג דבר המוסיף הבל ומבואר דליכא התירא דצונן בדבר המוסיף הבל]

ובאמת דברי הגר"א בלא"ה קשים דהרי ע"כ דברי הר"י אינם מדין מוסיף הבל דהרי בע"ש מותר ואם היה מוסיף הבל א"כ גם מע"ש לכא' צריך להיות אסור ובביאורו"ל שם כבר עמד בזה וכתב שם אלא הכונה דמשום שמוליד חם בדבר הקר שויהו רבנן לענין זה כמוסיף הבל עי"ש

ועכ"פ מבואר בדברי הגר"א דיסוד האיסור דהאי הטמנה הוי מדין דבר המוסיף הבל ג' וכן עוד כתבנו לקמן להוכיח דהרמב"ן לקמן דף נא' כתב דהטעם דמותר להטמין את הצונן כיון דאינו דרך הטמנה דכל דרך הטמנה הוי רק

בכ"ר שנשאר בחומו, וצ"ב א"כ לכא' הכא ודאי ג"כ אינו דרך הטמנה לפי דברי הרמב"ן דהכא ודאי ג"כ אינו בכ"ר דמצטמק בבישולו, וא"כ מ"ט אסור מאי אכפת לן באוסופי הבלא הרי כל יסוד האיסור הוי רק בדרך הטמנתו, וע"כ צ"ל דכל דמתירים שלא כדרך הטמנתו הוי רק לענין דליכא איסורא משום הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, משא"כ בכה"ג דאיכא אוסופי חומא א"כ אסור מדין דבר המוסיף הבל, וזהו אסור גם בצונן כמש"כ הרמב"ן דכל התירא דצונן הוי רק לענין הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל ודו"ק אמנם לכא' צ"ב דכיון דנתבאר דיסוד הדברים משום דהוי ליה כמטמין בדבר המוסיף הבל א"כ מ"ט מע"ש שרי דברשב"א דף מ' משמע דכל יסוד האיסור הוא רק בשבת ולא מע"ש ולכא' מבואר בראשונים ובגר"א דגדר הדברים הוא דבאמת חלוק ע"ש משבת דלענין שבת נידון כדבר המוסיף הבל, משא"כ לענין ע"ש אינו נידון כדבר המוסיף הבל, אמנם צ"ב הדברים דמ"ש שבת מע"ש

בגדר איסור הטמנה

ובביאור הדבר דהנה יש לחקור באיסור הטמנה האם האיסור הוא משום המצב דהדבר מוטמן או דהאיסור הוא משום המעשה דאיכא מעשה הטמנה, ונפק"מ אם יטמינו קוף או ע"י רוח אם יהא צריך להורידו או לו והנה הביאו מדברי הפמ"ג בס"ק ו' דכתב דאפי' הטמין קדם חצות בבוקר מ"מ עביד איסור כשמששהה בהטמנה זו על שבת ואינו

מסלק משחשיכה ונראה דס"ל דהאיסור הוא במצב דההטמנה [נס"ל להפמ"ג דבבוקר ליכא בזה משום מעשה דבע"ש י"ל דאכתי אסור מחמת המעשה אמנם בבוקר ליכא לומר מחמת המעשה, וסמך לזה מצאנו בראשונים ריש כירה דהקשה מאיזה זמן חזרה אסורה וכתבו דפשיטא דאם נתנו בשחרית שרי ודו"ק]

ולפי"ז י"ל דע"כ חלוק ע"ש משבת דבע"ש האיסור הוא מחמת המצב, אמנם בשבת גופיה י"ל דאיכא איסורא גם במעשה ההטמנה בעצמותו, די"ל דבשבת איכא איסור נוסף מלבד האיסור של שבת דגם המעשה בעצמותו הוא אסור,

ולפי"ז י"ל דלענין הטמנה ע"ג מיחם י"ל כיון דבאמת הדבר הולך ומתקרב א"כ ליכא הטמנה מחמת המצב בעצמותו כיון דהולך ומתקרב, אמנם אכתי י"ל דמ"מ מעשה הטמנה איכא הכא דמטמין בדבר דגורם תוספת הבל, וע"כ י"ל דבזה חלוק ע"ש משבת דבע"ש דהאיסור הוא מחמת המצב א"כ ע"ג קדירה לא חשיב לדבר המוסיף הבל, משא"כ בשבת אע"ג דלא חשיב דבר המוסיף הבל מחמת עצמותו מ"מ חשב למעשה הטמנה בדבר המוסיף הבל כיון דע"י האי הטמנה גורם תוספת הבל וע"כ לענין שבת חשיב מוסיף הבל, וע"כ כתב ס"ל להרבינו יונה דכה"ג דהולך ומתקרב חלוק ע"ש משבת, דלענין שבת דיננין ליה כהטמנה בדבר המוסיף הבל, ולענין ע"ש נידון כדבר שאינו מוסיף הבל, וע"כ כל האיסור דאולודי חומא הוא רק בשבת ולא בע"ש, אע"ג דבשבת יסוד האיסור הוא משום מוסיף הבל ודו"ק

ולכא' נראה דאיכא כמה נפק'מ אם יסוד האיסור הוא מחמת דבר המוסיף הבל או מחמת דבר שאינו מוסיף הבל

א' לענין ביה"ש דאם נימא כהצד הא' דכל הדין הוא מדין דבר שאינו מוסיף הבל א"כ לכא' בביה"ש יהא מותר אולדי חומא דיסוד איסורו הוא מחמת דבר שאינו מוסיף הבל, משא"כ אם גדר האיסור הוא מחמת מוסיף הבל יהא אסור בביה"ש

ב' עוד נפק'מ לדעת הגר"ז דס"ל דגם למאן דס"ל דהטמנה במקצת שמיה הטמנה מ"מ זהו דוקא בדבר המוסיף הבל משא"כ בדבר שאינו מוסיף הבל מותר הטמנה במקצת, וי"ל נפק'מ דיהא מותר לדעת הגר"ז אולדודי חומא בהטמנה במקצת, משא"כ לדעת הגר"א יהא אסור

ג' עוד נפק'מ דהנה יש לדון באיסור להטמין בדבר שאינו מוסיף הבל אם האיסור הוא במצב או במעשה, דלעיל הבאנו דברי הפמ"ג בדבר המוסיף האיסור הוא במצב, אמנם בדבר שאינו מוסיף י"ל דהאיסור הוא במעשה, וכן לכא' נראה א' כיון דהאיסור הוא שמא ירתיח א"כ מסתברא דתליא במעשה ב' וכן נראה להביא ראיה מדברי המשנ"ב דהבאנו לעיל דכתב דאם מיחם מוטמן מע"ש מותר להוסיף עוד מיחם חדש, ולכא' מסתבר הדברים דאם האיסור היה מחמת המצב דההטמנה א"כ לכא' מאי אכפת לן דאיכא קדירה מע"ש, ולכא' נראה דס"ל דהאיסור הוא מחמת המעשה הטמנה, וע"כ חידש דכיון דבא להטמין דבר דהיה כבר מוטמן א"כ לא חשיב מעשה הטמנה

חדש ושרי, וכ"כ בחוט השני בדבר שאינו מוסיף הבל האיסור הוא משום המעשה ולא מחמת המצב

ונפק'מ אם קוף או נכרי יטמינו בדבר שאינו מוסיף הבל לא יהא איסור דכל האיסור הוא רק במעשה, ולפי"ז נפק'מ ג"כ הכא אם יניח דבר צונן ע"כ מיחם ע"י נכרי או קוף, דתליא בהנ"ל דאם האיסור הוא מחמת דהוי הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל וכדברי החזו"א א"כ ע"י קוף או ע"י הרוח מותר, משא"כ אם האיסור הוא מחמת דבר המוסיף הבל כמבואר בלשון הראשונים ונתבאר בדברי הפמ"ג דהאיסור הוא במצב י"ל דיהא אסור אפי' ע"י קוף או נכרי ודו"ק

ד' עוד לכא' נפק'מ דהרשב"א בדף מ' בסוף דבריו כתב ומ"מ להטיל עליה כלי לשומרה מן העכברים או שלא תתלכלך בעפרורית שרי, שאין זה כמטמין להכם אלא כשומר וכנותן כיסוי ע"ג קדרה וכ"ש אם הכלי שמוטל עליה רחב שלא יגע בה שאין זה הטמנה עכ"ל ומבואר ברשב"א דמותר לתת כיסוי לשומרו מן העכברים ככה"ג דידן דהוי ע"ג מיחם, אמנם יש לדון אם גם בדבר המוסיף הבל יהא מותר לתת כיסוי לשומרו מן העכברים דאם נימא דהאיסור הכא מדין דבר שאינו מוסיף הבל א"כ לכא' לא נוכל ללמוד מכאן להתיר, אמנם אם נימא דיסוד האיסור הכא הוא משום דהוי דבר המוסיף הבל א"כ יהא מוכח מכאן דגם בדבר המוסיף הבל מותר אם נתנו כדי לשמור מן העכברים, ועין במנחת שלמה ח"ב לד' דדן בזה שם אם גם בדבר

המוסיף הבל איכא להאי התיירא וכתב דמדבריי
הרשב"א משמע דגם בדבר המוסיף הבל איכא
להאי התיירא עי"ש] אמנם כנראה כונת דבריו
דס"ל דדבריי הרשב"א אירי במיחם הנתון ע"ג

האש וכדבריי התהל"ד ודו"ק] אמנם לדידן אם
ננקוט דיסוד האיסור הוא מחמת דבר המוסיף
הבל א"כ לכא' מבואר עכ"פ דדבר המוסיף
הבל אסור

גמ' דף נא

א' כסהו ונתגלה מותר לכסותו ובמתני' לעיל
מח' וחכ"א נוטל ומחזיר ומבואר דמותר בין
להחליף את הכיסוי בין ליטול הקדירה ואח"כ
להחזירה לאותו מקום ולהטמינה
והנה לעיל לענין חזרה מבואר דמותר דוקא אם
דעתו להחזיר ועודה בידו משא"כ הניחו ע"ג
קרקע אסור, ווי"ל לענין הטמנה האם בעינן
לכל הנך תנאים או לאו, והב"ח בסע' ד' כתב
דאם נטלו ע"מ שלא להחזירו אסור אפי' נטלו
משחשיכה ומבואר דס"ל דאם אין דעתו
להחזיר אסור, והא"ר ס"ק ט' הביא מהלח"מ
דכתב דאם הניחו ע"ג קרקע אסור, ובמאירי
כתב הכא ויראה לומר אף בהניח ע"ג קרקע
ואע"פ שבפ' כירה אמרו דוקא בעודה בידו
אבל הניחה ע"ג קרקע אסור לא נאמר אלא
בהחזרה ע"ג כירה או בדבר המוסיף עכ"ל
והנה צ"ב מש"כ בדבר המוסיף הבל הרי
בדבר המוסיף הבל אסור אפי' מע"ש וצ"ב]
וכן הוא לכא' בפשטות השמטת הפוסקים דלא
הזכירו התנאים הנ"ל, ולכא' צ"ל דהביאור
הוא דחלוק ענין חזרה מהטמנה דאע"ג
דבתרויהו הגדר הוא דהטמנה חדשה אסורה
והמשך מותר, מ"מ וי"ל דלענין חזרה דהתם
האיסור הוא מאי דהוי מיחזי כמבשל א"כ וי"ל

דאנו צריכים פעולה חיובית דלא יהא בזה
מיחזי כמבשל, משא"כ לענין הטמנה וי"ל דאין
צריכים המשך חיובי אלא כל זמן דבמציאות
הוי המשך ג"כ אסור [ואפ' לדעת
הרעק"א די"ל דלא בעינן בחיוב מ"מ וי"ל
דבעינן יכולת לדונו כהמשך, משא"כ לענין
הטמנה וי"ל דלעולם כ"ז דבמציאות אינו
הטמנה חדשה שוב שרי דכל האיסור תליא
במציאות אם הוי הטמנה חדשה או לאו ודו"ק]

ב' ובמתני' לעיל דף מט' ר"א בן עזריה אומר
קופה מטה על צדה ונוטל שמא יטול ואינו
יכול להחזיר, וברש"י ובראשונים מבואר דלא
יכול להחזיר מחמת איסור מוקצה, אמנם
הרמב"ם בפיהמ"ש פירש דאין הטעם משום
איסור מוקצה אלא הטעם הוא משום כי מקומו
נפסד ורפה ותצטרך הקדירה לעשות לעצמו
במקום בתבן כשמחזיר אותה ונמצא כמי
שטומן בשבת וכו' וכן הוא בשו"ע ס' ד' וי"א
שאפילו טמן בדבר שמותר לטלטל אם
נתקלקלה הגומא לא יחזיר מפשני שתצטרך
הקדירה לעשות לעצה מקום ונמצא כמי
שטומן בשבת וברעק"א הקשה קשה
לי הא לא גרע מהטמנה להטמנה דמותר

כדלעיל סי' רנז' ד' וצ"ע [ובחוט השני כתב בביאור דעת הרמב"ם דכדי לראותו בתורת המשך ההטמנה הקודמת בעינין או דהקדירה תשאר במקומה ורק מחליף את הסדינים דכה"ג חזינן זאות בתורת המשך, או להיפך דמקום ההטמנה נשאר ורק דמחליף את הקדירה משא"כ אם מחליף תרויהו בכה"ג אסור, דרק בכה"ג דלא נשאר לא הקדירה במקומה ולא המטמין במקומה דרק בכה"ג לא הוי המשך ואסור ודו"ק]

ג' פינה ממיחם למיחם שרי השתא אקורי קא מקיר ליה ארתוחי קא מרתח לה, ורש"י פירש לעיל מותר להטמין את הצונן מפני החמה שלא יחמו וכו' ומבואר בשיטת רש"י דכל התירא דצונן הוי רק כיון דאינו מטמינו כלל לצורך חום אלא אדרבה לצורך דיתקרר, ולפי רש"י צ"ל דמאי דפינה ממיחם למיחם שרי אע"ג דהכא ודאי מטמינו לצורך חום, מ"מ כיון דעשה מעשה לקררו א"כ שוב איכא גילוי דעתא דלא אתי לחתוי ובכה"ג דאיכא גילוי דעת שרי טפי מצונן גופיה וברמב"ן ד"ה אמר רב יודא פליג וס"ל דצונן מותר אפי' כדי לחממו כדי שלא יצטנן יותר או שתפיג צינתו קצת וכו' וכן משמע מבריתא לקמן דכיון דשרינן פינן ממיחם למיחם כ"ש בצונן דלא אסרו אלא בחמין ובמיחם ראשון שהוא מצטמק בחמום שלו ודרך הטמנה בכך ומבואר דגדר הדבר דהתירו צונן כיון דכל יסוד האיסור הוא דוקא בכלי ראשון דהוי דרך הטמנה דרך בכה"ג אסור משא"כ אם אינו

בחוזק דכלי ראשון שוב לא הוי דרך הטמנה ושרי

[ולעיל הוכחנו דלדבריו דגדר הדבר דכל איסור הטמנה נאמר רק בכה"ג דהוי ככ"ר ודאי צ"ב דברי הר"י לעיל דף מח גבי סוגיא דכוזא דאם מוסיף הבל אסרו אפי' בכה"ג דהוי צונן, דלכא 'ברמב"ן מבואר דכל יסוד הדבר הוא דדוקא דרך הטמנה ובכלי ראשון אסור ובלא"ה לא הוי דרך הטמנה וא"כ לכא' גם בכה"ג דהוי הוספת חום א"כ לכא' ג"כ יהא מותר כיון דאינו דרך הטמנה וע"כ צ"ל דגדר הדבר דאסור שם בכה"ג דאיכא אוסופי הבלא הוא מחמת דחשיב כדבר המוסיף הבל א"ש ד"ל דהתם כיון דמתחמם יותר חשיב למוסיף הבל ודו"ק]

ובמשנ"ב ס"ק כח כתב ואפילו בכ"ר אם נתקרה עד שאין היד סולדת בו ג"כ נראה דשרי להטמינו אם הוא במקום הצורך ובשהע"צ ס"ק כט' כתב מ"מ נראה דאין להחמרי בזה אם הוא במקום הצורך דיש לסמוך אדעת המחבר דס"ל דכיון שנצטנן קצת מחמימותו שאין הי"ס בו חשוב כצונן ולאפוקי מהרמ"א דאם לא נצטנן לגמרי לא חשיב כצונן ולפי"ז אפשר דאין להקל ג"כ לענין הטמנה עי"ש,

ולכא' הדברים תמוהים מאי תליא במח' הרמ"א והשו"ע הרי הרמ"א והשו"ע נחלקו אם איכא בזה משום בישול או לאו, וענין חמין וצונן אינו תליא בדין בישול דהרי חזינן דכ"ש י"ס אינו מבשל ומ"מ חשיב לצונן דמותר להטמינו, וא"כ ה"ה הכא אפי' לדברי הרמ"א דפחות מ"ס ג"כ אין בו משום בישול מ"מ

ודאי י"ל דחשיב לצונן, ויהא מותר להטמינו, ועוד דלכא' הדברים צ"ע בסברא דכ"ש דהי"ס בו יהא מותר להטמינו וכ"ר דאין הי"ס בו יהא אסור [ובפרט לפי מאי דביאר הרמב"ן דהגדר הוא דכל האיסור הוא רק בכ"ר ד,,מצמטק בחמום שלו" א"כ לכא' ודאי צריך להיות דשרי וצ"ע

ולכא' נראה ודאי דאין כונת השעה"צ לתלות זאת בדין בישול דאם יש בו בישול חשיב לחמין, ואם אין בו בישול חשיב לצונן, דזהו ודאי כמו דהוכחנו דבכ"ש די"ס ליכא בזה משום בישול ומ"מ חשיב לצונן, אלא ס"ל לשהע"צ דדינא דהרמ"א והשו"ע דנחלקו אם איכא בזה בישול או לאו פליגי בזה גופא אם אית ליה שם חמין עדין או לאו, דלכו"ע הדין דמפקיע את הבישול זהו בזה דלית לזה שם חמין, ורק דפליגי השו"ע והרמ"א עד אימתי יש לזה שם חמין דלדברי השו"ע כ"ז דהי"ס ולדברי הרמ"א אפי' פחות מי"ס, וע"כ ס"ל לשהע"צ לתלות דה"ה הכא תליא בהאי פלוגתא עד אימתי חשיב לשם חמין , אמנם אכתי הדברים צ"ע בסברא דאיך שיך לומר דחמין י"ס בכ"ש חשיב לצונן ואין י"ס בכ"ר יחשב לחמין וצ"ע

גמ' דף נא'

ואין מרזקין לא את השלג ולא את הברד בשבת בשביל שיזובו מימיו וכתב רש"י משום דקא מוליד בשבת ודאמ למלאכה שבורא המים האלו אבל נותן לתוך הכוס של יין בימות החמה,, כדי לצנן" ואע"פ שנימוח מאיליו ואינו חושש והנה מבואר ברש"י דהאיסור הוא משום דדמי למלאכה, ויל"ע במש"כ כדי לצנן דמשמעות דבריו דדוקא בכה"ג דעושה כדי לצנן המים, אבל אם יניח אפי' בתוך מים כדי דימוחו יהא אסור ויל"ע,

וברמב"ן כתב פ' רש"י וכו' ובתוספתא תני אבל מרסוק הוא לתוך הקערה ונראה דמשום סרך מלאכה נגעו בה הא אלו הניחן בחמה ונפשרו ואפי' כנגד המדורה מותרן הן דלאו נולד הוא, ולא דמי למשקין שזבו משום דהינו בעודן קרושין נמי תורת משקין עליהן לכל דבר. [ויל"ע לדברי הרמב"ן דכתב דאינו כמשקין שזבו, משום דגם מעיקרא הוי עליהו תורת משקין, וצ"ב א"כ מ"ט איכא בהו סרך מלאכה דמ"ש מפירות דלא בני סחיטה דמותר לסוחטם וליכא בהו סרך מלאכה כיון דמעיקרא אוכל והשתא אוכל, א"כ לכא' ג"כ הוי קודם משקין ועכשיו ג"כ הוי משקין וצ"ב]

וברשב"א כתב ולי נראה דמשום גזירת סחיטה דפירות העומדין למשקה נגעו בה, מפני שהברד והשלג למימהן הן עומדין ולפיכך לתת לתוך הכוס מותר שאינו נראה כסוחט, ועוד הקלו בו לרסק בתוך הכוס כפירות לדאו בני סחיטה, והתירו לרסק אפי' ביד לתוך הכוס

כדתני בתוספתא אבל מרסק הוא לתוך הקערה וכו'

ובסי' שיח' טז' כתב מותר ליתן אינפדא"ה כנגד האש במקום שהי"ס ואע"פ שהשומן שבה שנקרש חוזר ונימוח, וכ"ש קדירה שיש בה רוטב שנקרש שכשהשומן נימוח אינו בעין דשרי וכתב בביאור הגר"א דאף לפירוש רש"י משום נולד מותר כמש"כ אבל נותן לתוך וכו' ויש מחמירין דסבירא להו כפירוש רש"י אף בקדירה משום שהשומן צף והוא בעין ומבואר דדעת הגר"א ברש"י דאסור משום נולד בכה"ג דהוי בעצמו ודו"ק

ובמג"א סי' שיח' ס"ק מב' כתב ונראה לי דמותר ליתן בתוך הפשטיד"א קודם שהוסק התנור כמו כמש"כ ס' סי' רנג' דאפי' בנותן קדירה קודם שהוסק פטור אבל אסור וכ"ש הכא דיש מתירין ליתן אפי' אחר שהוסק, לכל הפחות יש להתיר קודם שהוסק וכו', ויל"ע אם כונתו להתיר קודם ההיסק משום דינא דנולד וצ"ב מאי שיכא בדינא דנולד נפק"מ אם הוי קודם ההיסק או לאחר ההיסק, וכן הקשה בפמ"ג או כונתו לדון משום בישול להתיר קודם ההיסק וכונתו לפי"ז למח' אם יש בישא"ב בלח, אמנם צ"ב דבס"ק לט' הכריע דשומן נידון כיבש

ובמרדכי ס' שלא כתב וראבי"ה כתב דמותר לשבר הברד כדי ליקח המים המונחין תחתיו דגדולה מזו אמרו פרק חבית דמתיז ראשו בסוף ותנן שובר אדם את החבית ובשו"ע סי' שכ' ס' י הביא את ההלכה דמותר וכתב שם בביאור הגר"א דלא אסרו אלא כדי שיזובו

מימיו אבל בלא"ה שרי ונפק"מ דלכא' גם
בכה"ג דלא יהא כאן ההיתר דהתם ג"כ יהא
שרי דכל האיסור הוא רק כדי שיזובו מימיו

גמ' דף מח' רב חסדא שרי לאהדורי אודרא לבי
סדיא בשבת ל"ק הא בחדתי הא בעתקי וכתב
רש"י בחדתי שלא היו מעולם לתוכו אסרו
דהשתא עביד ליה מנא וכתב הר"ן
וכי מפרקינן הא בחדתי לאו חדתי ממש אלא
שלא עמדו בתוך כר זה אבל עמדו בתוך כר
אחר יש בחזרתן משום,,עושה כלי" דאי חדתי
ממש מאי איריא לתת לתוך הכר דאסור אפי'
בטלטול נמי אסירי אלא ודאי כדאמר' עכ"ל
וכן במשנ"ב שם' ס"ק לב' כתב לאותו הכסת
דכיון דכבר היו שם אין בזה משום תיקון מנא
אך שיזהר שלא יתפור, ומבואר מלשונו דדוקא
בהאי כר דהיו שם מותר להחזיר
[ופוסקי זמנינו דנו האם בדבר דרגילים לפרקו
ולהחזירו מחדש כל פעם, האם בכה"ג ג"כ
איכא איסורא בפעם ראשונה או דכל כה"ג
דרגילים לפרקו א"כ אין ביצירתו משום עשית
כלי מחדש ויל"ע]

וברמב"ם פכב' הכג' כתב והתופר מאבות
מלאכות לפיכך אסור למלאות הכא והכסת
החדשים במוכין גזירה שמא יתפור אבל מוכין
שנשרו מן הכר או מן הכסת מחזירין אותן
בשבת עכ"ל ומבואר ברמב"ם דהוי גזירה
שמא יתפור ולא כרש"י משום מתקן מנא
ובתוס' ד"ה הא בחדתי כתבו וז"ל אומר ר"י
שאם ניתקו חוטי הסרבל אם הנקב רחב ויכול
להכניסם בלא טורח שרי כיון דעתיקי, ובשו"ע

סי' שיז' סעי' ב' כתב נשמטה לו רצועת מנעל
וסנדל או שנשמט רוב הרגל מותר להחזר
הרצועות למקומם ובלבד שלא יקשור וברמ"א
כתב ודוקא שיכול להחזירו בלא טורח אבל אם
צריך טורח לזה אסרו דחישנין שמא יקשור
עכ"ל ובט"ז ס"ק ד' תמה דאפי' בלא טורח
ג"כ יש לחוש שמא יקשור וכתב והא דנקטי
התוס' דבעינן שלא יהא טורח, לאו משום
חשש שמא יתקע, אלא משום דאם יש בו טורח
הוא כמתקן מנא, וכמש"כ המרדכי [וצינו שם
למרדכי דצריך נקב מתוקן ואז שרי ולא מיתסר
משום מתקן מנא] ולכא' הביאור בדבר הוא
דכל כה"ג דאיכא טורח חשיב כנתינה בתחילה
וע"כ איכא משום מתקן מנא

סוגית הפותח בית הצואר

גמ' הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת וכתב רש"י של חלוק לכתחילה חייב חטאת דהשתא קא משוי ליה מנא וחייב משום מכה בפטיש ופרכינן בגמ' מתקיף לה רב כהנא מה בין זו למגופת חבית א"ל רבא זה חיבור וזה אינו חיבור וכתב רש"י מגופה אינה מן החבית עצמו ואע"פ שדבוקה בו אינו חשוב חיבור שהרי לינטל עומדת אבל הבגד כשנארג כולו חיבור עכ"ל ולכא' בפשוטו כונת רש"י כיון דהוי דבר נפרד מהבית ועומד לינטל ע"כ ע"י ב' הסברות יחדו שוב לא חשיב לחיבור וע"כ לא משוי ליה מנא דגם מקודם הוי מנא, משא"כ בגד הוי כולו חיבור ולכא' עיקר הטעם הוא משום דהוי מגופו

והנה בראשונים במכות יעוין ברמב"ן ובריטב"א שם דיקו מדברי רש"י דמירי בכה"ג דפותח בפעם הראשונה, והנה יל"ע לפי"ז דמ"ט הוצרך רש"י לומר דמגופה אינה מן החבית עצמה לכא' אפי' אם הוי מהחבית גופא מ"מ כיון דאינו בפעם הראשונה כיון דהחבית היתה חבית לפני דסגרו אותה א"כ שוב אינו חיבור, וצ"ע

וברמב"ן ובריטב"א שם כתבו בשם הר"ת דמירי שכבר יש פתח לאותו חלוק אלא סגור שדרך תופרי בגדים להעביר חוט משפה לשפה ונמצא בית הצואר סגור, והוא מכניס ראשו שבו החוט נפסק ובית הצואר נפתח והפותחו בשבת מתקן כלי הוא וחייב, ואקשינן דרב כהנא מה בין זה למגופת החבית דהא התם לא מיקרי מתקן כלי ופטור כיון דהא אית ליה פה

לחבית מעיקרא, ופריק התם אינו חבור אבל הכא חבור וכין שכן נמצא הפותח כעושה פה לכתחילה ולפיכך הוא חייב חטאת, ובריטב"א כתב ופריק זה של בית הצואר חיבור דתפירת החוט או הבגד שבאמציעתו חיבור גמור הוא לענין כלאים ולכל דבר טזה של מגופה אינו חיבור וכפתוחה ועמודת היא ולהכי שרי לכתחילה

דכונת הגמ' לחלק דהדבקת המגופה אינה חיבור, וע"כ כל הזמן חשוב לפתוח, משא"כ תפירה הוי חיבור וע"כ כיון דחשיב לחיבור וע"כ כשפותח הוי מתקן מנא, ולדבריהם לכא' ליכא חילוק אם הוי חיבור בגוף הדבר או דהוי חיבור לדבר אחר, אלא עיקר החילוק הוא בין הדבקה לתפירה ודו"ק,

[והנה לכא' לדברי הראשונים דמבואר דלא חשיב חיבור ע"י הדבקה לכא' צ"ב דשיטת הרמב"ם דע"י הדבקה חשיב לתופר, וא"כ מבואר לכא' דהדבקה חשיב לחיבור וצ"ב

ועוד לכא' מבואר בכל הנך ראשונים דס"ל דתפירה לזמן חשיבה לחיבור, דאע"ג דתופרו ע"מ לפתוח אח"כ מ"מ הוי חיבור, וא"כ לכא' יהא בזה איסור דקורע [וכן יעוין בר"י דהביאו הב"י דכתב כדבר הראשונים וכתב ע"ז הב"י דהוי כדברי הראשונים האוסרים תפירה לזמן והראב"י"ה התיר ע"ש ודו"ק]

מנא הא מילתא דאמור רבנן כל המחובר לו הרי הוא כמוהו כתב הרמב"ן דאשלל של

כובסין ואמקל שעשאה יד לקרדום קאי ד"מ
 היא אבל לרבנן אינו חיבור כלל, ולא נראה לי
 כן אלא אשלל של כובסין בלחוד קאי, והכי קא
 אמרינן ודאי האי חבור דאמר שלל של כובסין
 מדרבנן בעלמא הוא דהא קתני אין חיבור
 להזאה, ונהי דמדרבנן הוא אפילו הכי לר"ש
 טהור גמור הוא דלא מיבעיא האי שסופו להיות
 ניתר אלא אפי' אי הוי חיבור גמור כה"ג ר"ש
 מטהר דפלגותיהו דר"ש ורבנן לאו בחבור
 ולא חבור שיכא דבית הפך ובית התבלין ובית
 הנרי מחוברין הם עם הכירה וכלי אחד לגמרי
 הוא שחברו היוצר מתחילה וחלקן לחלקים
 הללו ובין ר"מ ובין ר"ש מודו דמדאורייתא עם
 נטמא זה לא נטמא זה דכלים חלוקים לגמרי
 אלא דלר"מ גזרו בהו רבנן וכו' אבל למקל
 שעשאו יד לקרדום אינו ענין כלל משום
 דלכשתמצא לומר חבור כלי אחד הוא ולכו"ע
 טמא וכו'

והנה מבואר שיטת הר"ן דס"ל דיסוד
 הפלוגתא דר"מ ור"ש הוי בכה"ג דאיכא ב'
 כלים שונים המחוברים יחדו בחיבור גמור,
 דמדאורייתא אע"ג דמחוברים כיון דהוי ב'
 כלים בעצמותם לא מהני החיבור ביניהו דמ"מ
 הוי ב' כלים, ומדרבנן לר"מ הוי חיבור ולר"ש
 אינו חיבור ויסוד המח' אם מהני החיבור או
 לאו דלכו"ע איכא חיבור והנידון אם מהני
 החיבור, משא"כ מקל שעשאה קרדום
 שם לכו"ע הוי החיבור לחיבור כיון דע"י
 החיבור הוי בעצמותו כלי אחד והתם לכו"ע
 מהני החיבור

אמנם הריטב"א כתב דלא כהר"ן וכתב פ' סתם
 כירותיהם היו של חרס והיו מטלטלין ועושם
 להם לתשמישם בית הפך ובית התבלין
 ומחברים אותה לכירה בטיט כל דהו שאלו היו
 הכל עשוי כלי אחד מתחילתו אין זה ענין
 לשלל של כובסים אלא ודאי כדאמרן. ולכא'
 מבואר מהריטב"א דכל הנידון הוא מחמת
 דאינו חיבור גמור דהוי בחיבור שאינו גמור
 כמו בשלל של כובסים, ובזה המח' אם חיבור
 כה"ג הוי חיבור או לאו. ומבואר

דס"ל להריטב"א דגם ב' כלים שונים עם
 מחוברים חיבור גמור יחדו הוי כלי אחד נ"י"ל
 דאפי' מדאורייתא כיון דאינו תליא במח' דר"מ
 ור"ש [ולדברי הריטב"א המח' אם הוי חיבור
 או לאו [ולא כהר"ן אם מהני החיבור]

והנה הרמב"ן כתב דיד של קרדום תליא במח'
 ר"מ ור"ש אם הוי חיבור או לאו ובפשוטו הוי
 רק מדרבנן כמו דמבואר בגמ' דדברי ר"מ הוי
 רק מדרבנן, ולכא' צ"ע דהרמב"ן הקשה בסוף
 דבריו וא"ת גבי מקל של קרדום אמאי לא גזרו
 שלא בשעת מלאכה אטו בשעת מלאכה א' וכו'
 ולכא' צ"ב מאי קושיתו דכל מאי דאמרינן
 בגמ' דגזרינן הינו רק לענין מפסורת שלא
 פרקים דהתם בשעת מלאכה הוי חיבור
 מדאורייתא, אמנם גבי יד של קרדום אם נימא
 דהוי רק מדרבנן א"כ לכא' מ"ט נגזור גם שלא
 בשעת מלאכה וצ"ב

[ואפשר היה לחדש בדבר הרמב"ן דאע"ג
 דתלה במח' ר"מ ור"ש מ"מ מודה דחלוקים
 הם דגבי בית הפך הוי מדרבנן ולענין מקל של
 קרדום הוי מדאורייתא, ורק דס"ל דתרויהו

תליא במח' דר"מ ור"ש אם הוי חיבור או לאו, דשורש הנידון הוא כמו דמבואר בריטב"א אם הוי חיבור או לאו, אמנם גם לאחר דהוי חיבור שוב תליא כל מקום לגופו דגבי מקל של קרדום מהני החיבור להיותו כלי אחד וע"כ הוי חיבור מדאורייתא, משא"כ לענין בית הפך גם אם איכא חיבור מ"מ כיון דהי בעצמותם ב' כלים א"כ החיבור רק מהני לאיסורא דרבנן ולא לאיסורא דאורייתא ודו"ק ולפי"ז א"ש מ"ט האריך הר"ן לחלוק על דברי הרמב"ן על מש"כ לענין קרדום דהאריך לבאר דהכא מירי בחיבור גמור ומ"מ לא מהני להיותם כלי אחד, דכותו לחלוק על הרמב"ן דביאר דהמח' בין ר"מ לרבנן הוא כדברי הריטב"א אם הוי חיבור או לאו דס"ל דהמח' אם מהני החיבור ודו"ק

והר"ן כתב דמדברי הרמב"ם דכתב גבי שלל של כובסים שאינן חיבור להזאה לפי שסופו להתיר אבל כל שאין סופו להתיר אפי' להזאה נמי חיבור, ולא נ"ל כן והנה לכא' לפי"ז נצ"ל דבית הפח הוי כהריטב"א דאינו חיבור גמור [אמנם יש מקום לחדש ולומר דשיטת הרמב"ם דחיבור גמור מצרפם לכלי אחד, ומ"מ י"ל דלענין בית הפח ליכא חיבור וביאור הדבר די"ל דגבי כלי חרס כיון דמגבו אינו חלק מהכלי א"כ לא חשיב חיבור דדוקא לענין שלל של כובסין כיון דתרויהו מחוברין ב' הבגדים הוי חיבור, משא"כ לענין כלי חרס כיון דהחיבור הוא מאחריו חסר בגוף החיבור אמנם צ"ב דא"כ מ"ט

מדמה בגמ' שלל של כובסין לענין בית הפח וצ"ע

גמ' אלא פניו ידיו ורגליו אימא סיפא ביו"ט כחמין שהוחמו ביו"ט לימא תנן סתמא כב"ש וכו' ובביאוריה"ל ריש סי' תקיא' הוכיח דלכ"ה אפי' אם חימם מים לרחוץ כל גופו מ"מ מותר לו אח"כ לרחוץ בהם פניו ידיו ורגליו דאל"ה מאי קושית הגמ' נימא תנן סתמא כב"ש דילמא משום דעבר וחימם לרחוץ כל גופו אמנם לכא' צ"ב מ"ט לא יאסר משום מעשה שבת אם חימם לרחוץ כל גופו, ובפשטות הדברים צ"ל כיון דיכול כל הזמן להחם לצורך פניו ידיו ורגליו ע"כ לא חשיב נהנה ממעשה שבת, אמנם לכא' אם נימא דהוי איסור בחפצא

מעשה שבת א"כ צ"ב, [וכמו דכתב בפמ"ג לענין בורר דאם ברר פסולת מתוך האוכל נאסר המאכל אע"ג דהיה יכול לברור אוכל מתוך פסולת, אמנם יש לדחות דהתם הוי פועלה אחרינא, ויל"ע אם יחם מים ביו"ט ללא צורך כלל אם נימא דליכא משום מעשה יו"ט, והיא מותר בשתיה כיון דהיה יכול לחמם לצורך שתיה ויל"ע

ביסוד איסור חימום מים ביו"ט לרחיצה

וב"ה מתירין ונחלקו הראשונים בטעם דאסור להחם ביו"ט לרחיצת כל גופו דהתוס' הקשו מ"ש מזיעה דמבואר בגמ' בביצה דמותר מדאורייתא, ותיירצו דאע"ג דפניו ידיו ורגליו מותר וכן זיעה ג"כ מותר משום דהוי שוה לכ"נ, משא"כ רחיצה הוי כמו מוגמר דאינו שוה לכל נפש, וזיעה שאני כיון דאינה תענוג אלא לצורך בריאות, וצ"ל דאע"ג דאיכא מתוך גבי הבעה דהתורה אפי' שלא לצורך מ"מ בעי קצת צורך כמש"כ התוס' בביצה דף יב' וכה"ג דלא הוי דבר השוה לכ"נ חשיב כליכא צורך כלל דלא הותרה והרמב"ם

פ"א הט"ז מהלכ' יו"ט כתב רחיצה וסיכה הרי הן בכלל אכילה ושתיה ועושין אותן ביו"ט שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש לכל שצריך הגוף לפיכך מחמין חמין ביו"ט ורוחץ בהם פניו ידיו ורגליו אבל כל גופו אסור משום גזירת מרחץ וכו' ובטעם דגזרו בזה יעוין ברמב"ן כאן דהוי אטו שאר איסור מרחץ מדיח קרקע וסך א"נ סחיטה אלוטית וכיצא בהן וע"כ עשו יו"ט כשבת ובשהע"צ ס"ק ט' כתב דאיכא נפק"מ

דלהרמב"ם דהוי שבות ביו"ט יהא מותר לצורך חולה שאין בו סכנה ולהתוס' יהא אסור [ולכא' איכא נפק"מ להיפך דיש דציידו לומר דהיום הוי רחיצה דבר השוה לכ"נ אמנם לכא' כ"ז יהא טעם להתיר דוקא לשיטת התוס', משא"כ להרמב"ם והרמב"ן מ"מ יהא אסור מחמת גזירה דרבנן ודו"ק]

והרמב"ן הקשה דבגמ' דף מ' משמע דאבר אבר מותר מדאורייתא ולפי שיטת התוס' לכא' צריך להיות אסור מדאורייתא כיון דאינו שוה לכ"נ, וברשב"א תירץ אבל רחיצת כל גופו אבר אבר מותר דבר תורה משום דכיון דרחיצת אבר אחד צורך כל נפש ומותר לא חלקנו באיברים שנאמר רגליו בלבד מותר אבל זרועו ושוקו אסור וכיון שכן נמצא בשעה שהוא רוחץ אבר זה בהתר הוא רוחץ וכשחוזר ורוחץ את השני גם הוא בהתר הוא רוחץ, וצ"ב דבריו דלכא' יוצא בזאח"ז שרי ורק יחדו אסור וצ"ע וברעק"א כאן הקשה דאיך שייך לומר להתוס' דרחיצת כל גופו אסורה מדאורייתא הא בכלל רחיצת כל גופו ג"כ רחיצת פניו ידיו ורגליו והוי רק מרבה בבישול לצורך רחיצת שאר הגוף וזהו שרי מדאורייתא כדאמרין בעירובין ניהם אגב אימיה [ובשו"ת הקשה הרעק"א מ"ט לא יהא מותר מדאורייתא משום הואיל כמבואר בגמ' בפסחים מו', וע"ז תירץ די"ל משום סמוך לחשיכה]

וביסוד הדין דשרי פניו ידיו ורגליו בביאזה"ל תקיא' ד"ה אבל לא כל גופו כתב דאיכא פלוגתא בראשונים דבמאירי משמע דהוי היתר דוקא לפניו ידיו ורגליו דוקא דהוי רגילות בכך

דרוחץ אדם פניו ידיו ורגליו לכבוד קונו, אמנם הביא שם בסוף דברי הרא"ש בנדה דכתב דביו"ט אחר השבת יכול להחם לצורך הדחת בית הקמטים ומבואר דהותר ג"כ שאר איברים וכן הביא מדברי הרשב"א דידן דכתב דפניו ידיו ורגליו לאו דוקא [ובסד"ט יו"ד קצט' ס"ק כ' כתב להוכיח מדברי הרמב"ן והרשב"א דדוקא פניו ידיו ורגליו ממש"כ דביו"ט חשיב דא"א למיחף וע"כ מקדימים החפיפה מבעו"י וצ"ב מ"ט חשיב א"א הרי אפשר להחם לצורך חפיפה, וע"כ דס"ל דמותר דוקא פניו ידיו ורגליו, וצ"ב דלפ"ז הוי דלא כהרשב"א דידן ועי"ש דכתב דיש לדחות]

איסורא דמים שהוחמו בעיו"ט

תוס' ד"ה אלא פניו ידיו ורגליו הכל היה יכול לדקדק מסיפא דקתני ב"ט כחמין שהוחמו ביו"ט אילימא רחיצת כל גופו הא הומרו מעיו"ט שרי וכו' והנה מבואר בדעת התוס' דכמו דאיכא גזירה בחמים שהוחמו מע"ש ה"ה דאיכא גזירה גבי חמין שהוחמו בעיו"ט, ובר"ף בביצה כתב בשם הגאון דמותר לרחוץ ביו"ט בחמין שהוחמו מעיו"ט והרמב"ן והראשונים דיקו זאת מהגמ' לקמן דף מ' דאמרינן ואצ"ל חמין שהוחמו ביו"ט דמשמע דדוקא בהומחו ביו"ט משא"כ מעיו"ט מותר עי"ש ובר"ן כתב ונראה לי דס"ל דלהחם חמין ביו"ט לרחיצת כל הגוף מדאורייתא שרי דאי מדאורייתא אסור כי היכא דגזירנן ע"ש אטו שבת לגזור נמי עיו"ט אטו יו"ט אלא דואי דאמרן ומש"ה מסתברא לי

שלדברי רביתנו בעלי התוס' שאומרים דלהחם חמין ביו"ט לרחיצת כל גופו מדאורייתא אסור בחמין שהוחמו מעיו"ט נמי אסור לרחוץ בהם כל גופו

וברעק"א הקשה דהרשב"א סתר דבריו דהקשה כקושית התוס' ולקמן דף מ' כתב דעכ"פ אם רוחץ אבר אבר שרי אפי' כל גופו בחמים שהוחמו מעיו"ט וא"כ ממילא לא קשיא קושית התוס' דמסיפא לא מצי למידק די"ל דמירי בכל גופו אבר אבר דמערב יו"ט שרי וביו"ט אסור לזה דייק מרישא דבשבת אף כל גופו אבר אבר אסור וצ"ג [ומש"כ הרשב"א כל גופו אבר אבר זהו לכא' לפי מש"כ בשיטת התוס' דכה"ג ליכא איסורא דאורייתא וא"כ לפי מאי דתלה הר"ן דמעו"ט הוי גזירה אטו יו"ט א"כ באבר אבר דמותר מדאורייתא ליכא בזה גזירה ודו"ק מהמנח"א]

חידוש האחרונים דמים שהוחמו בשבת חמיר טפי

המג"א שכו' ס"ק ו' כתב על דברי השו"ע י"א שצריך לזהר שלא לחמים ידיו אצל האש אחר נטילה אם לא ינגבם תחילה יפה וכתב ול"נ דס"ל להרא"ש דאסר משום רחיצה דחמים שהוחמו בשבת אפי' לרחוץ בהם ידיו אסור וכ"ה בגמ' דף קלד' וכ"מ במרדכי שכתב מפני שמפשיר המים וכ"נ מידי דהוי ביו"ט שמותר להחם מים לשתות ואפ"ה אסור לרחוץ בהן כמ"ש ס' תקיא וכן הוא בביאור הגר"א שם י"א וס"ל כפי' התוס' שם ד"ה מפני כרוחץ כו' ר"ל שהוחמו בשבת ובזה אפי' ידיו אסור כמ"ש לט' ב' וקלד' ב'

ומבואר בדבריהם דשבת חמיר טפי ואפי' בכה"ג דליכא משום בישול דהוחמו בהיתר מ"מ חמיר טפי שבת מע"ש, ואסור אפי' ידיו לחודיה דבשבת גופיה אסור אפי' ידיו לחודיה, ומבואר דאיסורא דמים שהוחמו בשבת הוי גם בכה"ג דהוחמו בהיתר דאין איסורים מחמת מעשה שבת אלא איכא ב' איסורי רחיצה א' רחיצה דע"ש דבזה אסרו רק פניו ורגליו ב' ורחיצה דשבת דאסרו בזה הכל אפי' פניו ידיו ורגליו [וצ"ב ראינו מיו"ט דהוחמו לשתייה דהתם בסי' תקיא' מדויק מדברי הרמ"א דאסור מדהתיר רק בתינוק, מ"מ י"ל דהרמ"א שם ס"ל דגם מים שהוחמו מעיו"ט ג"כ אסורים ברחיצה]

ובתוס' ד"ה והא מעשה שאנשי טבריה בקרקע הוה ואסרי להו כתבו ורב חסדא קאמר אבל בקרקע ד"ה מותר אפי' בהוחמו בשבת דהא לר"מ אי הוה אוסר להו בהוחמו בשבת בהוחמו מע"ש נמי הוה אוסר והנה מבואר בתוס' דלר"מ שרי גם בהוחמו בשבת ולכא' צ"ב דמאי שיק להתיר בהוחמו בשבת ולכא' להנ"ל י"ל דמירי בכה"ג דליכא איסורא דבישול, דהוחמו בהיתר ובכה"ג ס"ל לגמ' דמותר אפי' בהוחמו בשבת ודו"ק

הרעק"א כתב במג"א ס"ק ד' כתב דאם המשיך צונן לחמין מע"ש מותר אפי' בכה"ג דנתחמם בשבת, וברעק"א בגליון כתב ע"ז משמע דשרי אף ברחיצה אף דהמים נמשכו ובאו בשבת כיון דבהתירה הוה כההיא דפותקים מים לגנה. ואף דבחמין שהוחמו בשבת דרך היתר ג"כ אסור

לרחוץ כמ"ש המג"א צ"ל דהכא עדיפא כיון שלא נעשה מעשה בשבת כלל עכ"ל ומבואר ברעק"א דבלא מעשה מותר אפי' בכה"ג דהוחמו בשבת [וע"פ הרעק"א יש לישב דהקשו מ"ט מבואר במתני' דאסרו להם ברחיצה מחמת מעשה שבת דלכא' גם בלא מעשה שבת לכא' אסור כיון דהוחמו בשבת ואפי' דהוי בהיתר מ"מ אסור, ולדברי הרעק"א א"ש דהכא כיון דלא הוי מעשה ליכא איסורא דהוחמו בשבת ודו"ק [ויעוין ברשב"א לקמן דהגזירה דהבלנים הוי מחמת דיחמו בע"ש ויתחמם בשבת ויתתה, ולכא' צ"ב הרי בכה"ג אסור מחמת דינא דהוחמו בשבת ומ"ט צריך לגזור מחמת ע"ש וע"כ כיון דנעשה מעצמו ע"כ ליכא בזה משום דינא דהוחמו בשבת, אמנם למאי דנתבאר לקמן ליכא ראייה

בשיעורא דחמים בחכם צבי כתב קושית א' בריטב"א הביאו דהתיר שטיפה ביו"ט וצ"ב מ"ש משבת ב' צ"ע דמ"ש דבגזירה דשבת אסרו אפי' פניו ידיו ורגליו ובגזירה דע"ש אסרו דוקא כל גופו דמ"ש דלכא' תרויהו הוי מחמת גזירה מחמת הבלנים וא"כ מ"ש [וביאר דו"ל דהתם הוי בחפצא

דברשב"א מבואר דהאיסור הוה מחמת הא דיחמו בע"ש יתחמם בשבת, ולכא' צ"ב הרי בלא"ה אסור מחמת גזירת שהיה וצ"ל דהאלימו הדבר לאסור

